Poštarina plaćena u gotovom.

Sveta Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

GOD. XXVI. MART, APRIL 1932. SV. 2.

Sadržaj:

ČLANCI: Strana

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc 41
Bjarnat Krawc-Schneider: Nešto o himnološkoj literaturi Lužičkih Srba 46
A. F.: Novi „Kantual“ na vidiku! 50
Matija Ivšić: Papinski zavod za crkvenu glazbu 52
Stjepan Djaković: Dvadeset i pet godina poslije 54
Bela Tumbas: Muzička škola u Subotici 56
Dr. Josip Mantuani: Emil Hochreiterjeve skladbe 58
Lujo Šafranek-Kavić: Operna i koncertna sezona u Zagrebu 59
Vl. D.: Sitne bilješke iz engleskoga muzikalnog života 61

IZ HRVATSKE GLAZBENE PROŠLOSTI:

O. Antonin Zaninović O. P.: Zakon protiv plesanja, igranja kola i pjevanja svjetovnih popijevaka u stolnoj crkvi u Dubrovniku iz god. 1425. 62
Branko Birt: Zajčevi originali i originalne kopije u arhivu glazbenog pjevačkog društva „Vijenac“ u zagrebačkom sjemeništu 63

HRVATSKE PUČKE POPIJEVKE:

O. Antonin Zaninović O. P.: Nekoliko kolenda iz Dalmacije 64

NAŠI DOPISI . . . . . 66—67

GLAZBENA LITERATURA . . . . . 68—72

PREGLED ŠTAMPE O GLAZBI 72

RAZNE VIJESTI: . . . . . 73—78

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA . . . . . 78—80

NEK JE SVAŠTA . . . . . na omotu

GLAZBENI PRILOG:

S. Marija Tarzicija Fosić: Sv. Josipu 5
Matija Ivšić: Exurge Domine! 6

Table des matières.

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc, p. 41. — *Bjarnat Krawc-Schneider:* Quelques paroles sur la littérature hymnique des Serbes de Lusace, p. 46. — *A. F.:* Edition d' un nouveau livre de cantiques, p. 50. — *Matija Ivšić:* L' Institut pontifical pour la musique sacrée, p. 52. — *Stjepan Djaković:* Après vingt-cinq ans, p, 54. — *Bela Tumbas:* L' Ecole musicale à Subotica, p. 56. — *Dr. Josip Mantuani:* La liste des compositions d' Emile Hochreiter, p. 58. — *Lujo Šafranek-Kavić:* La saison d' opéras et de concerts à Zagreb, p. 59. — *Vl. D.:* Miscellanées de la musique en Angleterre, p. 61. — *O. Antonin Zaninović:* Décret contre la danse et le chant des chansons populaires à la cathédrale de Dubrovnik (daté de l' an 1425), p. 62. — *Branko Birt:* Les originaux de Zajc aux archives de l' Association musicale „Vijenac“ au Grand-séminaire de Zagreb p. 63. — *O. Antonin Zaninović:* Quelques collèdes de la Dalmatie, p. 64. -- Correspondances, p. 66.—67. — Littérature musicale, p. 68.—72. — Presse musicale, p. 72. — Nouvelles diverses, p. 73.—78. — Nouvelles de la „Société de Sainte Cécile“, p. 78.—80. — Faits divers (voir la couverture). — Supplément musical de *S. Marija Tarzicija Fosić* et *Matija Ivšić.*

Sv. Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

SV. 2. MART, APRIL 1932. GOD. XXVI.

Ivan pl. Zajc.

Dr. Antun Goglia — Zagreb.

(Nastavak.)

5. Zajc u Zagrebu.

D. Opera „Kraljev hir", vokalni koncerti, „Hrvatska pjesma" i oratorij: „Stabat mater". (1889.—1894.).

U povijesti hrvatske opere povezana je godina **1889.** s neugodnim uspomenama, jer je bila opera dne 31. V. dokinuta. Razlozi bili su financijalne naravi. Opera je mnogo stajala, a općinstvo je slabo polazilo kazalište, tako da niti polovica loža nije bila iznajmljena. Dohodak kazališta je sve više padao, a množio se deficit, koji je imala plaćati zemlja.

Zajc je sa svoje strane učinio sve, da podigne operu, pa si je kao ravnatelj opere stekao velikih i neprolaznih zasluga. Tečajem 19 godina, otkako je vodio operu, pomno je uvježbao i spremio preko 30 opernih i desetak operetnih noviteta. Razumljivo je, da su u prvo vrijeme bile na repertoiru pretežno talijanske opere, jer se morao sačuvati kontinuitet i poštivati stare simpatije općinstva. No malo po malo dolaze na red njemačke i francuske opere, a i prva hrvatska opera Lisinskoga: „Ljubav i zloba". Ne smije se zaboraviti i to, da je medju operama bilo i osam originalnih Zajčevih opera, što je bilo svakako od velike važnosti za našu mladu opernu glazbu, koja je do tada imala samo dvije opere Lisinskoga, od kojih „Porin" još nije bio izveden, pa stoga općinstvu nepoznat. Zajčeva je zasluga i to, što je on odgojio vrsne operne pjevače i pjevačice i time doprineo mnogo uspjehu opernih predstava. Neka spomenem samo pjevače: Kašmana, Gerbića, Nollia, Vespasiania, Tercuzzia, i pjevačice Přikrilovu i Barberinievu. Podjedno je on organizirao operni orkestar i zbor, koji se do njegova dolaska sastojao od mnogih diletanata, slabih glazbenika i članova zbora s vrlo čednom muzičkom izobrazbom. Ne samo, da je čitava javnost priznavala Zajcu njegove zasluge za hrvatsku operu, već mu je to posvjedočila i kr. hrv. slav. dalm. zemaljska vlada. Od odjela za unutarnje poslove primio je naime Zajc dne 16. VI. 1889. pod br. 21. 313. otpis, potpisan po banu, u kojem stoji: „U priznanju Vašeg skoro 20 godišnjeg neumornog rada na zemaljskom hrvatskom kazalištu i za stečene zasluge za razvitak domaće glazbene umjetnosti, obnalazim Vam počam od 1. VI. 1889. na račun kazališne subvencije podijeliti godišnju potporu od 1500 for.". Kad je pako Zajc kasnije umirovljen kao ravnatelj i nastavnik glazbene učione Hrv. Glazb. Zavoda, odredio je ban otpisom svojim od 3. II. 1908. br. 175., da se Ivanu Zajcu ravnatelju spomenutog zavoda, uvažujući njegove neprocjenive zasluge na polju hrvatske glazbene umjetnosti spomenuta potpora povisi kao mirovina na 5.400 K.

Još prije nego je bila opera dokinuta donosi Zajc pred općinstvo novu svoju operu u jednom činu, kojoj je naslov:

„Kraljev hir" (op. 631.).

Libreto napisali su A. Harambašić i Stj. Miletić. Premijera bila je 13. V. 1889.

Sadržaj opere je ovaj: Neki kralj ostari. Pošto je sam ružan, odurni su mu svi lijepi ljudi i ne trpi, da budu ljudi u njegovom okolišu pristali. Dvorjanici da izbjegnu kraljevoj srdžbi, prikazuju se, da su hromi, kljasti te si nagrdjuju lica. Kod zajedničkog sastanka u perivoju otkrije kralj tu varku, Ima i nekih ljubavnih prizora.

„Narodne Novine“ (od 14. V. 1889.) izvješćuju, da se glazba kreće u čednim granicama operete. Najglavnije su točke: uvodni zbor u 3/4 taktu u ritmu mazurke, pjesma domovini, zatim vrlo uspjeli couplet Abbéa, koji šiba domaće prilike, duet izmedju Blanche i Plou-Ploua te Blanche i vrtljara te napokon Abbéov valzer.

Dne 2. IV. 1889. iznio je Zajc komičnu operu Ch. Lecocqua: „Mali vojvoda“.

I ako se je Zajc oprostio sa kazalištem, ipak je još nekoliko godina kasnije dirigirao neke opere. God. 1894. osnovao je naime Hrv. Glazb. Zavod tečaj za operni ensemble, koji je tečaj tako napredovao, da je mogao doskora sa svojim učenicima prirediti više opernih predstava. Tako dne 2. VI. 1894. Blodekovu operu: „U zdencu“ i III čin. Gounodova Fausta, a dne 8. VI. 1896. Verdievu operu: „Rigoletto“. Sve je te opere uvježbao i dirigirao Zajc.[61] Kod daljih opera Zajc nije više sudjelovao, jer je medjutim radi starosti položio funkcije ravnatelja društvenih priredaba.

Uz operetu: „Kraljev hir“ skladao je Zajc u ovom razdoblju, osim šaljivih slika, popijevki za jedno grlo s klavirom i crkvenih kompozicija, koje spominjem na drugom mjestu te više prigodnih skladbi i koračnica za pjevačka društva još ove kompozicije: „Djačku ouverturu“ (op. 563.) za frule, violine, violinčela, i dva klavira četveroručno i „Romantičnu simfoničku sliku“ (op. 638.) za orkestar. Prva je izvedena na učeničkoj produkciji Hrv. Glazb. Zavoda dne 27. VII. 1885., a druga na koncertima Hrv. Glazb. Zavoda dne 27. VII. 1889. i 18. XII. 1897.

U periodi od 1885.—1889. nastale su i ove Zajčeve kantate: 1.) „Hrvatskoj pjesmi“ (op. 596.) za bas solo i muški zbor. Prviput pjevali su tu kantatu na koncertu „Kola“ dne 16. XI 1885. 2.) „Bojna slava“ (op. 610.), velika vojnička kantata u 7 razdjela za tenor solo, muški zbor i orkestar. Tu je kantatu izvelo dne 21. I. 1907. muško pjev. društvo u Sarajevu pod ravnanjem arh. Josipa pl. Vancaša. 3.) „Slavospjev duh. mladeži nadbiskupije zagrebačke“ (op. 616.) za muški zbor. 4.) „Molitva“ (op. 639.) za muški zbor i orkestar. Tu kantatu pjevalo je „Kolo na koncertu od 14. IX. 1890. 5.) „Vltava“ (op. 640.) za muški zbor. 6.) „More“ (op. 641.) velika simfonička slika za muški zbor i orkestar. Ta se simfonička slika mnogo izvodila: dne 8. XI. 1891. u Zagrebu i 28. VI. 1896. na Sušaku (Savez hrv. pjev. društava), dne 29. I. 1894. u Zagrebu („Kolo“), dne 8. IX. 1900. u Varaždinu („Vila“) i 5. I. 1908. u Vukovaru („Danica“). 7.) „Hrv. pjevačicama“ (op. 643.) za muški zbor i orkestar i 8.) „Ljudski život“ (op. 652.) za tenor, bariton, bas, muški zbor i orkestar.

Od četveroglasnih zborova, što ih je napisao Zajc u ovoj periodi, spominjem: 1.) „Zemaljski raj“ (op. 550., muški zbor, izveden prviput na koncertu „Kola“ 16. I. 1885.); 2.) „Blgarska davorija“ (op. 558., muški zbor, „Kolo“ dne 10. V. 1886.); 3.) „Curičica mala“ (op. 590.). omiljeli muški zbor, koji se često izvodio na koncertima naših pjev. društava; 4.) „Ptičice“ (op. 591.) 4 glasni ženski zbor. („Kolo“ 19. I. 1885.): 5.) Ruža i djevojka“ (op. 602.) za soprane i alte s orkestrom. Taj zbor izvodio se na koncertu Hrv. Glazb. Zavoda i „Kola“ prigodom proslave stote godišnjice Zajčeva narodjenja dne 3. XI 1931. 6.) „Pjesma slavulja“ (op. 603.) za ženski zbor i klavir; 7.) „Djački zbor u pučkom stilu“ (op. 633.); 8.) „Na prozoru“ (op. 636.) muški zbor; 9.) „Koncertna polka“ (op. 645.), poskočnica za muški zbor; 10.) „Utjeha“ (op. 646.) za muški zbor; 11.) „Ljubica“ (op. 647., riječi P. Preradovića) za muški zbor. Taj je zbor izvelo „Kolo„ dne 17. II. 1887., a opetovan je dne 3. XI. 1931. na proslavi stote godišnjice Zajčeva narodjenja u Hrv. Glazb. Zavodu; 12.) „Majci“ (op. 648.) za muški zbor; 13.) „Poskočnica“ (op. 649.) za muški zbor; 14.) „Izvorna hrv. balada“ (op. 674.) za alt, bariton, mješ. zbor i gudački orkestar. Original nalazi se u arkivu Hrv. Glazb. Zavoda. 15.) „Novom proljeću“ (op. 678.), mješ. zbor s gudačkim orkestrom i 16.) „Himna fra Andriji Kačiću-Miošiću“ (op. 692.). Zajc uglazbio je tu himnu na riječi Stjepana Buzolića za svečano otkriće Kačićeva spomenika u Makarskoj.

God. **1890.** bila je vrlo važna u Zajčevu glazbenom radu glede obradbe naših pučkih popijevki. Od 8.—12. III. boravio je u Zagrebu Dimitrije Agrenjev Slavjánski sa svojom

[61] Gl.: Dr. A. Goglia: Hrv. Glazb. Zavod“ str. 77. i 83.

pjevačkom družinom, s kojom je na svojim koncertima vrlo uspjelo izvodio ruske pučke i duhovne popijevke.[62] Slušateljstvo bilo je iznenadjeno jednostavnošću i ljepotom tih ruskih pjesama, a i na glazbene krugove su ti koncerti vrlo djelovali. Na poticaj prof. Vj. Klaića sastalo se uz Zajca i Kuhača u Hrv. Glazb. Zavodu više glazbenika da se dogovore,

Pauer: Ivan pl. Zajc.[63]

kako bi se pred hrvatski narod moglo stupiti s izvedbom naših pučkih popijevki, udešenih na način, kako je to s ruskima učinio Slavjanski. U najkraće vrijeme iza toga riješio je sjajno to pitanje Hrv. Glazb. Zavod priredbom dviju koncerata (30. V. i 2. VI. 1890.). Na tim

[62] Gl.: Vj. Klaić: Slavjanski u Zagrebu" „Vienac" god. 1890. str. 170.

[63] Ova slika izradjena je prema jednoj litografiji Pauera, a Riječani su je darovali Zajcu, kad je ostavljao svoj rodjeni grad i odlazio u Beč. Ona nosi talijanski potpis: „Giovanni Zaytz" „I suoi concittadini il 24. aprile 1860." (njegovi sugradjani 24. aprila 1860.). Zajcu bilo je onda 29 godina. Slika je vlasništvo Zajčeve unuke gdje Zdenke Šorš-Zajc. Zahvaljujemo slavnom uredništvu „Savremenika", koje nam je dobrostivo ustupilo ovaj kliše.

su se koncertima izvodile pučke popijevke iz velike Kuhačeve zbirke, koje su tada u zgodnoj priredbi došle prviput na koncertni podij. I tu je Zajc imao glavni udio. Udesio je „Kiticu narodnih pjesama“ za bariton, zbor i orkestar. U tu kiticu uvrstio je Zajc ove pučke popijevke: 1. „V jutro rano se ja stanem“ (iz željezne županije), 2. „Mila moja, gdje si sinoć bila“ (iz Slavonije), 3. „Koliko je od zore do crnog mraka“ (iz Srbije), i 4. „Oj Jelena, Jelena, jabuka zelena“ (iz šoprunske županije). Vjenceslav Novak,[64] kad je pisao o „Popijevkama u I. vokalnom koncertu Glazb. Zavoda“ veli medju inim o toj kitici: „S muzikalnog gledišta vrijedno je istaknuti, da je baš u ovoj Zajčevoj radnji provedena prviput Kuhačeva zamisao o modulaciji na osnovu narodnih popijevaka, što ima biti začetkom, da razvijemo u umjetničkim glazbenim djelima svoje oblike i otresemo se okova njemačke i talijanske škole“.

Nadalje je Zajc za tu prigodu udesio još ove skladbe:

1. „Stručak narodnih popijevaka“ za alt, zbor i orkestar. Taj stručak sadržaje ove popijevke: a) „Oj Korano, tiha vodo ladna“ (iz Duge Rese), b) „Znaš nevjero, kako si se kleo“ (iz Djakova) i c) „Išo bi orati, šest volova tjerati“ (iz Novog grada).

2. „Što je konju najteže?“ — narodna balada iz Bosne za bas solo, zbor i orkestar.

3. „Djevojačka sudbina“, šaljiva popijevka iz Banata — za zbor i orkestar.

4. „Svatovac“, obredna pjesma iz Srijema — za zbor i orkestar (op. 675.) Vj. Novak u već napomenutoj svojoj radnji ističe: „da je Svatovac bio bez sumnje najkrasnija točka koncerta. Zajc je od narodnoga umotvora učinio bez ijedne preinake svatovsku himnu impozantnog stila“.

I jednim i drugim koncertom ravnao je Zajc. O izvedbi piše Vj. Novak: „Što se samog izvadjanja tiče, bilo je vrlo lijepo i teklo je glatko pod majstorskim vodstvom maestra Zajca; dinamička strana dotjerana je gdjegdje toliko, da je podsjećivala na savršeno nuanciranje družine Slavjanskoga.[65]

O radu Zajca kod tih priredaba čitamo u „Viencu“ (1890. str. 336.) ovo: „Najveća zasluga ide prvaka naših glazbenika, genijalnoga maestra Zajca, koji je većinu popijevaka prekrasno harmonizovao. On je i ovaj put pokazao osobitu vještinu i sjajno zasvjedočio, da je duboko zaronio u shvaćanje i duh naše narodne glazbe. Poput Slavjanskog vjerno se u glavnom drži prave pučke melodije, koju je za koncertno pjevanje umjetnički usavršio i idealizovao“.

I Zajca je samoga ushitila ova ideja, pa je već god. 1891. napisao svoj „Novi svatovac“ (op. 711.) veliku kantatu po hrvatskim pučkim napjevima za sole, zbor i orkestar. Tu je kantatu izveo prviput Hrv. Glazb. Zavod na svom koncertu od 4. V. 1891. Na svom koncertu od 4. III. 1904. ponovio je Hrv. Glazb. Zavod vokalnu priredbu od god. 1890., samo je kao III. dio dodan Zajčev: „Novi svatovac“. Hrv. pjev. društvo „Kolo“ je pak na koncertu od 14. I. 1898. izvelo: Stručak popijevaka“.

God. **1891.** bavio se Zajc mnogo sa komponovanjem orkestralnih skadbi. Tako je složio: „Hrvatsku rapsodiju“ (Andante i Rondo op. 715.) za mali duvački orkestar. Ovamo spada i „Suita hrvatskih plesova“ (op. 725.) za orkestar. Ta suita ima četiri dijela (Moderato, Andantino, Allegro scherzando, i Allegro con brio), a izvedena je prviput na koncertu Hrv. Glazb. Zavoda dne 25. XI. 1892. Ponovno ju je izveo dne 15. XII. 1924. orkestar Hrv. Glazb. Zavoda. U tom je vremenu nastala i „Fantazija“ u E-molu (op. 758. — uvodni menuet, fuga tonale i finale) za orkestar. Ta se fantazija svirala na koncertu napomenutog društva dne 28. X. 1892. Na koncertu pako dne 21. III. 1927. izveo ju je društveni orkestar. Kasnije je Zajc udesio tu skladbu i za gudački kvartet Spominjem još: „Sonatu za orkestar“ (op 716.), što ju je Zajc napisao za djake glazbene učione Hrv. Glazb. Zavoda te „San ljetne noći na Kvarneru“ (op. 785.)

Dana 7. i 8. IX. 1891. održavala se u Zagrebu VI. glavna skupština Saveza hrv. pjev. društava. Na matineji dne 8. IX. izvodio je ogroman muški zbor (do 500 pjevača) pod ravnanjem Nikole Fallera: „Himnu hrvatskih pjevača“ (na riječi Huge Badalića

---

[64] Gl.: „Vienac“ 1890. str. 394.

[65] Gl.: Vj. Novak: „Uspomena na vokalne koncerte u Glazb. Zavodu u Zagrebu“. Dionička tiskara 1890. Sravni i M. Grlović: „Preporod hrvatske glazbe“ (Narodne Novine 1890. br. 124.); dr. A. Goglia: „Hrv. Glazb. Zavod“ str. 68. i sl. te Hrvatska (1890. br. 124.).

op. 715.). Povladjivalo se mnogo i odobravanje nije se stišalo, dok pjevači ne otpjevaše izvan rasporeda Zajčevu: „Hrvatsku pjesmu". Kad je izvedeno još Zajčevo: „More", velika simfonička glazbena slika za muški zbor i orkestar (op. 641.), postiglo je oduševljenje svoj vrhuuac, pa se je Zajc morao zahvaliti sa tribune.[66]

Od drugih kompozicija, što ih je Zajc uglazbio god. 1891. i **1892.**, spominjem ove:

1. „Missa solemnis" u C-duru (op. 732.) o kojoj ću kasnije opširnije govoriti.

2. „Velika kantata hrv. pučkih napjeva" (op. 711.) za sola i muški zbor. Ta je kantata izvedena na koncertu „Kola" dne 6. VII. 1891. i na učeničkoj produkciji učione Hrv. Glazb. Zavoda dne 22. VII. 1891.

3. „U slavu sv. Alojzija" (op. 709. povodom 300 godišnjice svečeva rodjenja za nadbiskup. sjemenište u Travniku) za mješ. zbor i harmonij.

4. „Sv. Alojzijska kantata" (op. 710.) za tenor, bariton, mješ. zbor i harmonij.

5. „Zora" (op. 777.) hrv. kantata za muški zbor i orkestar. Prvo ju je izvelo glazb. pjev. društvo „Vijenac" u nadbiskup. sjemeništu na svom koncertu dne 1. III. 1892.

6. „Mjesečina nad morem" (op. 783.) glazbena slika i elegija za mrmljajući zbor i orkestar.

7. „Momče i ptičica" (op. 791.), balada za alt i bariton, mješ. zbor i harmonij.

8. „Primorska slika" (op. 798.), kantata za sola, mješ. zbor, harmonij i klavir. Ta je kantata izvedena na učeničkoj produkciji učione Hrv. Glazb. Zavoda dne 9. VIII. 1892.

9. „Himna hrvatskom domu" (riječi Stjepana Širole op. 812.). Ta je himna za muški zbor, posvećena svim društvima. koja su bila u Hrv. pjev. Savezu.

Kod god. 1890. spomenuo sam vokalne koncerte, što su priredjeni u Hrv. Glazb. Zavodu, a bili su posvećeni našoj pučkoj popijevci. Isto tako zanimljivi bili su i zavodski koncerti dne 21. i 26 IV. **1893.**, u kojima je Zajc želio prikazati historijski razvitak hrvatske umjetne popijevke, počevši od god. 1835. pa sve do najnovijeg vremena. Pod naslovom: **„Hrvatska pjesma"** (op. 815.) povezao je Zajc u velikoj trilogiji hrv. umjetne pjesme te ih udesio za sola (sopran, mezzosopran, alt, tenor, bariton, bas), mješ. zbor (dječački, djevojački, muški), gudački orkestar, klavir i harmonij. Ta trilogija ima da označi tri doba naše glazbe. Prvi dio nazvao je Zajc: „Prvo cvijeće" te ga podijelio na a) Glogovkinje i b) Hrvatulje. Glogovkinje sadržavaju prve ilirske budnice od dra Ljudevita Gaja i drugih, a nazvane su tako zato, što su ih pjevali god. 1835. u zagrebačkom kazalištu prigodom predstave Švajgertove drame: „Junački Hrvati pri podsjedanju tvrdje Glogove u Šleziji god. 1813.". Medju Hrvatuljama nalazimo pak davorije i popijevke Ferde Livadića, Ferde Rusana i Mihajla Hajka, nastale u ilirsko doba. Drugi dio ima naslov: „Neuvelo cvijeće", a sadržaje izabrane popijevke Vatroslava Lisinskoga. Zajc je htio prikazati Lisinskoga kao svijesna glazbenika, koji je znao što hoće. U trećem dijelu pod naslovom: „Svježe cvijeće" nalaze se najpopularnije Zajčeve popijevke, uglazbene u razdoblju od god. 1867. do 1893. S tom kantatom htio je Zajc pokazati, na kakovom se stepenu nalazi tadanja hrv. umjetna pjesma. Zajcu se prigovaralo, što nije u to djelo uvrstio valjana djela svojih savremenika. Ti su koncerti bili primljeni s neopisivim oduševljenjem.[67] „Hrvatska pjesma" izvodila se još na koncertima Hrv. Glazb. Zavoda od 10. I. 27. XI. 1896., a prvi njezin dio na koncertu „Kola" dne 10. VI. 1896.

U to je doba napisao Zajc i veliku svoju kompoziciju: **„Stabat mater"** (op. 814.) u dva dijela i 10 točaka za sopran, alt, tenor, bas, mješoviti zbor i orkestar. Posvetio ju je tadanjem predsjedniku Hrv. Glazb. Zavoda biskupu Juliju Drohobeczkomu. Kao što tolike druge skladatelje (Josquin, Palestrina, Steffani, Astorga, Pergolesi, Rossini, Dvořak) oduševila je prekrasna te sekvenca Jacopona da Todi i našeg Zajca, da se dade na njezino komponiranje. Na koncertu Hrv. Glazb. Zavoda dne 12. III. 1894. izvedeni su neki ulomci iz tog djela, dok je čitavo djelo izvedeno na duhovnom koncertu tog društva dne 12. IV. 1897. Solisti bili su: gdja Ema Siebenschein, gdjica Marija Glivarec te operni pjevači Hofer i Aschenbrenner. Zborove pjevalo je pako pjev. društvo „Kolo". Ta je skladba još dvaput izvedena: dne 10. IV. 1901.[68] na koncertu „Kola" i dne 15. V. 1904. na duhovnom koncertu u Karlovcu,

---

[66] Gl.: „Savez hrv. pjev. družtava". Pjevački Vjesnik 1905. str. 139.

[67] Gl.: dr. I. Florschütz: „Veliki vokalni ko cert Hrv. Glazb. Zavoda u Zagrebu", („Vienac" 1893. str. 17.); „Narodne Novine" (1893. br. 94.) i dr. A. Goglia: „Hrv. Glazb. Zavod str." 74.

[68] Gl.: „Vienac", god. 1901. str. 49. i dr. Antun Goglia; „Hrv. Glazb. Zavod", str. 85.

što ga je priredilo tamošnje pjev. društvo „Zora“ u korist novogradnje crkve sv. Ćirila i Metoda u Karlovcu.[69] S ovim djelom svršava, kako kaže J. Canić[70] peta ili bolje zlatna epoha Zajčeva stvaranja, a počinje šesta „u kojoj se Zajc natječe sam sobom; skladbe su mu zadojene posebnim espritom. Neka mistička aureola okružuje ovu epohu: „Prvi grijeh“, „Mali divljan“ i „I minatori“ tri su zvijezde intenzivnog svijetla prvog reda. Zajčeve skladbe u toj epohi poprimaju novo ruho. Pojedine harmonijske kombinacije, kao što i instrumentacija, poprimaju stalan Zajčev stil“.

God. **1894.** napisao je Zajc po osnovi opernog pjevača Vaclava Antona pantominski balet u 4 čina: „Naši Leopoldovci“ (op. 832.). Nisam mogao ustanoviti, da li je to djelo gdje izvedeno.

O ostalom Zajčevom radu ovih godina dodajem, da je dne 13. i 15. IV. 1891. ravnao izvedbom velebnog djela talijanskog skladatelja G. Verdia: „Messa da Requiem“, što ga je taj napisao na uspomenu prve godišnjice smrti pjesnika Aleksandra Manzonia. Bila je to priredba hrv. pjev. društva „Kola“. Obaviješten o tome Verdi, brzojavno je odvratio predsjedniku „Kola“: „Zahvaljujući na preugodnoj vijesti, uzvraćam čestitke Vama i svim prevrijednim pjevačima te ravnatelju maestru Zajcu.[71]

Već od Haulikovih vremena je Hrv. Glazb. Zavod na velike blagdane (Božić, Uskrs, Duhove, Tijelovo) i na državne blagdane izvodio u prvostolnoj crkvi orkestralne mise.[72] Zajc je kroz vrijeme od 20 godina naučio i dirigirao sve te svečane mise. Kod tih misa izvedene su i mnoge Zajčeve crkvene skladbe. Pošto je ta služba postala Zajcu radi starosti dosta teretna, riješilo ga je ravnateljstvo god. 1891. te dužnosti te je povjerilo prof. Antunu Stöckelu. (Nastaviti će se.)

Nešto o himnološkoj literaturi Lužičkih Srba.

Bjarnat Krawc-Schneider — Dresden (Drježdźany).

Nastavak.

U zbirci donjolužičkog župnika Markusa (Časopis Maćecy Serbskije g. 1883. str. 73.) i u zbirci dra Arnošta Muke iz iste godine (str 54.) nalaze se dvije pučke popijevke, jedna u g-molu, druga u B-duru —, koje opisuju vrlo čuvstveno bijeg bl. Djevice Marije sa Djetešcem Isusom. I sv. Tri Kralja zastupana su u donjolužičkom napjevu na tekst Michała Domaške (1870.).

Na Cvjetnicu dijeli se u protestantskim crkvama mladeži potvrda. Za taj svečani čin našao sam u zbirci Adolfa Černý-a (sv. II. br. 117.) kratku pjesmicu iz Żylowa (Donja Lužica), koju su pjevali ondje još prije kojih 50 godina:

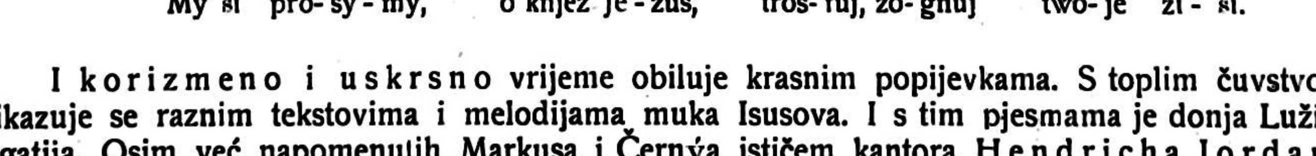

I korizmeno i uskrsno vrijeme obiluje krasnim popijevkama. S toplim čuvstvom prikazuje se raznim tekstovima i melodijama muka Isusova. I s tim pjesmama je donja Lužica bogatija. Osim već napomenutih Markusa i Černya ističem kantora Hendricha Jordana (Popejcy), koji je god. 1884. (Časopis Mać. Serb.) priopćio do 40 pučkih popijevki. Priopćit ću od njih vrlo dirljivu „Gethsemane“, koju sam četveroglasno ovako obradio:

---

[69] Gl.: dr. Iv. Haslinger: „Prvo hrv. pjev. društvo „Zora“ u Karlovcu“. Pjev. Vjesnik 1906. str. 163.

[70] Gl.: „Maestro Zajc“.

[71] Gl.: B. Zeininger: „Jubilarni spis Kola“, str. 258.

[72] Za svaku takovu izvedbu platila je crkva zavodu 33 for., što je bila doista neznatna svota, ako se uvaži, da se je moralo nagraditi 12 pjevača (učenici sudjelovali su besplatno) i kojih 25 članova orkestra.

Lento Pučka popijevka iz Donje Lužice.

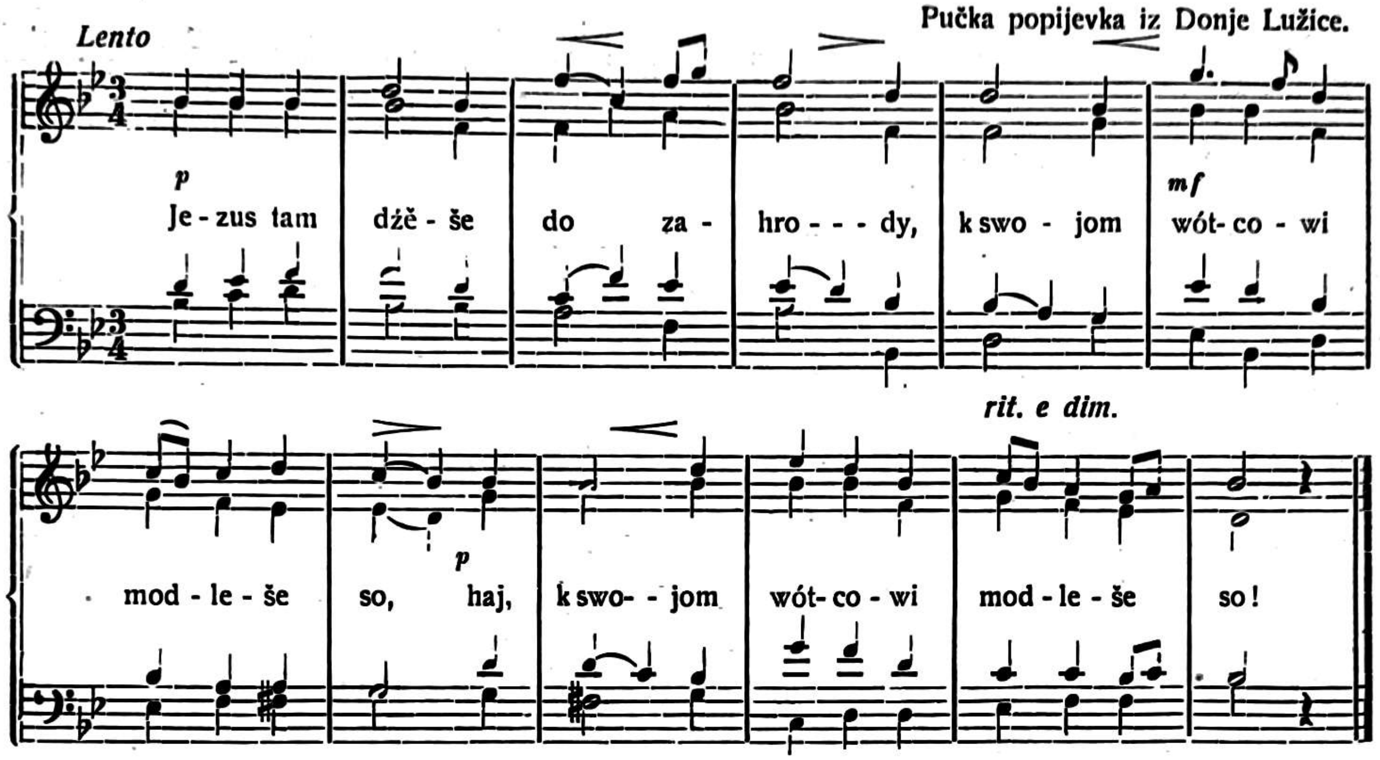

Spasiteljeva molitva nebeskomu Ocu se na temelju sv. Pisma na široko raspreda, kao i u njemačkoj pučkoj popijevci. Muzikologe će zanimati dvije inačice. Prvu zabilježio je Markus (br. 67.), a glasi:

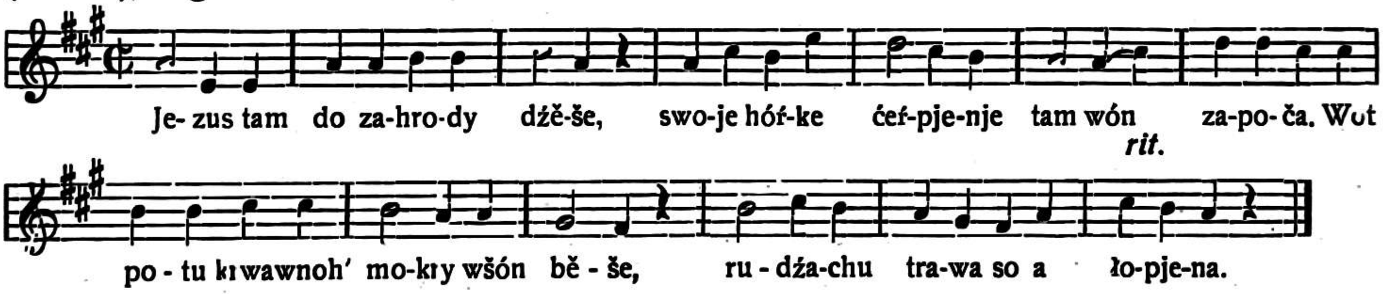

Prispodobi s tom još popijevku, vrlo konsekventnu u opetovanju motiva, koju priopćuje Adolf Černý u svojoj zbirci (sv. III. br. 156.).

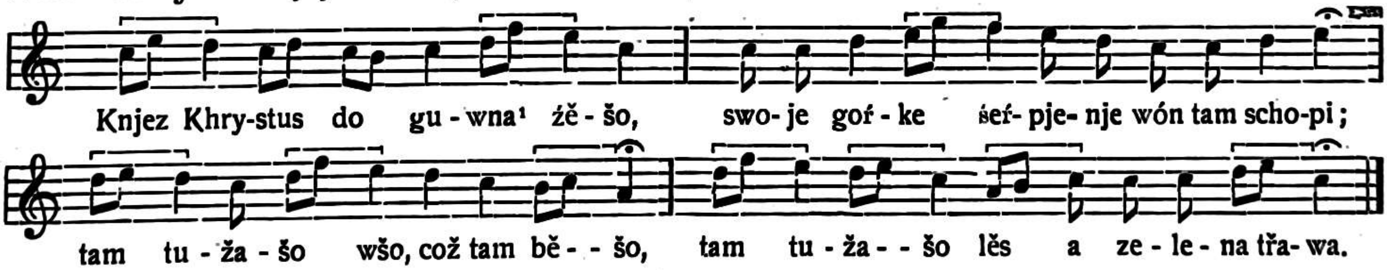

Jednu od najljepših korizmenih pjesama: Swjatý Marijny sylzi spjevao je evangelički župnik i prvi pjesnik Lužičkih Srba Handrij Zejleŕ (1804.—1879.) komu su nedavno u Łazu u gornjoj Lužici postavili dostojan spomenik. Tu je pjesmu vrlo lijepo uglazbio (1870.) K. A. Kocor.

Po svojoj strogoj provedbi sekvenca i otmjenom vodjenju melodičke linije, uopće po čitavoj jasnoj arhitektonici spada druga marijanska popijevka medju najljepša otkrića pučke duše. Evo je:

Andante. Pučka popijevka.

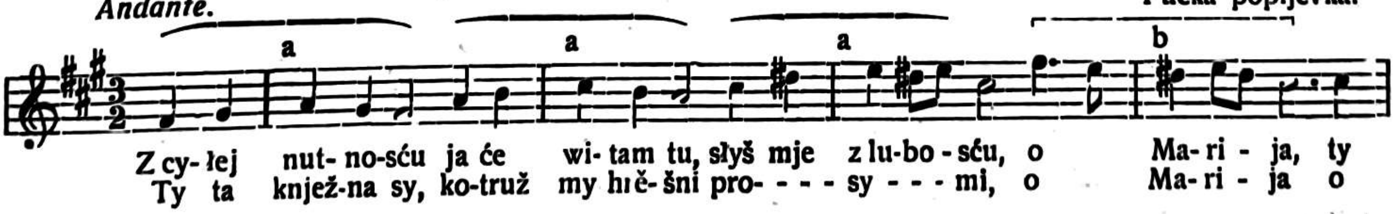

¹ Vrt.

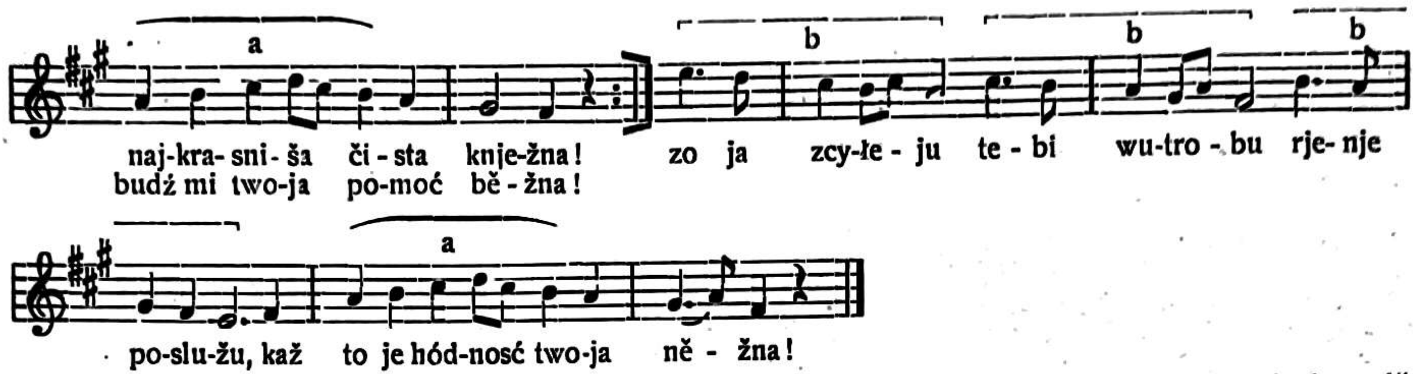

Tu sam pjesmu harmonizirao za mješ. zbor i tiskao u svojoj zbirci „Wulka lubosć“ (op. 45. br. 10. kod Smoleŕa u Budišinu).

Prava uskrsna radost diše iz uskrsne popijevke „Stanył je Khrystus“ iz župe Čorny Komc. Ta je popijevka napravljena prema latinskoj: „Surrexit Christus hodie“.

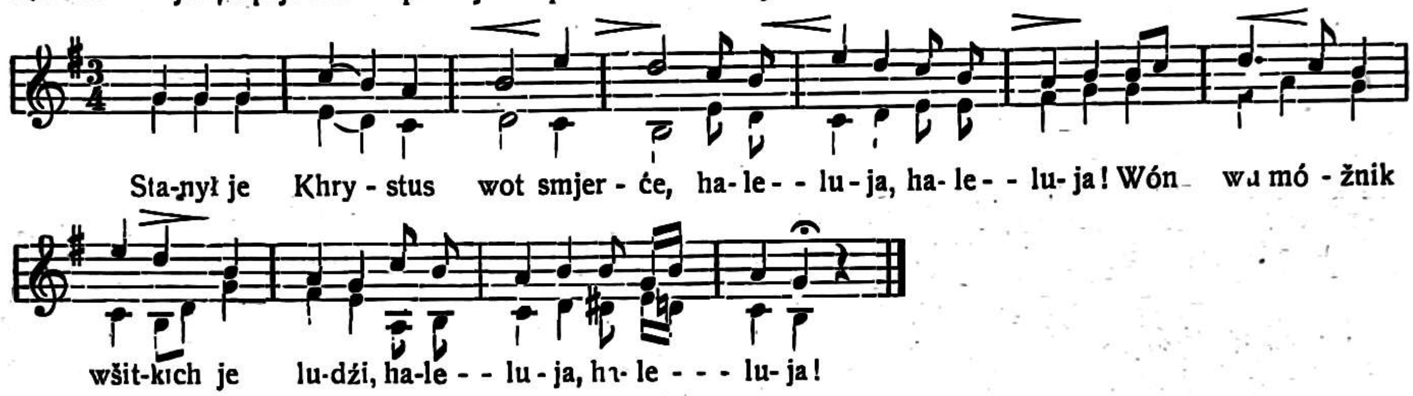

Adolf Černý zabiliježio je u Žylowu i Zakrjowu još tri vesele pučke uskrsne popijevke, koje su zavrijedile, da se sačuvaju. Prva:

Černy III. br. 155. Pučka popijevka iz Zakrjowa.

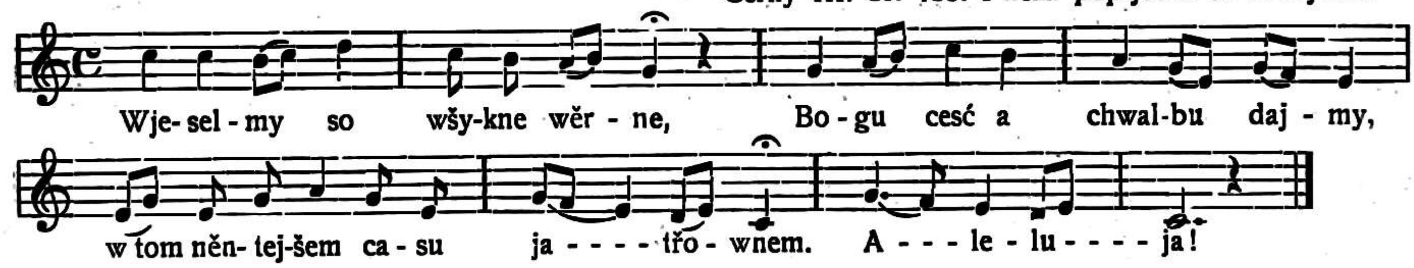

podudara se gotovo doslovce s uvodom Antuna Dvořaka: „Legende“ (op. 59., IV.). Druga „Dźens je dobył Khrystus“ pokazuje već nekolikoput spomenutu karakterističnu tvorbu sekvenca.

Černy III. br. 151. Pučka popijevka.

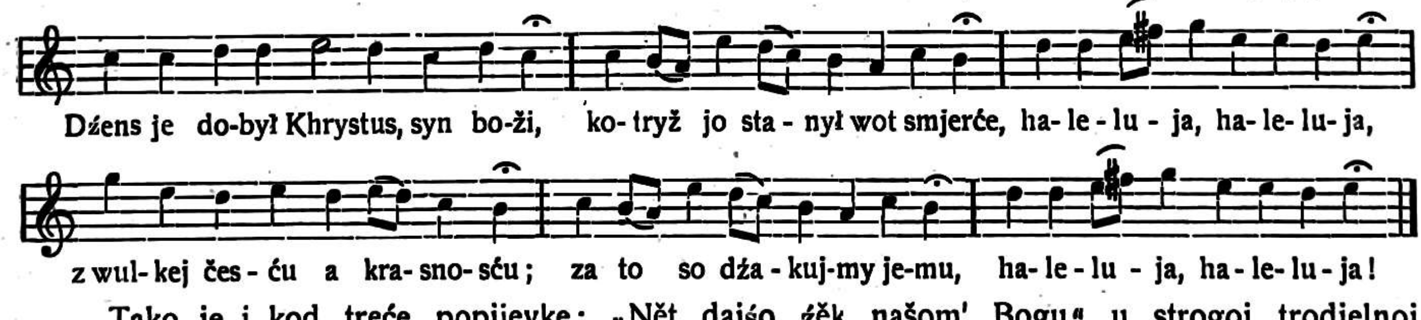

Tako je i kod treće popijevke: „Nět dajśo źěk našom' Bogu“ u strogoj trodjelnoj rasporedbi (mala forma ronda).

Iz novijeg doba potiče uskrsna pjesma „Khryst je dobył!“ (Haleluja! Zwońće zwony!) što sam je uglazbio na riječi Michała Nawka. K. A. Kocor uglazbio je pak popijevku: „Dźensa je tak swjati dźeń“.

Čudnovato, da nema nikakvih pučkih popijevki za Duhove. Poznata mi je samo jedna pjesma od Arnošta Frajšlaka za glas sa pratnjom orgulja. Himan: „Přińdź, o swjaty ducho, pój!“ uglazbio sam god. 1929. za mješ. zbor.

Na dan pokore (pokutny dźeń) u protestantskim crkvama sjeća samo jedna pučka popijevka: „Mój hrěch“:

Pučka popijevka.

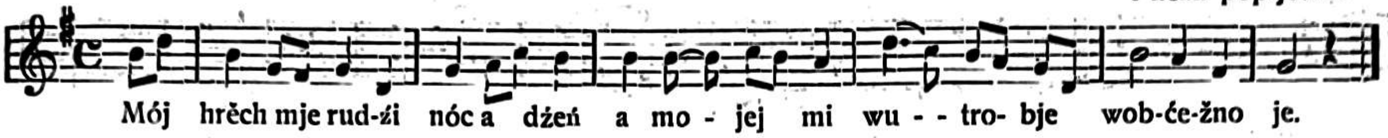

Taj jednostavan pjev nalazi se udešen za 5 glasni mješ. zbor u zbirci dra Pilka: „Dobry wječor!“ pod br. 28.

Misli na smrt i na općeniti sud nalaze se u mnogim pučkim popijevkama, na pr.:

Adagio.

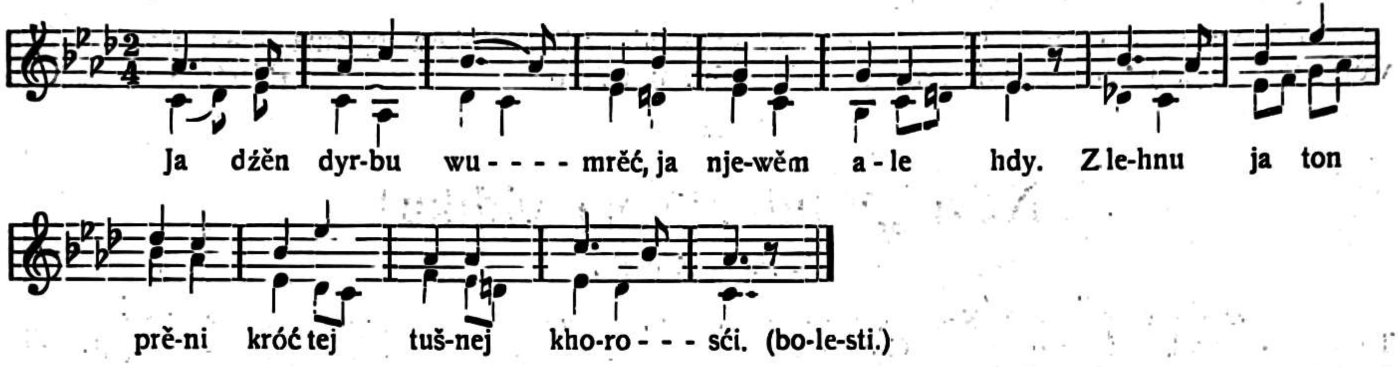

U kući žalosti kraj lijesa su prije oni koji su došli na sprovod zapjevali jednu pučku popijevku, zvanu „Róža Zaronska“, od koje postoje dvije melodije, obe u duru, stariju u $^4/_4$ taktu zapisao je I. E. Smoleŕ, mladju u $^3/_4$ taktu A. Černý, no nijedna nije pravo odgovarala sadržaju. Pravi ton pogodio je pak K. A. Kocor, koji je uglazbio pjesmu Handrìje Zejleŕa: „Ionu budźe to, štož nas tyši, swój konc dostaè“.

U vezi sa mišlju na smrt su posebne popijevke iz donje Lužice, koje vrlo živim bojama slikaju strahote sudnjeg dana. Navodim tu dvije kratke melodije. Prvu zabilježio je Černý (III. br. 145) u Mostu, a glasi ovako:

Andantino. Pučka popijevka.

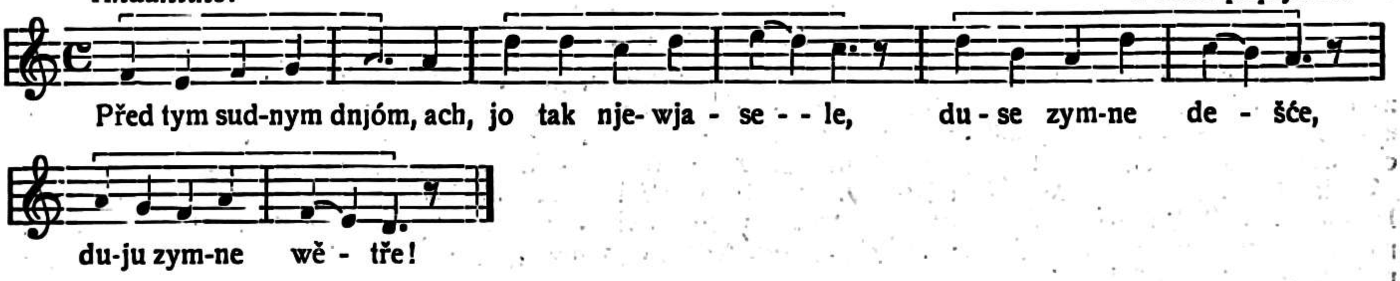

Taj ozbiljni dorski način sa svojim čvrstim melodičkim pomacima u sekundama dobro karakteriše sadržaj riječi.

Druga, koju je zapisao A. Jordan (br. 43.), ima naslov: Powóźenje, raj, hela:

Andante

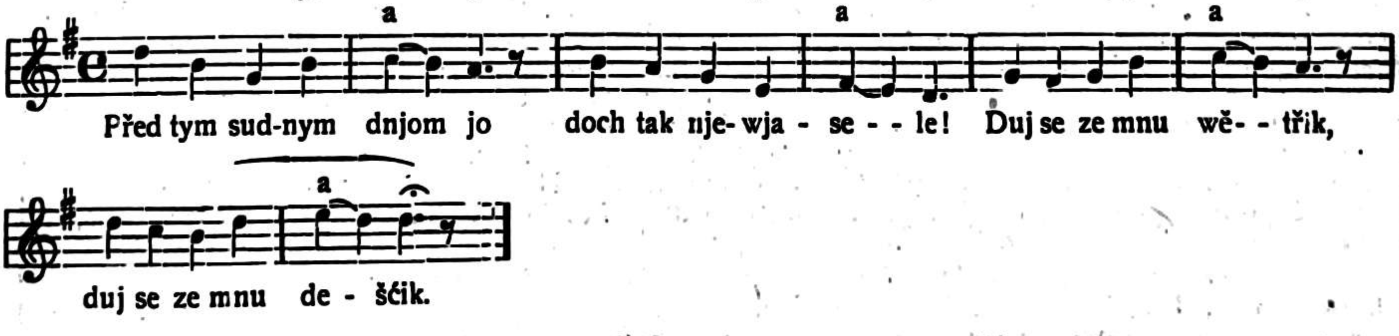

Da ima medju ovim dvim melodijama neka srodnost, izuzevši dašto tonovski način, vidi se najbolje po tercnim pomacima i sličnom poredjaju.

Posve drugojačijeg karaktera je pučka popijevka: „Sudny dźen“ (zabilježio Černý III. br. 147.), u kojoj Božji angjeo kao da trubljama zove mrtve na sud:

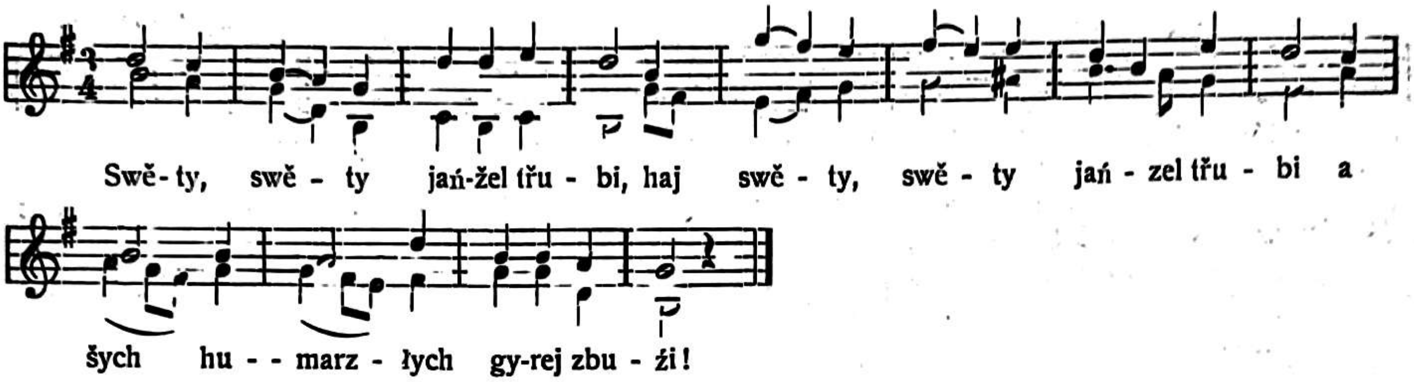

Na vječnost odnosi se takodjer moderna ali vrlo ozbiljna pjesma Jana Skale: „Za wěčnosć“, koju je pisac ovih redaka god. 1930. uglazbio. (Nastavit će se.)

Novi „Kantual“ na vidiku!

A. F. — Zagreb.

Zanimanje je za n o v i Kantual, Bogu hvala, zahvatilo već šire dimenzije te raste iz dana u dan. To se jasno razabire iz članaka „Sv. Cecilije“, počevši od 3. broja prošle godine dalje. Dao Bog, da kod ostvarivanja tako zamašnog zadatka učestvuju ne samo strogo muzički krugovi i teoretičari iz grada, nego i oni, o kojima se poglavito radi, i za koje je u najvećem procentu odredjeno: seoske župe i vangradski orguljaši odnosno zborovođe. Iako su kod nas prilike upravo u tom pravcu v e o m a č e d n e, ipak moramo nastojati, da na cijeloj liniji nivo podignemo: i kod sastavljanja, a poslije i kod izvadjanja. Maćuhinska uloga crkvene glazbe uopće a pjevanja napose mora tandem aliquando da prestane, ne ćemo li da nam se rugaju kao i atražnjacima!

Nadalje! Prihvatimo se posla s v i, – svaki prema svojim silama i sposobnostima, riječju i djelom i prinosima i molitvom! Dogadja se kod nas, da jedan uži krug nešto zamisli i izda za se, muči se i trudi, a drugi neka plivaju kako znadu; jedan drugom usteže ruku pomoćnicu. Tko bi znao, radi kojeg razloga?

Svakako bi trebalo da se uvaže o p r a v d a n e želje i zahtjevi (pojedinih krajeva), ako ne ćemo, da odmah na početku oćutimo više ili manje krupnijih manjkavosti. No „kantual“ mora svakako ugledati Božje svjetlo!

Mali Kantual.

Moje čedno mnijenje, koje ne želim nikomu da narinem, glasi: da nam nije tako potreban Kantual za o r g u l j a š e, kako nam je nužna j e d i n s t v e n a c r k v e n a p j e s m a r i c a, koju ovdje zasada zovem „Mali Kantual“, pjesmarica s notama (s jednoglasnim, recimo, napjevima). Moj nemjerodavni ceterum censeo jest, da najprije dotjeramo „Mali Kantual“ a onda prema ovom supstratu gradimo „Veliki Kantual“ za orgulje. Na taj način ostao bi za „Veliki Kantual“ samo posao h a r m o n i z a c i j e. Dajmo puku dotjerani „Mali Kantual“ u ruke, a orguljaš si neka međutim pomogne kako znade i može; pa makar morao puk neke pjesme da pjeva i bez pratnje. Samo neka je lijepo i skladno uvježbano po načinu pučkih korala!

1. P i t a n j e t e k s t a. Ja sam lično protiv n e p r e s t a n o g mijenjanja teksta, ma bilo i „in melius“. Lično sam i protiv r a d i k a l n i h preinaka čitavih tekstova kod svih pjesama i kod svih kitica. Ovako radikalnim dotjerivanjem ne bismo nipošto postigli žudjeni cilj uočivši faktične naše okolnosti. Zato uzmimo i sortirajmo pomno ono, što imamo, i što znamo. Kasnija izdanja usavršivat će početne nedostatke postepeno. N a j k r u p n i j e nezgrapnosti i omaške mogle bi doći u korekturu kod ovog p r v o g izdanja.

Tiskom „Glasnika Srca Isusova“ u Zagrebu izašla je god. 1925. crkvena pjesmarica: „S l a v i t e G o s p o d a“. Samo tekst. Kao rukopis tiskan odredjen bi za Nadbisk. Sjemenište i Gimnaziju u Travniku. A n ručivali su i neki drugi uzgojni zavodi. Svrha ovoj pjesmarici bijaše, da bar u onom užem krugu srednjoškolske omladine — u svojoj skromnosti — u n i f i c i r a t e k s t. Kod toga se nije išlo za tim, da se s t e m e l j a sve preinači i korigira i diktira. Ne. Išlo se za tim, da se s v i m a u ruke dade redigovan tekst (odbivši dakako neke i teže slagarske pogrješke!) Koliko sam upućen, uzeta je kod konzultovanja u pretres „Sarajevska pjesmarica“ (samo riječi) i Hadrovićeva. Ne bi li se na toj podlozi, koja već postoji, dalje moglo raditi za šire pučke krugove? Prištedilo bi se dobar komad posla, a i usavršivanje bi se lakše provađalo . . .

Mimogred navest ću kazalo rečene pjesmarice „Slavite Gospoda“: I. Adventske, II. Božićne' III. Korizmene, IV. Uskrsne V. Duhu Svetomu, VI. Presv. Olt. Sakramentu, VII. Presv. Srcu (Imenu) Isusovu, VIII. Bl. Djevici Mariji, IX. Angjelima i Svecima, X. Misne, XI. U svako doba, XII. U raznim zgodama. U svemu ima ravnih 400 brojeva; 320 stranica malog formata Pjesme u pojedinim skupinama svrstane su abecednim redom. Kako je prvo izdanje već rasprodano, moralo se misliti na drugo izdanje ove pjesmarice.

M e l o d i j e i l i n a p j e v i Da se ovoj nestašici doskoči, odlučeno je, koliko sam informiran, da se tiskom „Glasnika Srca Isusova“ izda zgodna crkvena pjesmarica s notama. Na tom se radi već

2—3 godine. I ne bez uspjeha! Pred sobom imadem dotiskan već prvi arak „Magnifikat“, kako se zove ova nova pjesmarica. Slijedi, vele, još kojih devet araka. Nadamo se, da će se posao privesti kraju do početka naredne školske godine. Format je zgodan, džepni: 12.5 — 16. Notovni su tipi sasma novi i nježno maleni; a prema tome novo naručeni tekst (nonpareille römisch), koji pristaje uz note. Sve kitice stoje uvijek bezuvjetno ispod samih nota, a nisu dodane kao kakav appendix iza melodije. Kad se pak uvaži, da se sve ručno slaže, onda svako imalo upućen u sličan posao, može procijeniti, kako je to velik i težak posao.

Predgovor ovog „Magnifikata“ ističe, da se konzultovalo sve naše uglednije zbirke i korale. Išlo se sada za tim, da se unificiraju melodije, kako se sa „Slavite Gospoda“ namjeravalo unificirati tekst. Kao „Prilog“ dodat će na koncu: a. Latinske pjesme, b. Missa de Angelis, c. Missa de Requiem i Libera, d. Vesperae.

Ako nije prekasno, zar ne bismo još mogli graditi na temelju, koji je već tu? I trošak bi bio znatno manji! Pjesmarica s notama u opsegu od kojih deset štampanih araka ne bi smjela prekoračiti cijene od 30 D. Natuknuta cijena od 50 D u „Sv. Ceciliji“, str. 123. je previsoka; slabo će proći u šire slojeve zbog novčanog tereta.

Kani li se pak izdati nešto treće, što bi bilo bolje sreće, neka bi se bar u diskusiju uzeo „Slavite Gospoda“ i budući „Magnifikat“. Akoprem je taj u prvom pravcu odredjen za Travničko Sjemenište i za zagrebačko Svetište Srca Isusova, kako čitamo u Predgovoru, ipak ima kvalitete, da postane općom crkvenom pjesmaricom. Eventualne želje i prijedlozi, kao i proširene i prekonužne pjesme pojedinih krajeva, mogle bi se poput kakovih à la brevirskih Propriuma dodati pjesmarici: salvo meliore iudicio!

3. Neke opaske. A) Sve inačice iz pojedinih krajeva nije moguće uvažiti. To uvidja svatko. Tu se mora štošta žrtvovati radi opće, dobre stvari. Pretjerani t. zv. konzervatizam u prilog jedne ili druge kajde, mislim, da nije umjestan. Radi toga ne treba zabaciti odmah cijelu pjesmaricu, cijeli plan. A ovo navadjam zato, jer se još sjećam nekih sićušnih primjedaba prigodom uvadjanja „jedinstvenog“ molitvenika, „jedinstvenog“ obrednika, koje bolno diraju. Možda će biti sada, kod izdanja „jedinstvene“ crkvene pjesmarice, nadamo se, bolje . . .

B) Koliko pjesama da uđe? — Ima ih, koji žele mali broj: sortiranih i probranih. Time bismo doduše dobili neku vrstu kanona, ali premnoge ne će zadovoljiti. — Sa svoje strane pledirao bih za prilično potpunu crkv. pjesmaricu. Neka, spectatis spectandis, po mogućnosti udje sve, što vrijedi i što je dostojno hrama Božjega. Zašto? Na taj će način naime: jedni lakše povećati i obogatiti svoje oskudne repertoire, a drugi ne će uz novi Kantual prekopavati iznova razne zbirke, molitvenike i pjesmarice, da nadju ovu ili onu lijepu pjesmicu.

C) Što, ako je jedna ili druga pjesma tudjinskog podrijetla? — Ako ju je narod zavolio, priuštimo mu je, samo ako ima inače sve kvalitete prave crkvene pjesme! Registrirajmo je barem! Ne budimo odveć tjesnogrudi, odveć uskog horizonta! Pred sobom imadem crkv. pjesmarice iz Engleske, Francuske, Amerike i Njemačke. Nigdje se ne stide uz ogromnu većinu svojih domaćih crkv. napjeva dodati i po gdje koji iz tudjine, koji vole i poprimaju. I mi. Ako nadjemo u novom Kantualu mnogo lijepih naših pjesama na izbor, tudjinske će pomalo iščezavati same od sebe.

D) Kad jednom izadje „Mali Kantual“, bezuvjetno neka sve obvezuje i glede teksta i glede melodija t. j. da djela; molitvenici, pjesmarice i razni izvaci ne dobiju „imprimatur“, ako se ne podudaraju sasma sa službenim izdanjem. Blagotvorni učinak ovakovog sistematskog postupanja ugodno će se oćutjeti sigurno već iza prvog decenija, ako ne prije.

E) Kako visoko bit će udešene melodije? — D ili E neka bude skranja granica! No ovisi i o pjesmi; koja se više ili manje kreće oko H, C i D, treba je već u „M. K.“ dublje transponovati.

F) U „Malom Kantualu“ mogla bi se u Kazalu kod svake pjesme označiti i zbirka, u kojoj se nalazi pratnja (četveroglasni koncenat). Lakše će si medjutim, dok ne izadje „Veliki Kantual“, pojedini zborovodja odn. orguljaš nabaviti jedan primjerak sebi za pratnju, negoli da si svaki pučki pjevač sve sam naručuje. Ta ima u ruci već svoj „Mali Kantual“.

G) Nacrt i raspored „Malog Kantuala“ zamišljam si ovako:

I. dio: Pjesme za razno doba crkvene godine (kao u „Slavite Gospoda“).

II. dio: Pobožnosti i obredi, koji su izvanredni bilo gledom na vrijeme (Svijećnica, Pepelnica, Vel. Tjedan, Uskrsnuće, Tijelovo, potvrda, primanje biskupa, pučke misije, narodni blagdani itd.) bilo gledom na ograničeni broj učesnika (sprovod, obnova krsnoga zavjeta, Marijina Kongregacija i sl.).

I. dodatak: Latinski dio. Missa „De Angelis“, Missa „De Requiem“, Libera (i hrv.), Vesperae (cf. pod H), Odgovori kod sv. Mise.

II. dodatak: Neka vrsta „Proprium-a“ s kojom pjesmicom i s kojom osobitom svečanošću stanovitog kraja našega, koja pobudjuje opću pažnju, i što će eventualno i drugima dobro doći.

Prema tome bi opsizala ovako uredjena crkv. pjesmarica („Mali Kantual“) aproksimativno 450 do 500 stranica formata gore spomenutog „Magnifikata“.

NB: Govoreći o novom Kantualu ne mislimo podnipošto na jednostavnu kopiju starog Kantuala, nego da se za cjelokupnu gradju povede posve nova redakcija.

H) Posebno nešto hoću da istaknem o vesperama. Pobudna i dirljiva je to pobožnost, ako se vrši svim žarom i u duhu sv. Crkve. Mnogo njih to želi a i provadja: osobito prije velikih blagdana. Ali tko će toliki broj raznih vespera držati na repertoiru, a pogotovo je nemoguće, da sve udju u Kantual. Nego ima jedno jednostavno rješenje. Dostatno je, da se tiskaju u Kantualu samo Vespere o presv. Olt. Sakramentu (u „Slavite Gospoda“ br. 398, samo šteta, što je priličan komad psalama ispao iz tiska!). Odlukom Sv. Stolice od 29. XII. 1884. mogu se ove vesperae de ss. Sacramento u svakoj crkvi, koja nije vezana na kor, pjevati mjesto dotičnih vespera de Dominica ili de Festo.

I) Svih litanija lauretanskih ne će se moći upotrijebiti onako, kakve jesu. Za sticanje oprosta traži crkveni propis, da se iza svakog zaziva stavi „smiluj se nama“.

K) Ako se nešto, što treba da udje u Kantual, nalazi i u „Obrednīku", ima se točno ad verbum prenijeti. U svrhu konzultovanja teksta treba da posegnemo i za uzornim Kniewaldovim „Rimskim misalom" i njegovim djačkim molitvenikom te uzmemo tekst, koji je već tu. Baš preko školske mladeži najlakše se popularizuje crkvena pjesma; unosi se polet i svježina u crkveno pjevanje!

Veliki Kantual.

Kad već imademo prema točno uglavljenom planu dogotovljeni „Mali Kantual", bit će u pogledu uredjivanja „Velikog Kantuala", koji nije ništa drugo nego orguljaška pratnja za „Mali Kantual", vrlo lak posao.

Notovni tipi, naravno, moraju da su (nešto) krupniji od onih u „M K.", no neka nisu odveć zdepasti Ne bi li „tertia" bila zgodna? Ali kajdovni tipi Priloga „Sv. Cecilije" već su dosta istrošeni.. — Ne dajmo, da se litografuje i sl, nego neka bude pravi, zorni tisak!! Format „Vel K." ovisi dobrim dijelom i od kajdovnih tipa. Inače je veličina „Virgini Matri" ili Priloga „Sv. Cecilije" preporuke vrijedna. Folio-format nije nipošto priručan i podesan kod raznih svečanosti i funkcija.

Cijena ne bi smjela prekoračiti 100 D.

Harmonizacija neka je 1) največim dijelom diatonična. To bi imalo i tu odličnu prednost, što bi u transponovanju nevješti orguljaši mogli bez daljega transponovati barem za pola glasa, ako im se na početku retka iza ključa stave obe oznake (jedna u zagradama!) za Es i E, za D i Des, za A i As, za B i H dur ili mol. Pojavi li se koja premjestilica u označenom Es ili D ili A ili B duru ili molu, može se iznad dotične kajde staviti u zagradama povisilica ili ponizilica ili povratilica za slučaj, ako orguljaš želi pratiti u onom duru ili molu, koji stoji u zagradi t. j. u E ili Des ili As ili H.

2) Tok harmonizacije neka je miran (bez nervoznog gibanja glasova), a slijed suzvuka i njihovo spajanje što naravnije (ne izvještačeno) i shvatljivije za pučko uho. Zato će bez sumje toliko njih spontano pozdravljati jednostavnu Novakovu harmonizaciju kao neki uzor za izdanje našeg „Velikog Kantuala". Naprednjiji pak i uvježbaniji orguljaši i zborovi posegnut će s opravdanim veseljem i potpunim zadovoljstvom za dotjeranim harmonizacijama u „Virgini Matri" i Vijenčevoj „Hrv. crkv. pjesmarici".

3) Pratnja neka je tako udešena, da može odmah poslužiti event. za dvo-, tro- i četvero-glasni arrangement.

4) U „V. K." dostajalo bi orguljašima, da im se stavi kod pjesama tekst samo prve kitice.

5) Pred-, među- i za-igre ne bi se mogle provesti, jer bi opseg i trošak nenaravno narasao. Priručnika sa raznim i lakšim — većinom od 1 do 3 retka — kompozicijama u strogo crkv. slogu imade na izbor dosta. Preporuke je vrijedano djelo Weil-ovo: 1.000 Orgelstücke.

A sredstva?

1. O crkvenoj blagajni i o dužnostima, da župe preuzmu stanoviti broj egzemplara, pisali su već drugi.

2. Ne bi li se preko preč. Ordinarijata dao dvaput u godini, u odredjenu nedjelju upriličiti po svim župama države t. zv. „dan sv. štampe"? Pobir milodara upotrijebio bi se lih za novi Kantual. Slično i u svim zavodima i odgojilištima i crkvama. Jedna kraća propovijed (per modum exhortationis) o uzvišenosti crkv. pjevanja i potrebama praktičnog provadjanja njegovog: sedmicu dana prije: pripravila bi vjernike; a još jedan govor na sam „dan sv. štampe" (per modum panegyrici) oduševio bi slušatelje za novo izdanje Kantuala. Kratke nacrte ovih dvaju govora rado će netko sastaviti, a tiskani primjerci (kao letaci) ovih 2 govora stavili bi se pravodobno svim župskim uredima badava na raspolaganje, da im se bar tako olakša ovaj izvanredni teret.

3. Ne bi li se mogao u gdj kojim mjestima prirediti kakav koncert ili koncertno veče, posvećeno isključivo crkvenoj umjetnosti i glazbi?

Završujem. Ovo par redaka napisano je u najboljoj namjeri i iz ljubavi prema tako eminentno dobroj stvari, kojom bi se uzveličala služba Božja.

Veoma bi poželjno bilo, da se mjesto uvoda, na neko 2 do 3 stranice navedu najvažniji crkveni propisi glede orguljanja i pjevanja, i istaknuvši najmarkantnije misli iz „Inter pastoralis officii" Pape Pija XI. od 20. XII. 1928

Papinski zavod za crkvenu glazbu.

Matija Ivšić — Rim.

Novi propisi sv. Stolice o univerzitetima i fakultetima crkvenih nauka, izradeni su prema apostolskoj konstituciji: „Deus scientiarum Dominus" od 24. V. 1931. Dne 12. VI. 1931. izdala je kongregacija de Seminariis et Studiorum Universitatibus, ovlaštena na to čl. 12. spomenute konstitucije „Naređenja" (Ordinationes) za izvršenje propisa te konstitucije.

Osvrnuti ću se ukratko na apostolsku konstituciju „Deus scientiarum Dominus" i na „Naređenja", u koliko se tiču reforme „papinske škole za crkvenu glazbu". Tim je aktom konačno i taj zavod podignut u red ostalih crkvenih akademija sa svim dužnostima i pravima. Predgovor — motiv, dao je sam sv. Otac u spomenutoj konstituciji. Radi ljepote i dubine misli donosim ovdje kratki sadržaj vodećih tendencija sv. Stolice.

Gospodar znanosti Bog, predavajući Crkvi svojoj božansku ovlast da uči sve narode, učinio je nju neprevarljivom učiteljicom božanske istine i time osobitom zaštitnicom i njegovateljicom čitave ljudske nauke. Crkva naime ima zadaću, da svim ljudima predaje sveto znanje, koje ona sama crpe i izvodi iz Božje objave. Kako pak Crkva i ljudski razum ne samo „ne mogu nikad doći međusobno u sukob", nego se međusobno

pomažu, to je Crkva u svako doba smatrala svojom zadaćom potpomagati gajenje ljudskih umjestava i znanosti. To svjedoče vrlo mnogi i sjajni književni spomenici. Kad se je dovršio vijek velikih Otaca, osnovane su brižnim nastojanjem naročito redovnika i biskupa u znatnom broju škole. U prvim stoljećima srednjeg vijeka našle su književnost i lijepe umjetnosti utočište i zaštitu kod hramova i manastira, kamo se povukoše kao na jedina još otvorena sigurna mjesta. Da nije rimska Crkva u ona burna vremena zaštitila ove dokaze drevne ljudske kulture, bez sumje bi čovjek bio zauvijek izgubio dragocjene riznice književnosti, koja nam bijahu predala sretnija stara vremena. Kasnije su osnovana sveučilišta. Od 52 universiteta osnovanih prije god. 1400., nisu manje od 29 osnovali sami pape. Pa i danas nastojanjem Crkve niču sveučilišta ne samo u krajevima misija već i u onim narodima, u kojima je Crkva više nego jedamput lišena svoje očevine i po tom sredstava dobrotvornosti. Posebnu je brigu posvetila Crkva osnivanju i čuvanju biblioteka. Bez temelja je zato ona lažna objeda nekih, da Crkva u duše ljudske ulijeva tminu. Ona se ne boji svojih proganjalaca, već jedino nepoznanja istine. Zato je već u drugom vijeku Tertulijan tvrdio o mrziteljima imena kršćanskoga: „Prestaju mrziti oni, koji prestaju ne poznavati".

Pa ako Naši Prethodnici tečajem vijekova, — kaže sv. Otac — nisu štedjeli ni brige ni napora samo da bi se nauka i slobodna umještva što bolje njegovala, tako je i on poduzeo sve, da crkveni Univerziteti i Fakulteti među svim ostalim Atenejima nauke blistaju svojim osobitim dostojanstvom, kao i istančanom naukom i sjajnim znanostima. Osim sv. Kongregacije za Sjemenište i Univerzitete nauka osnovao je on Vijeće od izabranih učenjaka u raznim strukama, da se skrbe i brinu za sve pojave, što su u vezi s uređenjem i usavršenjem Univerziteta i Fakulteta crkvenih nauka.

Iza tog prvog kratko napomenutog dijela apostolske konstitucije, dolaze: „Opći propisi". U članu 3. § 2. nabraja se pod imenom Univerziteta ili Fakulteta uz ostale i P a p i n s k i z a v o d s v e t e (crkvene) g l a z b e. U glavi pako III., koja radi o naukama, određuje se u članu 29. (opća metoda učenja) pod točkom h: „N a P a p i n s k o m z a v o d u s v e t e g l a z b e neka se predmeti tako predavaju historičko-kritičkom i teoretičko-praktičnom metodom, da će slušači prema propisima, izdanim u Mota proprio Pijo PP. X. O s v. g l a z b i od 22. XI. 1903. i u Konstituciji Pija PP. XI. D i v i n i c u l t u s s a n c t i t a t e m od 20. XII. 1928. naučiti povijest i steći znanje i vještinu bilo u gregorijanskom pjevanju, bilo u kompoziciji svetih glazbotvora, bilo u sviranju orgulja, a naročito za potrebe i ukras sv. Liturgije".

U članu 31. pod h) spominje se, da se tečaj nauka na tom zavodu u o d j e l u g r e g o r i j a n s k o g p j e v a n j a svršava za tri, u o d j e l u k o m p o z i c i j e za pet, a u o d j e l u o r g u l j a n j a za četiri godine.

Prema članu 33. dijele se znanosti u g l a v n e, koje se bitno zahtijevaju za postizavanje svrhe Fakulteta: u p o m o ć n e, koje su potrebne za dobro obradjivanje glavnih i u o s o b i t e (specijalne), koje u nekoj mjeri upotpunjuju ili usavršavaju, bilo glavne, bilo pomoćne znanosti. Za akademski stepen propisane su sve discipline glavne i pomoćne i uz to jedna ili druga specijalna.

Akademski stepeni su ovi: 1) b a k a l a u r e a t, 2) l i c e n c i j a i 3) l a u r e a. Svi ovi stepeni mogu se polučiti samo poslije svršene godine t. j. ne može nitko doći na ispit, a da nije kroz čitavu godinu slušao predavanja.

Ovim ustanovama papinske konstitucije dodala je kongregacija za Sjemeništa i Univerzitete Nauka posebna Naređenja (Ordinationes) t. j. detajlne propise za izvršenje te konstitucije. U glavi III. članku 27. nabrojene su redom propisane glavne i pomoćne discipline. Prema tome papinski zavod za crkvenu glazbu obuhvaća:

A. Gregorijansko pjevanje.

1. Glavne su discipline: a) opća teorija gregorijanskog korala, b) estetika, viša teorija, paleografija gregorijanska (svaka godinu dana), c) liturgičke ustanove i d) vježbe u gregorijanskom pjevanju.

2. Pomoćne su discipline. a) povijest glazbe i gregorijanskog pjevanja te propisi o crkvenoj glazbi, b) razne vrsti solfediranja, c) izobrazba u pjevanju, d) dirigiranje korala, e) harmonija i kontrapunkt, f) sviranje orgulja i klavira (ovo zadnje sporedna struka), g) pratnja gregorijanskog pjevanja.

3. Specijalne discipline i posebne tečajeve određuju posebni propisi (seminarski rad).

B. Kompozicija crkvene glazbe.

1. Glavne su discipline osim onih pod A. 1. a), c), d), još: a) harmonija, kontrapunkt i fuga te b) komponiranje glazbenih forma.

2. Pomoćne su discipline osim onih pod A, 2. a), b), c), f), g) još: a) muzikologija, (poznavanje notnog pisma XIV.—XVI. vijeka), b) proučavanje crkvenih kompozicija starih klasika (hoće se veće poznavanje klasične polifonije), c) dirigiranje zbora, d) estetičko ocjenjivanje kompozicija i e) nauka o harmonizaciji.

Specijalne discipline i posebne tečajeve odredit će zavodski statuti.

C. Orgulje.

1. Glavne su discipline osim onih pod A. 1. a), c), d), i B) 1. a) orguljanje kao glavni predmet, b) pratnja korala (a vista) c) improvizacija na orguljama u starim i novim formama.

2. Pomoćne discipline osim onih pod A. 2. a), b), c), g) i B. 2. b) d) su: povijest, gradnja i estetika orgulja. Upoznavanje najvažnijih kompozitora za orgulje. Metoda poučavanja u orguljanju.

3. Specijalne discipline i posebne tečajeve odredit će vlastiti statuti.

Nekoliko primjedbi. Viša škola za crkvenu muziku osnovana je dne 5. I. 1911. Breveom: „Expleverunt" od 4. XI. 1911. priznao ju papa Pija X., a reskriptom od 10. VII. 1914. dobila je naslov: p a p i n s k a". Škola je držala tečajeve a) iz gregorijanskog pjevanja — b) iz crkvene kompozicije (harmonija, kontrapunkt, fuga i kompozicija) i c) tečajeve za orguljanje bilo kao glavni ili samo kao sporedni predmet. Diplome su bile licencijat i magisterium (jednako doktorat). Zavod je podredjen neposredno sv. Stolici i ima interna-

cionalan karakter. I ako je osnovan u prvom redu za svećenike (i redovnike), ne isključuje ni svjetovnjake te i oni mogu polučiti iste akademske časti.

Ovom novom reformom učinjene su neke izmjene. Prvo, promjenjen je sam naziv. Dosadašnja: Pontificia scuola superiore di musica sacra zove se od sada: Pontificium institutum Musicae sacrae. Institut je dobio upotpunjenu naukovnu osnovu. Po želji samoga sv. Oca ima se studij sv. liturgije proširiti i moraju, da ga polaze svi slušatelji.

Valja istaknuti, da se na ovom zavodu podaje najveća važnost gregorijanskom koralu, koji je, kako se iz gore označenoga programa vidi, obvezatan za sva odjeljenja. Toliku pažnju gregorijanskom koralu — ne daje nijedan sličan crkveni glazbeni zavod.

U ovih 20 godina opstanka ovoga zavoda bilo je na zavodu oko 250 redovnih slušača iz cijeloga svijeta. Discipline predavaju odlični učitelji: svećenici i lajici, isključivo na talijanskom jeziku. Za specijalni studij orgulja, presuponira se diploma bilo kojega državnoga konservatorija iz klavira. Nikoje se diplome ne izdaju i ispiti se ne polažu bez prethodnog pohađanja predavanja.

Radi se na tome, da i talijanska država prizna studije i diplome tog zavoda ravnopravnima onima na državnom konservatoriju.

Dvadeset i pet godina poslije.

Stjepan Djaković — Vinkovci.

Ovoga ljeta nanijela me je sreća u moje rodno mjesto. Iza punih dvadeset i pet godina. — Teško je izreći od kolikog je značenja i interesa bio za mene ovaj moj mali jubilarni pohod. Svaka mi je sitnica bila od velike važnosti. I sve je odgovaralo mojemu očekivanju. Jedna je ipak stvar, koja je to očekivanje daleko nadvisila. To je bilo crkveno pjevanje, o kojemu želim da nešto izbliže kažem. Nego, ne mogu a da tom prilikom, kao usput, ne reknem štogod o samomu mjestu. Ono je u prošlim vjekovima bilo pozorištem krvavih borbi, pa se i danas još nalazi tu pogdjekoji spomenik, važan za domaću našu povjesnicu.

Mjesto sámo — današnji Šarengrad — nosilo je, uz druga imena, i ime Atyja, pa se i danas bilježi tim imenom u historijskim atlasima. Ono leži na Dunavu; sedam kilometara od Iloka uz vodu, a nekih dvadeset od Vukovara niz Dunav Smjestilo se u lijepoj maloj drazi, koju okružuje šest čotova Fruške gore. Glavna mu se ulica protegla duž Dunava, a iz nje se odvajaju pokrajne, pa se kuće poredale u proširenim surđucima; neke se opet nanizale na kosini bregova pa se vide iz daleka kô na krovu bijeli golubovi.

Prva je historijska znamenitost u tome mjestu stara gradina na najvišem obronku dunavske obale. Bila je to tvrđava, koju je, kako veli kronika, u prvoj polovici XV. vijeka, sagradio Ivan Morovićki, ban mačvanski u obranu svojih latifundija Za vrijeme turske najezde dospijeva tvrđava u ruke Turaka, koji ju još bolje utvrdiše, da si osiguraju gospodstvo nad Atyjom i da, sa dogleda erdutske, bačke i iločke tvrđave straže nad svojim krvlju stečenim posjedom. Po izgonu Turaka bje tvrđa napuštena i poče pomalo propadati. Negda je bila puno veća, jer je sizala daleko do Dunava, ali ju je Dunav tijekom vremena podrovao i slomljena joj krila sve više puzahu prema vodi. Krasan je pogled s nje na Frušku goru i beskrajnu bačku ravnicu.

Druga je važna povijesna uspomena crkva sa svojim značajnim tornjem i manastirom. Crkva je sama proživjela burna vremena srednjeg i novog vijeka i bivala često žrtvom razornog ratnog bjesnila. Neki kroničari drže da su je, zajedno s manastirom, na početku XI. vijeka, sagradili benediktinci munificencijom ugarskog velmože i palatina Atyje po imenu, po kome da je i mjesto dobilo svoje ime. Kažu i to da je manastir imao karakte realne opatije sv. Duha. Drugi hoće da je to bio manastir templara s opatijom sv. Katarine. Fakat je da u biskupiji đakovačkoj i danas postoji naslov titularne opatije »sanctae Catharinae de Šarengrad«. Crkva nosi na sebi tragove raznih građevnih slogova, počevši od romanskog pa do baroka. Znak, kako su potonji vijekovi, pri restauraciji razvalina, nastojali da crkvi dadu biljeg svoga vremena.

Zanimljiv je crkveni toranj, koji stoji za sebe, ali čini s crkvom organsku cjelinu. Četverouglast je i u lijepu skladu s crkvom. Ima osmerouglastu ošiljastu kupolu i nosi na sebi očite biljege romanskog sloga. Sazidan je od opeka, koje su pocrnjele i po gdjekoju je opeku okrhao zub vremena. Viče glasno za popravkom. Pred jedno desetak godina u malo da nije pao žrtvom prerevne graditeljske poduzetnosti, za kojom je daleko zaostajalo estetsko čuvstvo i smisao za starinu. Na sreću su to zapriječili za vremena odlučujući faktori.

Manastir je krasna starinska građevina sa tri stranice, kojoj četvrtu čini sama crkva. Impozantna je unutrašnjost zgrade, t. zv. kvadrat sa četiri prostrana trijema unaokolo, sa svojim zamašnim, na rubovima zasječenim stupovima, koji daju naslućivati benediktinsku arhitektoniku. Vanredno se milo doimlju čovjeka ti trijemovi sa svojom čistom bjelinom i veličajnom jednostavnošću. Značajan je položaj manastira. Dok se vukovarski i iločki kao svjetionici dižu na najvišem platou dunavske obale i dominiraju nad dalekom okolinom, ovaj se je skromno povukao u pozadinu, na podnožje glavnoga čota, da bude dovoljno udaljen od svjetske tišine, a opet na domaku pohodnici na crkve. Lijep je vidik s gornjega sprata sjeverne strane na Dunav i staru gradinu.

Ne mogu da ne spomenem još jednu kuriozpu starinu u reflektoriju. To je golema, četiri metra visoka i pri dnu preko metra široka, okrugla, kalajisana peć — pravo remekdjelo lončarske umjetnosti prošlih vremena. Peć se je ložila u ono sretno doba kadano nije još bilo potrebe naricati sa Jeremijom prorokom: »ligna nostra pretio comparavimus«. Nabavljena je 1780. a posljednji put na-

ložena god. 1875. Potrošen je bio jedan hvat drva i još nije bilo pretoplo u sobi. Na njoj je krasno izdjelan relief, kako Isus razgovara sa ženom Samarjankom kod zdenca Jakobova. Za peć se zanimahu ravnatelji zagrebačkog muzeja i išli za tim da se prenese u muzej.

Za manastirom se stere brijeg, zasađen vinogradima, a obronci mu bili obrašteni krasnom hrastovom šumom, t. zv. »fratarska šumica«, omiljelo šetalište Šarengradana. Ta je šumica prije kakovih deset godina sasječena. Šteta!

O tim našim starinama u Šarengradu pisali su u potonje vrijeme vrijedni naši franjevci o. Placid Belavić i hrv. pisac, sadašnji profesor u Osijeku o. Mladen Barbarić. Naročito je ovaj potonji ostavio lijep spomenik Šarengradu svojom, lijepim fotografijama ilustrovanom brošuricom, Crtice iz prošlosti Šarengrada, koju je god. 1917. izdao K. H. Z. u Osijeku. Knjižnica je od velike važnosti za one, kojima je na brizi očuvanje naših povjesnih spomenika.

Najznatniji je objekat svakako crkva, koja je, zajedno s manastirom, po izgonu Turaka, restaurirana koncem XVII. vijeka i prešla u vlast franjevaca, najprije bosanskih, a poslije naših. Milovidna je unutrašnjost njena sa svojim prostranim korom, na komu se i danas još nalaze visoke stolice za monahe, kojih je u prijašnja vremena morao biti veći broj, jer je u tome samostanu tamo od god. 1753. bio i novicijat.

Kako tornju, tako su i crkvi nužni popravci. Sadašnji gvardijan i župnik, o. Matija Matijašec, čovjek vrlo obrazovan i revan, muku muči da te popravke što prije izvede i da ispravi grbotine prošlog vremena; ali sporo ide, jer su grbotine goleme a sredstva neznatna. Ipak mu je prošlog ljeta uspjelo da, uz pripomoć dobrih ljudi, stavi u red crkveni krov i obnovi pročelje crkve.

Prve orgulje stavljene su na kor god. 1729. Ove su god. 1823. prodane crkvi u Lovasu, a iste godine donesene nove iz Vukovara. Najnovije (treće) postavila je tvrtka Brandl iz Maribora god. 1906. nastojanjem požrtvovnog pok. o. Makarija Križana. Orgulje su skromne — s jednim manualom i pedalom — ali veoma uspjele. Imadu deset registara: Subbas, Cello, Principal, Bourdon, Gambu, Salicional, Gedeckt, Flautu, Octavu, Mixturu i dvije kopule. Registri su fini i teško je reći, koji je od koga ugodniji. Nekoji su tek razgođeni, orgulje bi trebale popravka. Nije čudo. Koliko li je nevještih ruku i nogu za ovo dvadesetak godina okušavalo na njima svoju orguljašku vještinu! Sjećam se, kako je iste godine kad su nabavljene, nadobudan jedan mladić, budući »orguljaš« htio da na njima također pokaže svoju umjetnost. Udarao je čizmama kao da kupus gazi tako, da se je lupa pedala čula po cijeloj crkvi. Takovih je orguljaša bilo više. Gdje tu može da bude govora o trajnosti orgulja? Sad šute orgulje već par godina, jer nema orguljaša. Možebit je i bolje da šute, dok ne nastupe bolja vremena.

No zato pjeva narod. Pjeva i bez orgulja. I te kako pjeva! Srijemac je uopće pjevač — to je poznata stvar. Osobito podunavac. Ugodno me je iznenadilo lijepo i skladno pjevanje u šarengradskoj crkvi. I prije se je, za mojih mladih dana lijepo pjevalo. U tom je osobito zaslužan pok. ravn. učitelj Josip Mrazek. Bio je to orguljaš stare škole, savjestan, revan i strog, pa je njegov dugogodišnji orguljaški rad, uvijek u vezi i harmoniji sa samostanom, odgojno djelovao i za iduća pokoljenja. Bojao sam se da će poslije njegove ere nastupiti nazadovanje ili barem zastoj. Ali ne. Vidljiv je, naprotiv, golem korak naprijed. To se ima zahvaliti nastojanju nekih muzikalno obrazovanih franjevaca, koji su tamo boravili i koji nijesu žalili truda da unaprijede crkv. pjevanje. Spominjem ovdje samo dvojicu: pok. o. Solana Matkovića i o. Alfonsa Andrašeca. Naročito ovoga potonjega ide zasluga i hvala što je uložio mnogo truda da svom pjevačkom zboru utuvi u pamet one mile pjesmice iz zbirke pjesama »Virgini Matri«. Iz te zbirke pjevaju se tamo i sad ove pjesme: O Marijo mila, Ave Jesu, Sveta Hostija, Do nebesa, Marijo, majko ljubljena, Zdravo djevo, Djevice nevina, Kraljice Krunice i Pred djevicom. Misne se pjesme pjevaju po kantualu Kindlein-Kolanderovu.

Valja poimence istaknuti to, da je ovdje, kašto u Srijemu uopće, crkveno pjevanje u pravome smislu pučko pjevanje, znači, pjeva cijeli sabrani puk, muško i žensko bez izuzetka. U tom je njihova velika prednost naprama bližoj i daljoj okolini Vinkovaca, gdje je crkv. pjevanje prepušteno isključivo ženskom svijetu.

I u načinu pjevanja golema je razlika. Ovdje kod mene čini mi se pučko pjevanje nekako previše grlato, grlo se otvara u svušir, jedna pjevačica nastoji kako će da nadpjeva drugu. O pianu, dakako, ni govora. Uz to ono nesretno zavlačenje da pojedinim slogovima ne možeš da dočekaš kraja. Tome su, po mome mnijenju, najviše krivi orguljaši ili učitelji pjevanja. Mnogi nemaju toliko glazbene spreme da prate pjesmu onim tempom, što ju karakter njen iziskuje. Njihova je pažnja usredotečena poglavito u to da u pratnji ne zalutaju i ne uhvate krive, nemoguće akorde. Tu, naravno, ne može da bude govora o pravome tempu. Bila pjesma turobna, uznosita ili vesela karaktera, njihova je pratnja vazda jednaka — spora. Nije li u otezanju krivnja na orguljašu, on si, ako je vješt, pomaže tim da vlastitim glasom i snažnom registracijom forsira ubrzavanje pjesme. Zato slabiji orguljaš valja da pratnju svake pjesme nauči napamet i to ne samo u jednom, nego u više prijemeta. Uz to mora dakako, marljivo vježbati da postigne nužnu okretnost.

Onda još ovo: mnogi je od prirode snabdjeven pjevačkim darom, izvrsnim sluhom, grlom, savršenim pogađanjem intervala, voljom i t. d., ali mu fali nešto što je za lijepo pjevanje od velike važnosti. To je: vješto baratanje sa svim sastavnim dijelovima glasovnog organa. To je velika vještina koja se stiče samo naukom i napornom vježbom. To znadu najbolje oni, koji se spremaju za pjevanje kao svoje životno zvanje. Donekle vješt učitelj pjevanja, osobito ako je sam dobar pjevač, ne će propustiti a da svakom prilikom, po nebrojeno puta upozori svoj pjevački kader na tu vrlo važnu stvar.

U tom je pogledu pjevanje u mome rodnome mjestu doista na zamjernoj visini. Glasovni je materijal izvrstan. (Jedna sopranistica — počimalja — i jedna altistica imadu tako fine i uvježbane

glasove, kakvih je čuti samo u koncertnim dvoranama ili u operi). Intonacija sigurna, tempo primjeren duhu pjesme, skladnost bez preticanja i zaostajanja, izmjena u dinamici pa jasna i razgovijetna vokalizacija. Odgovori su skroz koralni, pa i sam »ite missa...« u istom modusu. Milina! Dođi, slušaj pa uživaj!

Otac gvardijan — i sam glazben i izvrstan pjevač — ponosi se sa svojim zborom i uživa u njemu. Ima i razloga. Zato on i mari za svoj pjevački zbor te ga i vlastitim pjevanjem i živom riječju oduševljava da ostane na istoj visini. Nema sumnje da će tako i biti za duže vremena, jer je ovakovo pjevanje najbolja praktična škola za mladi naraštaj.

Ne mogu da se rastanem od toga svog rodnoga mjesta a da još nešto ukratko ne iznesem na javu. Ti moji Šarengrađani, to vam je bila negda — u doba moje mladosti — bezbrižna, obijesna čeljad, na svaku šalu spremna i ponešto podrugljiva. Pravi Srijemci! Nego, promijenila su se vremena, a s njima i oni. Sad je to u glavnom ozbiljan, radin svijet. I tu se, kaošto svagdje, opaža ekonomski zastoj, kriza, ali malodušja, potištenosti nema. Otimaju se rđi, ne dadu se. No i danas ćeš se još namjeriti ne na jednoga, koji si ne razbija puno glave, kako će riješiti agrarnu krizu, već mu je do komedije, pa će svaku, i najozbiljnju stvar okrenuti na šalu.

»Kako je đed' Ilija?« pitaju.

»Pravo da ti kažem, nije baš najbolje.«

»E-«

»Ma nešto mi čeljad u kući uzela zub na mene. A baš im ništ' ne r a d i m: nit avlije pometem, ni drva nacepam; samo što po koji put prekodan sađem u podrum da se malo okrepim.«

Ej, eto ti moga Šarengrada! pomislim. Badava, vuk dlaku mijenja, ali ćud mu ostaje.

Za mene je taj boravak u rodnom mi mjestu bio neslućen užitak. U predvečerje života rado se vraća duša u slavno doba davno minule mladosti. Kao u čarobnu rumenilu jutarnje zore bude se u njoj blage slike pojedinih događaja; odzvanjaju mile uspomene nalik na dražesnu daleku glazbu; uskrisuju doživljaji sa svom scenerijom i mjestima, koja su im bila pozorištem; doživljaji dragi i ugodni kaošto su dragi i ugodni lijepi sanci. I ako ti doživljaji u doba kad su se zbivali, nijesu bili od Bog zna kakova značenja, značenje je njihovo raslo što su više tonuli u prošlost.

Najmilije su mi uspomene na ona lica, s kojima me je, za mladih mi dana, na početku moje školničke karijere, vezalo bratimstvo i prijateljstvo. I stupaju mi pred duševne oči mnoga tih lica. Pokojni Faba Peštalić, mnogogodišnji gvardijan šarengradski, prisni moj prijatelj, na oko hrastova kora, u suštini svojoj zlatna duša. Pa članovi njegovog, negda na glasu k v i n t i f o l i j a: Jovo Šabarić, Gusta Jaić, Ilija Okrugić i last, not least, Jovo Hranilović. I bude razgovora, bude šale i veselja, pa pjesme, pa nazdravica. A kad se digne Jovo Hranilović, duševni aristokrata među njima pa uzme govoriti sonornim svojim glasom, čistim jezikom, jedrim, biranim riječima, snažnom dikcijom i krasnim pjesničkim poredbama, a ja onda razrogači oči, zini od čuda pa slušaj, a kosa se na glavi sve ježi od milinja! Ej, slavno je bilo, slavno! Bilo i bitisalo.

A kad sam se opraštao s pozorištem svojih davnih, milih uspomena, sjetih se lijepe arije Rudolfove iz Bellinijeve Sonnambule i još ljepših njezinih riječi:

»Vi raviso o luoghi ameni,
In cui lieti, in cui sereni
I di passai
Della prima gioventù.
Cari luoghi, io vi trovai,
Ma quei di non trovo più!«

Dä, dä, m a q u e i d i n o n t r o v o p i ù!

Muzička škola u Subotici.

Bela Tumbas — Zagreb.

Predstavnik muzičkog života u Subotici bila, a danas je »M u z i č k a š k o l a«. Do utemeljenja muzičke škole u Subotici dosta je kasno došlo. Bunjevci bili su po zanimanju najviše ratari, pa nisu posvećivali muzičkoj izobrazbi mnogo pažnje. Uz to su u vojsci kraljice Marije Terezije činili najbolje redove vojnika. Nakon trećeg slezkog rata dala je kraljica Subotici veliki dio pustare oko grada u kulturne svrhe. Tek od tog doba, kad se narod poslije dugogodišnjeg rata smirio, počele se osnivati razne škole, dok nije poslije mnogo godina došla na red i muzička škola.

Sa nekakvom muzičkom ustanovom susrećemo se već u prvim godinama prošlog stoljeća. Prvi učitelj muzike bio je od god. 1805.—1814. crkveni zborovođa G j u r o A r n o l d. Dužnost mu je bila, da izobrazi 12 dječaka u glazbi. On je svoju zadaću ozbiljno shvaćao te je već god. 1809. sa svojim učenicima javno nastupao. Kasnije je grad obvezao crkvenog zborovođu, da izobrazi sebi muzičare, koje bi mogao upotrijebiti i u crkvi. Time je udaren početak crkvenog i svjetovnog pjevanja i glazbe, jer je zbor i orkestar znatno utjecao na glazbeni razvitak u Subotici.

Na tom polju vrlo je zaslužan crkveni zborovođa F r a n j o S t e i b, koji je u prostorijama crtačke škole obučavao one, koji su se željeli obučavati u pjevanju i sviranju. Steib uložio je u to mnogo truda, no nije moglo doći do većih uspjeha, jer nije imao posebnih školskih prostorija, niti propisanih sati, već je svoje učenike skupio oko sebe u vrijeme odmora. Do utemeljenja muzičke škole došlo je tekar u šezdesetim godinama prošlog stoljeća zaslugom J o s i p a E ö t v ö s a. Prvi učitelji na toj školi bili su V i n k o S o u s c h e k, L e o n a r d B a r b a r ó i G é z a A l l a y a, rodom iz Subotice. Školske godine 1868./69. počelo je djelovanje te škole. Sva su ta tri učitelja pripadala crkvenom orkestru. Obučavali su učenike u crkvenoj i svjetovnoj glazbi.

Ponajglavnija im je bila svrha, da odgoje za crkvu pjevače i svirače. Učenici plaćali su forintu »za smolu«, a učilo se opet samo onda, kad nije bilo drugih školskih satova. Čini se, da Subotičani još nisu imali razumijevanja za tu potrebnu ustanovu, jer inače, ne bi izašao u novinama poziv na one, koji se zanimaju za muziku, da tom pitanju posvete više pažnje i da školu materijalno podupru, da ne mora obustaviti svoje djelovanje. Štetno je bilo i to, što je bio god. 1870. vrijedni učitelj Géza Allaya premješten u Baju, pa su ostala u Subotici samo dva njegova kolege. Uz to se umiješala još i politika, pa je škola bila god. 1872. ukinuta.

Na sreću to ukinuće nije dugo potrajalo. Muzička škola u vezi sa crkvenim orkestrom bila je god. 1873. opet uspostavljena i s obukom se nastavilo god. 1874. Za upravljatelja škole bio je postavljen Vinko Souschek, a uz njega bila su namještena još dva učitelja Mihajlo Sárvári i Karlo Bodrogi. Souschek načinio je ovakav raspored. Sárvári obučavao je učenike u duvajućim instrumentima i jedamput nedjeljno učio pjevanje u ženskoj školi. Bodrogi kao ispitani učitelj podučavao je učenike u ostalim instrumentima, a Souschek ravnao je crkvenim orkestrom i zborom te obučavao vrlo revno soliste. On je bio uopće vrlo oduševljen za svoje zvanje, radio je svim silama i postizavao lijepe uspjehe.

God. 1882. je Souschek umro, a naslijedio ga u službi Franjo Gaal, učenik budimpeštanskog konservatorija. On se istaknuo i na kompozitorskom polju, pa su češće izvodili u crkvi njegove kompozicije. Tako javlja god. 1889. »Pesti Hirlap«: ...»U subotičkoj crkvi sv. Terezije izveli su crkveni orkestar i zbor izvrsno jednu misu Franje Gaala, koju je dirigirao sam skladatelj...« Što se tiče samog Gaala, on je bio čovjek povučen. Najvolio je baviti se svojim kompozicijama. U ostalom je na školi i u crkvi stupao putem svog predšasnika.

Muzička škola dokazala je, da je potrebna, pa su joj i vlasti posvetile više pažnje. Već u maju god. 1888. počelo se s njom ozbiljnije baviti gradsko zastupstvo, a odlukom ministarstva unutarnjih poslova od 3. XI. 1888. postavljena su tri stalna učitelja i doznačena joj državna subvencija. Glavni ravnatelj kora ostao je već spomenuti Gaal. Drugim ravnateljem kora imenovan je Emanuel Macak, koji je obučavao i klavir. Učiteljem violine imenovan je Adrijan Manojlović, a učiteljem za duvajuće instrumente Ljudevit Val. Broj učenika je znatno ponarasao, a i u gradjanstvu se pokazalo više zanimanja za muziku. U to nekako doba osnovalo se u Subotici i »Filharmonijsko društvo«, kojemu je bio namj. dirigenta Emanuel Macak. Na raznim koncertima tog društva gostovali su i mnogi svjetski umjetnici.

Kad je Franjo Gaal god. 1906. umro, preuzeo je njegovo mjesto kao glavni ravnatelj crkvenog kora, ravnatelj muzičke škole i predsjednik »Filharmonijskog društva« Erne Lanji. Pod njim se muzička škola vrlo lijepo razvijala. On se sa svojim glazbenim sposobnostima istaknuo već prije toga kao pozorišni dirigent.

God. 1919. prije nego je preuzeo službu sadanji direktor g. Cvetko Manojlović, upravljao je muzičkom školom Emanuel Macak. Svojim radom od god. 1888., kad je došao u Suboticu, kao jedan od onih učitelja, koje je vlada imenovala i plaćala, ostavio je u Subotici najbolju uspomenu. Muzičke nauke svršio je u Budimpešti, službovao onda u raznim mjestima, dok nije došao u Suboticu. Kao drugi ravnatelj kora, uložio je mnogo truda, da crkveni zbor što bolje napreduje. Neka spomenem samo nekoliko stvari, što ih je on izvodio. Tu su Mozartova, Kempterova, Krennova, Dömenyova, Gallerovova i Filkeova misa, Kochov: »Requiem«, Seylerov: »Te Deum«, zatim Hennigove i Perosijeve kompozicije. I sam se je bavio kompozicijom, pa su na crkvenom koru u Subotici izvodili i njegove kompozicije na pr. »Stabat Mater«, »Ave Maria«, »Sacerdos et pontifex« i t. d. Izvedbe je dobro pripravio, tako da su bile uvijek na dostojnoj visini.[1] Macak bio je uz to i član ispitnog povjerenstva za kantore.

Dolaskom sadanjeg direktora g. Cvetka Manojlovića, koji je prije djelovao na muzičkoj školi u Beogradu, subotička se muzička škola vrlo lijepo razvila i mnogo je napredovala. Kako se je broj učenika umnožao, bila je potreba, da pridodju nove učiteljske sile. Sada rade uz direktora na školi još ova učiteljska lica: Emanuel Macak, Josip Hermann, Elvira Rado, Boriška Toth, Ana Klein, Nella Farkaš Gaboš, Gabriela Macak Vaš. U vrijeme reduciranja, broj se nastavnika smanjio, no nadamo se, da će se opet popuniti, jer je to potrebno. Škola je u zadnje vrijeme brojila oko 250 učenika i učenica. Napredak vrlo je povoljan, što dokazuju učenički koncerti, koji se svake godine triput održavaju. Izvode se skladbe za klavir, violinu, violončelo i druge instrumente, a orkestar izvodi klasične i moderne kompozicije, domaće i strane. Uz soliste nastupa i pjevački zbor u lijepoj formi i stilu. Ti koncerti najbolje osvijetljuju rad muzičke škole, koji je vrlo napredan, što je uz vrsne nastavničke sile u prvom redu zasluga marnog direktora g. Manojlovića.

Gradski orkestar imao je zajedno sa pjevačima 32 člana, a nastupao je u crkvi, u pozorištu i u kupalištu Paliću kraj Subotice. U zadnje je vrijeme svirao samo još u crkvi, dok se nije prošle jeseni razišao. Nadamo se, da ne će biti dugo bez njega, jer je orkestar u tako velikom gradu, kao što je Subotica potreban.

U ovo nekoliko redaka iznesao sam razvitak muzičke škole u Subotici, koja je od velikog znamenovanja za muzički život u Subotici. Neka se i nadalje lijepo razvija i djeluje na unapredjenje muzičke kulture medju Bunjevcima.

---

[1] Ovih dana je općinska uprava donijela odluku, kojom se ukida doprinos općine za uzdržavanje crkv. glazbe u crkvi sv. Terezije u Subotici. Protiv te odluke podnio je biskup Mons. Lajčo Budanović žalbu, u kojoj navodi, da je Subotica, kad je dne 22. I. 1779. postala slobodni i kraljevski grad, dobila veliko imanje u tu svrhu, da ispunjava svoje obaveze prema crkvi sv. Terezije. Medju te obaveze spada i briga, da bude crkveno pjevanje i glazba na dostojnoj visini.

Emil Hochreiterjeve skladbe.

(+ je prišlo na svetlo; * bo objavljena v bližnji bodočnosti; O bo domnevno tiskano).

Dr. Josip Mantuani — Ljubljana.

(Svršetak.)

Op. 72. An den Tanz; für Sopran, Alt, Bariton u. Klavier.
O Op. 73. Musik zu P. Waibel's Trauerspiel „Johann Parricida"; 6 Stücke für Orchester.
Op. 74. Die listige Mutz. Operette in 3 Akten. (Nur Klavierauszug).
Op. 75. Slovenske cerkvene pesmi. — 1. Presrčno mesto Betlehem; — O ljubo Dete; — Majnikova; — Srce Jezusovo; Blaženi duhovi rajski; — Čast Mariji; — Kraljica milosti.
Op. 76. Slovenske cerkvene pesmi (nadaljevanje od op. 75.). — Kraljica devic; — Prošnja; — Marija rešiteljica; — Marija zavetnica; — Srce sem ti prinesel v dar; — Tiha noč razpenja krila; — Srce raduj se zdaj; — Marijin cvet.
O Op. 77a. E. Handel-Mazzetti. 5 Duette für 2 Singstimmen mit Klavierbegleituug. Immaculata; — Ave Maria; — Krippenlied; — Gabst du mir sieben Schlösser; — Heut ist die Nacht.
Op. 77b. Drei Duette für 2 Singstimmen mit Klavier. — Willkommen, Frühling, (Terzett); — Stelldichein, f. Sopran u. Tenor; — Frühlingswonne.
* Op. 78. Sechs Festpraeludien für die Orgel.
Op. 79a. Zwanzig Lieder für eine Singstimme mit Klavierbegleitung. Der schwere Abend; — Um Mitternacht; — Am Meere; — Andenken; — Erster Verlust; — Bitte; — Die erste Liebe; — An die Entfernte; — Verlor'nes Glück; — In der Nacht.
Op. 79b. (Fortsetzung von Op. 79a). — Bitte; — Am Fenster; — Das Wiedersehen; — Wandert, ihr Wolken; — Blätterfall; — Aussichten; — Der Vogel; — Gebet; — Jugendliebe I. II.
Op. 80. Missa: Beati mundo corde, für Soli, gemischten Chor, kleines Orchester und Orgel.
Op. 81a. Lieder für 1 Singstimme mit Klavier. — In der Marienkapelle; — Hochzeitslied; — Gute Nacht; — Noch klingts im Föhrengrunde; — Liederfrühling; — Chor der Toten; — Aus der Liebe Lust und Leid.
+ Op. 81b. 4 Tantum ergo za 1 glas in orgle. (Cerkv. Glasb. 1921).
* Op. 82. Missa: „Beati pauperes spiritu" für gemischten Chor u. Orgel.
* Op. 83. Missa: „Beati, qui persecutionem patiuntur" für gemischten Chor u. Orgel (kleines Orchester ad lib.).
+ Op. 84. Zbori à capella. Nočni psalm, (Pevčeva pesmarica, 1923); — Jerica (istotam, 1922); — Medved z medom (istotam, 1926); — Uspavanka (istotam, 1926); — Zimska (istotam, 1930).
Op. 85. Das Grab auf der Heide. Kantate für Solo, Männerchor u. Orchester.
Op. 86. Lieder für 1 Singstimme u. Klavierbegleitung. — Viel Träume; — Frühlingstag; — Schlaf ein! — Edlitam; — Tröstung; — Es war einmal ein König; — Immer Scheiden.
Op. 87. (Fortsetzung von Op. 86.). Trost; — Lied des Alten; — Stillbeglückt; — Waldestrost; — Ich weiss nicht, wie' s geschieht.
O Op. 88. Emil Hochreiters Neues Gesangbuch für Kirche, Schule und Haus. 200 Originallieder für Gesang und Orgel (Harmonium od. Klavier).
O Op. 89. Petero veselih moških zborov. — Polžek; — Palček skakalček; — Volk; — Divji mož; — Deček in luna.
Op. 90. Chöre a capella. — Der Mummelsee (Männerchor); — Sah ein Volk dem Tod ins Auge (Männerchor); — Heidekraut (gemischer Chor).
Op. 91. Klavierquintett (1. u. 2. Violine, Viola, Violoncello, Klavier).
Op. 92. Passionsgesang für 2 Violinen, Violoncello u. Orgel.
Op. 93. Geistliche Chöre. — Tu es Petrus (Männerchor); — Ave Maria (Männerchor); — Pater Abel-Lied, einstimmig mit Orgel oder Blasharmonie); — Lied oesterreichischer Jerusalempilger 1928 (gemischter Chor); — Pilgerhymne (Männerchor).
Op. 94. Sechs Stücke für die Orgel. — Preghiera; — Cantabile; — Fughetta; — Impression; — Intermezzo religioso; — Meditation.
Op. 95. Lieder für 1 Singstimme mit Klavier. (Aus O. Redwitz, Liedercyklus). Es muss ein Wunderbares sein; — Du Tropfen Tau; — Komm, geh' mit mir in's Waldesgrün; — So lang der Himmel heiter blaut; — Nur das tut mir so bitter weh; — Emden; Über Bergeshöhen; — Mahnung; — Kriegers Weihnachten.
O Op. 96. Lyrische Stücke für Waldhörner und Schlagwerk. 3. Heft (cf. Op. 31 u. Op. 34). — Scherzo; — Wenn ich in der Fremde schreite; — Vagantenlied; — Heil dir, du schönes, gesegnetes Land; — Wach auf, mein Herz.
O Op. 97. Lyrische Stücke (kakor Op. 96). 4. Heft. — Lied in Walzerform; — Lied der Liebe; — Lied der Freude; — Lied der Sehnsucht; — Lied der Liedenschaft; — Lied der Wehmut; — Lied der Trauer.
O Op. 98. Lyrische Stücke für 5 Waldhörner u. Schlagwerk. — Trauermusik I.; — Reiterlied; — Trauermusik II.; — Veilchen am Wege; — Lied der Freude.
* Op. 99. Missa: „Beati mites", 4 stimmig mit Orgel oder Orchester.
+ Op. 100. Lauda Sion; 36 euharističnih pesmi v 4 zvezkih za solo, meš. zbor in orgle. (Založba „Stella", Wien).
* Op. 101. Requiem ad unam vocem (chorum) comitante organo.

* Op. 102. Tria cantica sacra ad unam vocem comitante violino et organo. Pater noster; — Ave Maria; Memorare.
Op. 103. Litaniae Lauretanae (c dur), comitantibus instrumentis et organo.
Op. 104. Fünf Lieder mit Begleitung des Streichquartetts und der Harfe.
Op. 105. Zwei Messgesänge (14 Lieder) für 2 Singstimmen, Orgel und 4 Hörner (ad lib).
Op. 106. Zwei geistliche Kantaten für solo und Orchester. — Treue; — Berufen.
\+ Op. 107. Pet cerkvenih pesmi v „Božji spevi“. (Gorica, 1929). — Duše željno so drhtele; — Težki so dnevi; — V zvezdicah žarí nebo; — Oj, Dete je rojeno nam; — Klic veselja.
\+ Op. 108. Šest cerkvenih pesmi v „Gospodov dan“. (Gorica, 1930).
Op. 109. Pet mešanih zborov. — Šumi, šumi, gozd zeleni; — Lenka; — Zinka cvetlica (s klavirjem); — Moje pesmi.
Op. 110. Osem moških zborov. — Ali ni zemljica krasna? — Mojo srčno kri škropite; — Tone, tone solnce (triglasen zbor); — Vrnitev; — Kmečka svatba; — Mlatiči. — Na domu; — Pogled v nedolžno oko.
\+ — Jos. Labor, Violinski koncert; klavirski izvleček priredil E. Hochreiter. (Universal-Edition).
— Gustav Mahler, I. simfonija; za mali orkester priredil E. Hochreiter.
— Simfonična pesnitev: „Per aspera ad astra“; v delu.
— Klavirski trio . . . . „ „
— Sonata za lesni rog in klavir . . . . . . „ „
— Violinski koncert . . . . „ „
— Te Deum za soli, zbor in orkester . . . . „ „
— Stabat mater za soli, zbor in orkester . . „ „

Operna i koncertna sezona u Zagrebu.

Lujo Šafranek-Kavić — Zagreb.

U januaru i februaru o. g. iznijela je naša neumorno produktivna hrvatska opera jednu premijeru i tri nanovo uvježbane reprize sa značenjem premijere, t. j. svoju devetu do dvanaestu premijeru u prvih šest mjeseci ove sezone. Ovo samo po sebi je napor, koji zaslužuje udivljenje i puno priznanje za vođu, ravnatelja Krešimira Baranovića, sve njegove saradnike, čitavi umjetnički ensemble i tehnički aparat tim više, što su bile sve ove nove predstave uvijek na visokom stepenu reproduktivne umjetnosti. Uspjeh ovakovog kvalitativnog i produktivnog rada ne očituje se samo u priznanjima kritike, nego je vidljiv i u sve boljem i brojnijem odazivu publike, koja se od časovite mode tonfilma opet vraća u kazalište k živoj umjetnosti, dok je ona na tako odličnom niveau-u. Međutim jedva što je s velikim požrtvovnim naporima kazališta, naročito operno-operetnog i baletnog ensemblea postignuta donekle neka ravnoteža između izdataka s jedne i prihoda od subvencija i ulaznina s druge strane, uzbunjena je naša kulturna javnost viješću, da će subvencija u novom budžetu štednje biti smanjena za preko dva miljuna dinara. Posljedica toga bit će tako znatne personalne i materijalne redukcije, da je umjetnički niveau naročito opere najozbiljnije ugrožen. Dalja posljedica bit će da će uslijed pada niveau-a pasti i posjet, a time i prihod od ulaznina, tako da dolazi u pitanje i sam opstanak hrvatske opere, ove naše kulturne svetinje s tradicijom od preko šest decenija, u njezinom današnjem visokom obliku, koji jedini odgovara zahtjevima naše muzikalne publike i kulturnom značenju i veličini Zagreba. Hitna pomoć je neophodno potrebna, prije nego se bi morala početi rušiti organizacija, koju bi vrlo teško bilo opet sazidati i povratiti u današnje stanje. Ova pomoć mora se tražiti ne samo kod mjerodavnih faktora nego i u samom intelektualnom građanstvu, da se povećanim posjetom i naročito abonomanima nadoknadi manjak u subvencijama.

Opera iznijela je nanovo uvježbanu Donizetti-evu komičnu operu Don Pasquale pod finim i stilskim muzičkim vodstvom g. Oskara Smodeka i u režiji mladog redatelja dra Slavka Batušića u novoj inscenaciji i djelomice novoj podjeli uloga kao intimnu predstavu u malom kazalištu u Frankopanskoj ulici. Odličan kao uvijek u svojoj naslovnoj buffo-ulogi bio je g. Tošo Lesić, a ostali novi interpreti, gda Zl. Rajić-Lipovšćak i gg. B. Vičar i L. Mirković vrlo lijepo su riješili svoje zadatke.

Druga novonaučena repriza bila je Čajkovskoga lirička opera Evgenij Onjegin, prviput pod spremnim vodstvom g. Oskara Smodeka. On je s mnogo stilskog osjećaja izradio preciznu i izražajnu izvedbu. Djelo odlično je režirala gda Margareta Froman posvema u duhu Puškinove poezije. U naslovnoj ulozi gostovao je s dobrim uspjehom ugledni ruski gost, baritonista g. Georgij Jurenjev, koji se je već prije povoljno afirmirao kao Boris Godunov, Scarpia i Escamillo. Lenskoga pjevao je vrlo lijepo mladi tenorista g. A. Manoševski, a Gremina vanredno kao uvijek g. Josip Križaj. Glavnu žensku ulogu sanjarske, zanešene Tatjane odlično je kreirala gda Ančica Mitrović iako ova uloga ne spada u njezinu dramatsku struku. Kao Larina i Olga dobro su odgovarale mlade pjevačice gđa. Magda Heltay-Rukavina i Zdenka Marković. U ostalim ulogama istakli se gda Lucija Ožegović i gg. M. Šepec i F. Sahno. Balet vrlo lijepo je uvježbao g. Maksimilijan Froman, a dobru realističku inscenaciju stvorio je scenografg. Pavao Froman.

Operetni ensemble iznio je u januaru premijeru opete »Češki muzikanti« od B. Grüna pod ravnanjem g. O Jozefovića i u režiji g. A. Biničkoga. Zgodno djelo u vrlo dobroj izvedbi (u glavnim ulogama gdje: M. Popović-Mosinger, E. Druzović, M. Lubejeva i Dubajić, te gg. Milan Šepec, M. Majhenić, D. Dubajić i B. Živojnović) polučilo je srdačni uspjeh i svrhu, ono puni kuću.

Posebni uspjeh zabilježila je novouvježbana repriza operete »Barun Trenk« od Srećka Albinia u djelomice opernoj podjeli uloga, pod vodstvom ravnatelja opere K. Baranovića i u režiji g. A. Biničkoga. Nakon pauze od kojih 15 godina pokazala je ova naša najuspjelija opereta istu omiljelost i privlačivost kao nekada, kada je 75 puta napunila kazalište. Operni prvaci g. Mario Šimenc u naslovnoj, a gda Vilma Nožinić u ulozi Lidije, dali su predstavi glasovni sjaj, a i svi ostali (gg. T. Lesić, M. Majhenić, D. Dubajić i gde M. Lubejeva i M. Žličar) pridonijeli su mnogo, da je opereta tako uspjela.

Naša mlada plesačica gdica Mia Čorak priredila je sa svojim partnerom g. Antunom Vujanićem jedno veče klasičnoga i jedno modernoga plesa. Prvo veče bilo je opetovano, a sve tri večeri u velikom kazalištu bile su rasprodane. Mia Čorak očarala je publiku visokim stepenom svoje umjetnosti. Ova naša sasvim neobično talentirana mlada umjetnica, koja je glavni fundus svoje spreme stekla u školi gde Margarete Froman, a upotpunila svoje znanje u Beču, osvjedočila je ovim večerima i skeptike, da se nalazi na početku velike umjetničke karijere.

Koncertne dvorane nešto su oživjele. Učinili smo zanimljiva poznanstva i imali smo nekoliko nezaboravnih doživljaja.

Kod III. koncerta Zagrebačke filharmonije 18. II. sudjelovao je kao gost vanredni talijanski cellista Enrico Mainardi, umjetnik najvišega ranga, koji je uz pratnju orkestra svirao cello-koncerte od L. Bocherini-a b-dur i A. Dvořaka h-mol op. 104. i oduševio slušaoce. G. Oskar Smodek dirigirao je osim toga A. Vivaldi-ev Concerto grosso za gudački orkestar i B. Smetane simf. pjesmu »Šarka« na puno zadovoljstvo publike.

U razdoblje januar — polovica marta padaju tri društvena koncerta Hrvatskoga glazbenoga zavoda. Kod III. koncerta izvodio je društveni, pretežno amaterski orkestar pod vodstvom g. Borisa Papandopula Gluck-ovu uvertiru Ifigenija na Aulidi, Schubertovu nedovršenu osmu h-mol simfoniju i Rubinsteinovu veliku Ocean-simfoniju. Taj je koncert dokazao spremu i svu pomnju i ljubav, koju su ih dirigent i orkestar uložili u studij. Bugarska mlada pianistica gda Ljiljana Dobri Hristova sudjelovala je kod IV. koncerta 25. II. i izvodila je Beethovena, Debussya i Chopina, osvjedočivši nas o svojim ozbiljnim kvalitetama i dobroj školi. Šteta što nije jedan dio programa posvetila savremenoj bugarskoj klavirskoj literaturi. Visoku umjetničku vrijednost imao je V. koncert 10. III., kod kojega je »Zagrebački kvartet« (L. Miranov, M. Graf, D. Arany i M. Fabbri) u vanrednoj dotjeranosti stilski prikazao Josefa Haydna i njegovo doba kao uvod u proslavu 200. godišnjice majstorovoga rođenja. Izvedeni su osim Haydnovog kvarteta op. 77./I. još kvarteti od slavnog mannheimskog reformatora J. K. Stamitza (1717.—1757.) C-dur, od Bečlije K. v. Dittersdorfa (1739.—1799.) es-dur i od našeg zemljaka, Dubrovčanina Ivana Mane Jarnovića (1745.—1804.), slavnog guslača, III. kvartet, koji nam pokazuje genijalno invencijoznoga muzičara punog znanja, svježeg duha i poleta. Potrebno je da postepeno upoznamo sva sačuvana Jarnovićeva djela, ovoga našega gotovo zaboravljenoga majstora, kojega tek opet današnja generacija počima da cijeni po zasluzi.

Pjevačko društvo grafičara »Sloga« u Zagrebu priredilo je pod vodstvom svojega mladoga i ambicijoznoga zborovodje g. J. Vrhovskoga vrlo uspjeli vokalni koncert 14. II. kod kojega su izvedena djela starijih i savremenih jugoslavenskih kompozitora. — Novoustrojeni zbor Pjevačkog udruženja učitelja stupio je 12. III. prvipul pred javnost sa samostalnim koncertom jugoslavenske korske muzike. Taj se zbor vrlo dobro afirmirao pod vodstvom svojega dirigenta g. Borisa Papandopula, koji ovdje zauzima svoje treće dirigentsko mjesto i time dokazuje neobičnu radinost i volju za napretkom.

U okviru afirmiranih »Večeri mladih muzičara« priredila je 16. II. mlada sopranistica ugodnog, čedno dimenzijoniranog glasa, gđica Liga Doroghy u zajednici sa svojim stalnim saradnikom g. Mladenom Pozajićem veče arija i pjesama od Mozarta, Musorgskoga, Ravela, Prokofjeva i Zl. Grgoševića, sve kod nas malo ili nikako poznatih djela. Vrlo talentirana mlada pjevačica interpretirala ih je s mnogo umjetničkoga ukusa i stilskog osjećaja. Iako još nije dovršila svoje studije, ona među našim koncertnim pjevačicama može zauzeti vidno mjesto. — Svoje prvo ovogodišnje klavirsko veče priredila je 1. III. naša odlična mlada pianistica, bivša učenica prof. S. Stančića, gda Dora Gussich. Prvi dio svojega stilskoga programa posvetila je starim majstorima XVII. i XVIII. vijeka G. F Haendelu, J. K. F. Fischeru, J. Pachelbelu, B. Marcellu, B. Pasquiniu, F. Couperinu i D. Scarlattiu, dok su drugi dio programa zauzeli savremeni modernisti Ot. Respighi i M. Ravel, koji po svemu gđi Gussich leže mnogo bliže od klasika i njihovih pretšasnika. Umjetnica priredit će još dvije klavirske večeri pak se nadamo da će u programu naći mjesta i za naše autore.

Savršeni užitak bio je koncert jednoga od prvih pianističkih velikana sadašnjosti Nikolaja Orlova 13. II., koji je jednako očarao publiku izvedbom Scarlattia, Schumanna, Chopina, Debussya, Prokofjeva, Rahmanjinova i Stravinskoga kao nekoliko dana kasnije, 29. II. najveći čarobnjak na violini Fritz Kreisler kod svojega velikoga koncerta u dvorani Zagrebačkoga Zbora. Kreislerova naskroz muzikalna, nesravnivo plemenita svirka je jedinstveni vrhunac — tome nema ravnoga. Uz odličnu pratnju g. Otta Schulhofa interpretirao je Bachovu Sonatu, Tartinija

Le trille de diable, Mozartov koncert u g-duru u grandiozno jednostavnoj monumentalnosti i s tehnikom, kojoj nema premca. Nastavio je s manjim piecama od Padre Martinia, Porpore, Ravela, De Falla i Rimskoga-Korsakova, a u ovim piecama je Kreisler poznat kao nedostiži majstor. — Češki guslač g. Josip Holub iz Brna priredio je uz sudjelovanje sveje sestre, umjetnice na harfi gđe Lujze Holubove koncert, kod kojega je izvodio violinske koncerte Mozarta a-dur i Dvořaka a-mol Op. 53., Recitativo od arija od B. Papandopula, koji je preuzeo i pratnju na klaviru, vlastitu Dumku i Quasi Ballatu i Burlesku od J. Suka. Uvaženi guslač afirmirao se je ponovno u Zagrebu, gdje je neko vrijeme bio koncertni meštar i priredivao uspjele crkvene koncerte. Gđa Luiza Holubova istaknula je svoju virtuoznu spremu u kompozicijama Haendela, Tourniera i Holya. — Dva interesantna predavanja držao je prof. dr. L. Deutsch iz Beča o novoj klavirskoj pedagogici i o izumu klavira s dvije klaviature, koji znatno proširuje mogućnosti ovoga važnoga samostalnoga instrumenta.

Radiostanica Zagreb u svojim ozbiljnim muzičkim emisijama u većini slučajeva daje odlične prijenose opera ili koncerata iz inozemstva dok su vlastiti seriozni koncerti kao na pr. oni guslača Kulenkampfa rijetki, koncerti domaćih reproduktivnih umjetnika ili komornih udruženja još rjeđi, a izvedbe domaćih autora najrjeđi izuzeci. Ovom pitanju bi trebalo posvetiti sistematsku pažnju.

Sitne bilješke iz engleskoga muzikalnog života.

(Po „Musical Times“ i „Musical Opinion“.)

VI. D. — Zagreb.

U rubrici „Music in the Foreign Press“ (glazba u inozemnoj štampi) donose „M. T.“ u svesci za siječanj izvadak (pod natpisom „Young Yugo-slav Composers“) iz članka Z. Grgoševića štampanoga u pariskoj „Revue Musicale“ o sadašnjim skladateljima jugoslavenskim ističući, da se jugoslavenska glazba otposlije rata razvija posve nezavisno. „U jednu se ruku [citat iz članka] javlja utjecaj ruskih, u drugu ruku utjecaj francuskih kompozitora (Franck, d' Indy, Debussy, Ravel, Fauré, Milhaud i dr.), a pored toga se zapaža još i utjecaj Bartóka, Albeniza, Caselle i nekih Talijanaca. Srpski glazbenici stoje ponajviše pod ruskim i orijentalnim utjecajem, dok Hrvati traže inspiraciju u seoskim i pastirskim sujetima, a glazba je njihova zadojena romantičkim liricizmom. Slovenci, koji su realniji („more matter-of-fact“) i od veće česti konzervativni, nasljeduju više metode njemačkih i čeških neo-klasicista“.

Božićno je vrijeme iznijelo na svijetlo novu prigodnu operu od Franka Bridge pod natpisom „The Christmas Rose“ (božićna ruža). Kritika je ocjenjuje dosta povoljno. Prirodno je, da se takova djela oslanjaju na pučku pjesmu — tako je uradio Boughton u svom „Bethlehemu“ — ali Bridge se naročito brižno uklanja utjecaju pučke glazbe, pa zato i nije mogao polučiti onaj uspjeh, koji se smio očekivati. Izvedba je bila odlična, kao što i izvedba dražesne muzikalne komedije „The Blue [modri] Peter“ od Armstronga Gibbsa, koju je ista institucija („The Ernest Palmer Opera Study Fund“) iznijela na pozornicu.

Iz jednoga razgovora, što ga je Bernard Shaw imao s glasoviračem Walterom Rummelom i koji je odštampan u časopisu „Etude“, razbira se, da je Shaw vrlo dobar poznavač glazbe, ali i tu iznosi pokoju bizarnu ideju. On je doduše poštovač Wagnerove glazbe, no uzato je uvjeren, da je Wagner bio loš dirigent. „Slušao sam ga, kad je dirigirao „Ring“. Činilo mi se da su limeni instrumenti bili barem dva takta pred ostalim instrumentima — i držim da je uistinu bilo tako. Kad je onda Richter preuzeo dirigiranje, općinstvo ga je dočekalo silnim pljeskom — rekao bih da je odahnulo.“ Shaw je također osobiti poštovač Bacha i po riječima, kojima ga karakterizira poredeći ga s Wagnerom, opaža se da glazbu njegovu poznaje u tančine. Moderna mu glazba ne prija. Od engleskih mu je kompozitora najviše omilio Elgar. „Premda se,“ tvrdi on, „Elgar služi klasičkom formom, ipak se kod njegove glazbe nikad ne može reći: ovo je od Bacha, ono od Beethovena. On je vazda — Elgar.“

Poznati engleski glazbenik i kompozitor Gustav Holst polazi, kako javljaju „M. T.“, u Ameriku, gdje će do mjeseca lipnja predavati kompoziciju u Harvardskom sveučilištu.

Među novim knjigama o glazbi „M. T.“ vrlo pohvalno oglašuju djelo: The Music of the Roman Rite“ (glazba rimskog obreda) izdanu od Sir Richarda Terry. Knjiga je namijenjena kao kao priručnik (katoličkim) korskim meštrima (Choirmasters) u zemljama, gdje vlada engleski jezik, i sastavljena je vrlo praktički, no opet raspravlja o svim pitanjima, koja zasijecaju u orguljašku službu. Kritika drži, da bi knjiga Terryjeva dobro poslužila i onim glazbenicima, koji ne pripadaju katoličkoj crkvi.

Drugo je zanimljivo djelo izišlo pod natpisom „Shakespeare and Music“, a napisao ga je Edward W. Naylor. Pisac dokazuje, da je Shakespeare bio začudo dobar poznavač muzike i da je nesamo poznavao savremenu glazbu, već i sve glazbene instrumente svoga vremena i kako ih valja igrati. Vrlo je zgodno, da je pisac knjizi svojoj dodao i slike instrumenata, koji su bili običajni u Shakespeareovo vrijeme, i note pjesama i plesova, koji se pominju u njegovim dramama.

Muzikalni je svijet engleski pretrpio težak gubitak smrću gđe Elizabete Courtauld, koja je umrla 25. prosinca prošle godine. Bila je supruga bogatog trgovca, glazbeno vrlo obrazovana, te je suvišak svoga bogatstva upotrebljavala u umjetničke svrhe. Ona je organizirala operne „stagione“ u Covent Gardenu u Londonu god. 1925.—1927., i to su, po općenom sudu, bile najsjajnije „stagione“ otposlije rata. Kad je onda priređivanje opernih predstava preuzeo poseban sindikat, otpočela je Mrs. Courtauld god. 1929. u društvu s Malcolmom Sargentom priređivati redovne orkestralne koncerte u

Queen's Hallu, koji su općeno poznati pod imenima njihovih inicijatora („Courtauld-Sargent concerts"). Da tim koncertima osigura stalan prihod i pune dvorane, osnovala je ona koncertni klub, s pomoću kojega mali namještenici trgovina i poduzeća dobivaju pristup na koncerte uz vrlo snižene cijene. Taj je pokušaj tako dobro uspio, da se od dvije godine nazad svaki koncert mora ponoviti. Ali Mrs. Courtauld nije samo trošila svoj novac, već je i sama aktivno sudjelovala u svim poslovima svojih poduzeća. I za druge umjetnosti pokazivala je ona mnogo interesa i njen stan na Portman Squareu bijaše pravi muzej rijetkih i izabranih umjetničkih djela.

Drugi je gubitak, što ga valja zabilježiti, smrt Frederica Cliffea, rođena 1857., nekad vrlo poznatoga skladatelja engleskoga. Napisao je dvije simfonije, simfonijsku pjesan „Clouds and Sunshine" (oblaci i sunce), izvedenu god. 1890, Concerto za gusle, izveden god. 1896., i nekoliko zbornih djela, od kojih je najpoznatije „Ode to the North-East Wind" (oda sjeveroistočnjaku [najstudenijem vjetru Britanije]). U kasnije vrijeme života sasvim se odbio od samostalna stvaranja i posvetio svom zvaničnom radu (bio je orguljaš i učitelj glasovira), tako da se na nj gotovo i zaboravilo.

Iz hrvatske glazbene prošlosti.

Zakon protiv plesanja, igranja kola i pjevanja svjetovnih popijevaka u stolnoj crkvi u Dubrovniku iz god. 1425.

O. Antonin Zaninović O. P. — Dubrovnik.

God. 1306. izdala je bila dubrovačka vlada zakon: „quod nullus audeat ludere in ecclesia sancte Marie maioris nec vendere melones neque fructus sub pena unius perperi".[1] Bio se dakle uvukao običaj, da u stolnoj crkvi u Dubrovniku igraju, prodavaju melone i drugo voće. Da ta zloporaba prestane, vlada je izdala gornji zakon i udarila globu od jednog perpera na svakoga, koji bi ga prekršio.

U prvoj četvrti 15. vijeka vladao je u istom gradu još gori običaj, da su naime u stolnoj crkvi plesali, kolo izvodili i pjevali svjetovne popijevke. To saznajemo iz zaključaka Maloga[2] i Velikog[3] vijeća, koja su o tom raspravljala dne 12. i 13. marta g. 1425. Prvog od tih dana zaključilo je Malo vijeće, da se stvar iznese pred Veliko vijeće i zakonom strogo zabrani. Veliko vijeće raspravljajući o tome sutrašnji dan usvojilo je u cjelini zaključak Maloga vijeća sa 70 protiv 15 glasova te odredilo: „na slavu i čast Gospodina našega Isusa Krista, njegove Majke presvete Djevice Marije te preslavnog mučenika sv. Vlaha, našeg pokrovitelja, da se unaprijed nijedan muškarac ili ženska, pripadali bilo kojem staležu, ne usude ni u koje doba, po danu ili po noći, jutrom ili uvečer, ma bilo s kojega razloga plesati, ili kolo igrati ili pjevati (svjetovne) popijevke poviše svodova ili ispod u velikoj (stolnoj) crkvi sv. Marije u Dubrovniku pod kaznom od 25 perpera za svakoga i svaki put, što bi se protivno uradilo".

Taj vrlo lijepo obrazložen zakon, sastavljen na latinskom jeziku, glasi doslovno:

Die XIII. Martii 1425.

Prima pars est. Quoniam dominus noster yhs xps evertit flagello capsas numulariorum de templo et ementes columbas atque vendentes, asserens, domum suam esse debere orationis domum, non autem latronum speluncam nec minus arbitrandum sit, esse divinitati exosum atque molestum ducere coreas et cantilenas vanas canere in templo Dei, in quo divina celebrantur officia, ne mentes fidelium ab orationibus et divinis cogitationibus, quibus intente vacare debent, ad lascivias et vanitates traducantur, ideo ad honorem et reverentiam domini nostri yhu xpi et sue matris sanctissime virginis Marie, et gloriosissimi martiris sancti Blasii, protectoris nostri, quod de cetero nemo masculus vel femina, cuiuscumque conditionis existat, audeat vel presumat ullo unquam tempore, de die vel de nocte, mane vel sero, desuper voltas vel inferius, aliqua causa, tempore, modo vel ingenio ballare vel coreas ducere aut cantilenas canere in maiori ecclesia sancte Marie de Ragusio, sub pena yperperorum viginti quinque pro quolibet et qualibet vice, qua contrafactum fuerit. Cuius pene dimidia sit accusatoris, si per eius accusam veritas habebitur, et teneatur de credentia, et alia dimidia sit comunis. — Captum per LXX contra XV.

Protuprijedlog, koji je propao, glasio je: „Secunda pars est de stando prout stamus".

Uvrh zaključka Malog vijeća, koji se skoro do riječi podudara s ovim Velikog vijeća, zapisano je istom rukom u bijelu prostoru sa strane: Pro non ballando in Sancta Maria", a pri vrhu ovoga Velikog vijeća, isto sa strane: „Ordo pro coreis non ducendis in sancta Maria".

Vrlo lijepa stara dubrovačka stolna crkva, koju je potres g. 1667. potpuno srušio, imala je tri lađe. Dvije pobočne, niže od srednje, imale su nad svodovima slobodan prostor. U jednome je od tih prostora bila kapela, u kojoj su se čuvale sv. moći. (cf. De Diversis Phil., Descriptio Ragusina. Rkp. u dominik. knjižnici u Dubrovniku, l. 12.). Toliko za razjašnjenje onih riječi u zakonu: „desuper voltas vel inferius".

---

[1] Dubrovački državni arkiv, Liber Reformationum. Ann. 1306. fol. 3. verso. Dan i mjesec, kad su zakoni izdani, nijesu u knjizi zabilježeni.

[2] Consilium minus, svez. 3. (1422—1426), fol. 206. U istom arkivu.

[3] Consilium maius, svez. 3. (1423.—1428.), fol. 64. U istom arkivu.

Navedeni nam spomenik ne kaže, na kojem su se jeziku pjevale one popijevke, ali je on uza sve to vrlo zanimljiv prilog za povijest glazbe i kulture u Dubrovniku prve četvrti 15. vijeka. O. Serafin Crijević (Cerva), dominikanac, u svojoj rukopisnoj Povijesti dubrovačke crkve[4] donoseći ovaj zakon piše, da je isti običaj vladao i po ostalim dubrovačkim crkvama, što da proizlazi iz starih spomenika, iz kojih kao i iz stolne crkve da je nestao, kada je gornji zakon bio proglašen. Kako i kada je nastao spomenuti običaj, nije nam poznato.

Zajčevi originali i originalne kopije u arhivu glazbenog pjevačkog društva „Vijenac“ u zagrebačkom sjemeništu.

Branko Birt — Zagreb.

Klerici, članovi „Vijenca“, prvi su pjevali Zajčevu herojičku pjesmu „U boj“; pjevali su je s oduševljenjem i s uspjehom. Bilo je to 4. III. 1867. na „Zborovoj“ proslavi. Kad je pako Zajca dovela sretna kob u domovinu, „Vijenac“ je imao s njim mnogo veza i rado je izvodio njegove skladbe.[1]

God. 1874., kad je „Vijenac“ nakanio izdati pjesmaricu („Bisernicu“), zbirku muških zborova, obratio se na domaće skladatelje, među kojima je bio i Zajc.[2] A god. 1885., kad se radilo o izdanju nove „Bisernice“, koja bi sadržavala samo hrvatske pjesme, obratio se „Vijenac“ na hrvatske skladatelje s molbom, da mu dopuste štampati svoje pjesme. Zajc i Eisenhuth odmah su ustupili svoje skladbe i što više, dobrovoljno su novo djelo redigirali i obavljali korekturu. Zahvalni „Vijenac“ izabrao ih je „začasnim“ članovima i u tu svrhu promijenio svoja pravila, jer do tada te časti nije bilo. Još su obojici darovane u zlatorezu stara i nova „Bisernica“.[3]

Kako je Zajc obavljao korekturu, vidi se na pojedinim rukopisima, koji su sačuvani u „Vijenčevom“ arkivu. Nalazimo na pr. ovakove Zajčeve bilješke: „Vidio da je dobro, Zajc“; „ne, buduć prevelika za zbirku“, „ne — Zajc“ i t. d.

U „Vijenčevom“ arkivu nalazi se nekoliko Zajčevih originala i originalnih prijepisa. Možda je dobro, ako ih ovdje spomenem.

I. Duhovne (religiozne ili crkvene) melodije, koje je Zajc zacijelo priredio za tisak. Ima tih melodija dva sveska. Zajc ih je potpuno uredio, paginirao i napisao naslove.

U prvom svesku nalaze se ove kompozicije:

Br. 1. Graduale („Ave Maria) za mješoviti zbor i orgulje ili harmonium ili glasovir. Za carev imendan skladao na Rijeci g. 1846. Op. 15c.

Br. 2. Offertorium („O salutaris hostia“) za sopran ili tenor i orgulje ili harm. ili glasovir. Za imendan carice skladano na Rijeci g. 1858. Op. 112b.

Br. 3. Offertorium („Victimae pashali“) za mješ. zbor i orgulje ili harm. ili glasovir, skladano u Zagrebu g. 1888. Op. 556.

Br. 4. Hymna „Ave maria stella“ za sopran ili tenor, gusle i orgulje ili harm. ili glasovir. Za imendan cara skladano u Zagrebu god. 1884. Op. 567.

Br. 5. „Pastorale“, dvopjev za sopran i alt, oboe i orgulje ili harm. ili glasovir. Skladano u Zagrebu g. 1889. Op. 580.

Br. 6. i 7. manjkaju!

Br. 8. „U slavu Majke Božje Bistričke“. Molitva. Spjevao I. Trnski. Crkveni i pučki dvoglasni zbor s orguljama ili harm. ili glasovir. Skladao Ivan pl. Zajc. Op. 861.

Drugi svezak sadržaje ove skladbe:

Br. 1. „Hrvatska misa“ (Es-dur) za 2 tenora i 2 basa. (Soli i zbor) i orgulje. Skladana u Zagrebu god. 1878. Op. 458.

Br. 2. „Cantate Domino canticum novum“ za alt ili bariton ili bas i orgulje ili harm. ili glas. Skladano u Zagrebu za carev imendan god. 1885. Op. 568.

Br. 3. „Ave Maria“ za dva soprana, mezzosopran, alt i orgulje. Skladano u Zagrebu 1874. Op. 361.

Br. 4. „Himna sv. Cecilije“ za mezzosopran, mješ. zbor i orgulje ili harmonij ili glasovir. Skladano u Zagrebu g. 1891. Op 758.

II. „Ave Maria“ za muški zbor, za tenor, bariton i bas solo, za gudalački orkestar, za glasovir i harmonium. Skladano za „Vijenac“. Prepis original., u Zagrebu 21. I. 1894. I. pl. Zajc.

III. „Otče naš“ pobožna kantata (u formi malog oratorija) za bariton solo, muški zbor, harmonium i glasovir. Sadrži:

Br. 1. Uvod za harm. i glasovir; br. 2. Otče naš koji jesi, gore na nebesih“, za bariton solo, m. zbor, harm. i glasovir; br. 3. „Daj nam što nam treba“, molitva za m. zbor i bariton solo, harm. i glasovir. Skladano za „Vijenac“ g. 1899. mjeseca siječnja. Op. 915. (knjiga-manuskript).

Za koncerat 23. IV. 1899. naručio je „Vijenac“ tu skladbu kod Zajca. Zajc je riješio tu zadaću i „Oče naš“ taj „oratorij u malom“, kako ga sâm Zajc naziva, izveden je s uspjehom na tom koncertu. Na izvedbi bio je prisutan i sam Zajc.[4]

---

[4] Metropolis Ragusina, II. str. 278. — Vlastoručni rukopis u dominikanskoj knjižnici u Dubrovniku

[1] Milan Zjalić: „Glazbeno pjevačko društvo „Vijenac“ u Zagrebačkom sjemeništu. — Crtice iz prošlosti. (1906.) str. 45. i 56.

[2] Isto: str. 58.

[3] Isto: str. 72.—73.

[4] Isto: str. 94.

IV. „Kraljici svibnja", Spjevao Ljuba Ivić. Idila za m. zbor i solo s glasovirom. Glazbotvorio za „Vijenac" Ivan pl. Zajc. Zagreb, svibanj 1912., op. 1202. (Zajčeva kopija).

V. „Papinska himna" za m. zbor od Rosatija. Skladao uvod i pratnju za harm. i klavir složio Ivan Nepom. Zajc. Na kraju skladbe zabilježio Zajc: I. pl. Z., manuscript. Daruje „Vijencu", za kojeg je skladao i složio uvod i pratnju. U Zagrebu 12. II. 1898.

VI. „Kod nadpastira". Hymnus za m. zbor, glas 4-ručno i harm Na uspomenu 24. travnja god. 1901. Preuzv. g. Gj. Posiloviću, nadb. zagr. posvetio i skladao najpokorniji Ivan pl. Zajc. Op. 948.

VII. „U spomen Jurjev dana 24. IV." u slavu preuzv. dra J. Posilovića, nadb. zagr. — „Himna" skladao i s osobitim štovanjem posvetio Ivan pl. Zajc. Op. 878. Spjevao M. D. Stošić. Na kraju skladbe dodaje Zajc: „Ovu moju kopiju-manuscript predajem da ostane uviek za arhiv i porabu kao svojstvo „Vijenca". U Zagrebu 29. III. 1897.

VIII. „Caritas", religiozna kantata, spjevao Podgorski. Za m. zbor i sola i glas., glazbotvorio za „Vijenac" I. pl. Zajc. Zagreb, svibanj 1912. Op. 1200. (Kopija Z.).

IX. „Slavospjev" prigodom 50-godišnjice „Zbora". Spjevao I. Trnski. „Himna" za m. zbor, skladao i na uspomenu 50. god. posvetio „Zboru" I. pl. Zajc. U Zagrebu 23. V. 1887. (kopija-manuscript).

X. „Kad padne prvi suton" (Ave Maria). Spjevao Viktor Novak, (arhivar „Vijenca" i bogoslov II. god. Siječanj 1909.).

Andante za m. zbor, glasovir i malo zvono skladao za „Vijenac". U Zagrebu 1909. siječnja. Op. 1036. — Na sredini skladbe ima bilješka, da je komponirao 26. VI. 1907.).

XI. „Zora" hrvatska kantata za tenor solo s m. zborom, glas. i harm. Skladao Ivan pl. Zajc. Op. 566 b (Na zadnjoj stranici napisao 1892. predsjednik „Vijenca" Vrbanić opasku: „Kupljeno od g. I. pl. Zajca za 1 cekin prigodom koncerta).

XII. Koračnica „Vijenca". Pjesma od J. Tušeka. Glazba od I. pl. Zajca, op. 494. Originalni prepis-manuscript skladatelja — na uspomenu „Vijencu". U Zagrebu 15. VI. 1880.

XIII. „Pozdrav brodara". Muški zbor s bas solo i s pratnjom harm. i glas., skladao i udesio I. pl. Zajc. Op. 296. Po želji „Vijenca" udesio! Zagreb 21. II. 1897.

U „Vijenčevom" arhivu pohranjeno je nekoliko rukopisa od: Pintarića, Eisenhutha, Vilhara, Pokornoga i dr., koje ćemo s vremenom objaviti.

Hrvatske pučke popijevke.

Nekoliko kolenda iz Dalmacije.

O. Antonin Zaninović O. P. — Dubrovnik.

(Nastavak.)

Korčula.

1. Ovi pervi dan godišća. — O kolendanju na otoku Korčuli (uoči Mladog ljeta) imamo sačuvanu vijest iz g. 1620., u spomeniku, koji ću navesti malo dalje. U gradu Korčuli sada se kolénda uoči Mladog ljeta i Vodokršta, onda još uoči i na dan sv. Martina (11. XI.) te uoči sv. Katarine, djev. i muč. (25. XI.), sv. Ivana Evanđeliste i sv. Mladinaca (27. i 28. XII.). Za sv. Katu i sv. Ivana samo ondje, gdje koji član kuće slavi imendan. Kolendaju dječaci i mladići. S mladićima idu katkada i oženjeni ljudi, ako su dobri pjevači, a dječacima se pridruži koji put i koja djevojčica, njihova vršnjakinja, da im nosi vrećicu, u koju stavljaju darove. odrasli idu samo u poznatijih obitelji, koje im se obično i nadaju, a dječaci u onih, za koje drže, da će ih počastiti ili nadariti. Pjevaju višeglasno, u dva i tri glasa, a odrasli često i uz pratnju raznih glazbala.

Tekstove pjesama, na mjestima dosta iskvarene i nepotpune, kazivao mi je dijelom, a dijelom pribavio gosp. Vinko Tomović, činovnik u ovdješnjoj banovinskoj bolnici, a rodom iz Korčule, koji je i sam bio revni kolendar. Od njega sam doznao i za ovdje iznesene podatke te prema njegovu pjevanju zabilježio napjeve.

Prva dva stiha u ovoj pjesmi, što se pjeva uoči Mladog ljeta, ponavlja se iza daljnjih dvostihova (jednom iza četiri stiha) kao pripjev.

Moderato

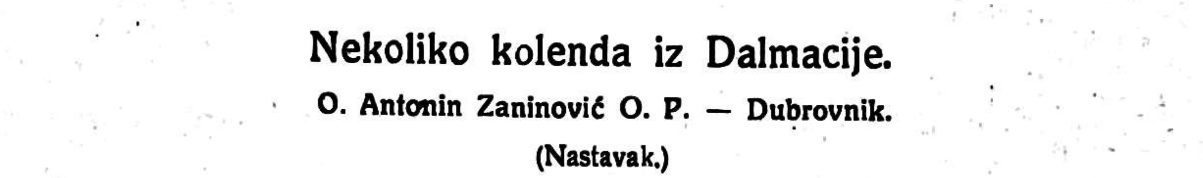

O- - vi per- - vi dan go - diš - ća sve - mu svi - tu mir na-viš- - ća.

Gospodaru, zlatna kito,
Čestito ti (vam) Mlado lito!
Ovi pervi . . .

One noge od pravčića,[1]
Što su ostali (sic) od Božića,
Bolje, da ih nami date,
Nego da ih maška ukrade.
Ovi pervi . . .

---

[1] Mlada svinja, odojak.

Mi vam vele ne pitamo,
Od mala se kuntentamo.
O ti, slugo od fumara,[2]
Ni ti doma gospodara,

Donesi nam suha voća,
Da grizemo do ponoća.
Ovdje vam je jedan Tonin,
Izneste mu ti bićerin.

Ovdje vam je jedan Marin
Iznes'te mu ti rozulin.

Ove iste večeri idu glazbari s glazbalima pred kuću gradonačelnika i uglednijih osoba te im čestitaju svirajući (bez pjevanja) gornji napjev. Razna društva prireduju u zadnje vrijeme u svojim prostorijama domaće zabave, preko kojih se takoder pjevaju kolende. Kad otkucne ponoća, svi skupa zapjevaju: „Ovi pervi dan godišća. svemu svitu mir navišća“ te se razilaze.

2. Došli smo vam navistiti. — Pjeva se uoči Tri Kralja. Prva kitica ponavlja se kao pripjev iza svake daljnje kitice.

Andante con moto

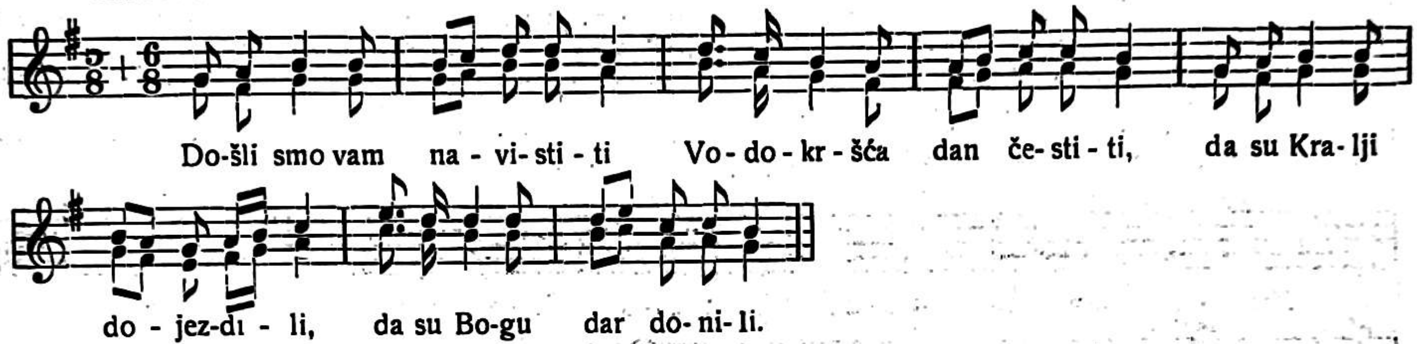

Svitla zvizda znamenita
Bi im družba ta čestita,
Sred istoka koju vidiše,
Njihov pravi put biše.
U betlemski grad podnosni
Mudri Kralji i kreposni
Bihu došli s mnogom dikom,
S mnogom časti i veseljem.

Na kolina di su pali,
Lipe dare Njem pridali
U neizmirnom veselju
Svome dragom Spasitelju.
Kada dare jur podaše
I Bogu se pokloniše,
Blagoslovljen Isus da si (sic),
I od tud se odiliše.

Svitlom zvizdom ter prignutom
Vratiše se drugim putom
Faleć Božje veličine
I rodenje kraljevine (s i c !). Amen.

3. Eto, višnjem Bogu hvala. — Za blagdan sv. Martina pjevaju jednu, izuzevši prvu i zadnju kiticu, vrlo neozbiljnu pjesmu, kojom se ime Svečevo obeščašćuje, radi čega mislim, da nije mnogo stara. Pjevaju je kao prije navedenu: „Došli smo vam navistiti“. Navodim samo prvu kiticu, koja glasi:

Evo, višnjem Bogu hvala!
Lipa noć nam je procvala,

Kada Martin, biskup sveti,
S ove zemlje k nebu 'zleti.

4. Došli smo vam navistiti — Katarino krsno ime. — Pjeva se po istom napjevu, kao i dvije predašnje. Prvu kiticu ponavljaju kao pripjev. Pjesma je morala biti dulja, jer je u ove četiri kitice sadržaj nepotpun.

Došli smo vam navistiti
Katarino (s i c) krsno ime,
Jer je Bogu bila virna
I njegova zaručnica.
Sliš'te sada, sve divice,
Isusove naslidnice,
Teške muke Katarine
Rad ljubavi prave vire.

I ovako joj Isus reče,
Kada Kate pred Njim kleče:
„Primi, Kate, prsten ovi,
Zaručnicom ter se zovi“.
Čuvaj, Kate, uvik virno,
Dok ti dode vrime pirno
U andelske rajske dvore,
Di se umrit već ne more.

5. O sveti Ivane. — Pjeva se uoči sv. Ivana Evandeliste, ali je začudno, da se tekst pjesme ne odnosi na sv. Ivana Evandelistu, nego na sv. Ivana Krstitelja. No kolendare to ne smeta; za njih je glavno, da nešto pjevaju i da budu počašćeni. Prva kitica s različitim metrom ima posebni napjev te se opetuje kao pripjev iza svih daljnjih kitica koje se pjevaju kao „Došli smo vam navistiti“ (br. 2.).

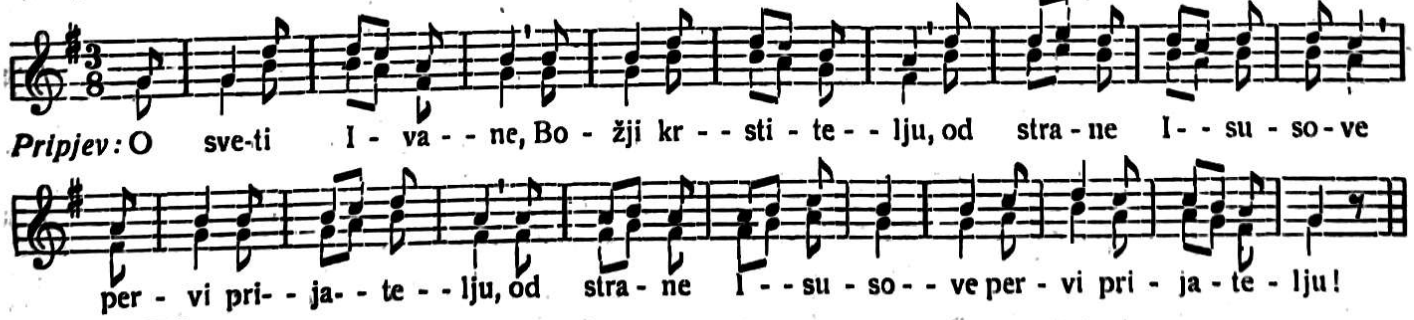

[2] Dimnjak.

Za primiti Božjeg Sina
Isukrsta Gospodina
Svidok pervi Ivan b'še,
Kako Sveto Pismo piše.
Iz utrobe majke svoje —
Preveliko čudo to je —
Kad se Ivan na svit rodi,
Čudiš · se svi narodi.
Kad narodi to vidiše,
Da je prorok, svi rekoše,
K njemu mnogi otidoše,
Nauk sveti ter slišaše.

On iz glasa vapijaše,
Na pokoru zovijaše.
Put pravedni da priprave,
Kako Sveta Pisma prave.
Ode Ivan do Jordana,
Vode rika tako zvana,
U njoj krsti Gospodina,
Previ njega Boga Sina.
Sveti Ivane Krstitelju,
Božji dragi prijatelju,
Molimo te, moli za nas,
U potribi pomozi nas. Amen.

6. Mladinci su(!) mladi. — Pjesmica broji pet kitica, ali je tekst sasvim slabo sačuvan. Posebno je i značajno u njoj to, da Irud obećava darove puku, ako pokažu male sinove, a majke pojagmivši se za darovima pokazivale su i kćerkice za sinčiće. Radi toga i donosim sav tekst, kako ga je zapisao i poslao otac spom. gospodina Tomovića, iako je, kako spomenuh, sasvim iskvaren, a i nepotpun. Pjeva se po napjevu, kojim se ondje pjeva na prvoj božićnoj misi pjesma: „Nut Božji dionici". Taj sam napjev, ritmički pravilniji, već objelodanio u „Sv. Ceciliji" (g. 1916. sv. I. str. 11.) u članku: „Nekoliko božićnih napjeva iz Dalmacije", a ovdje ga donosim, kako mi ga je pjevao gosp. Tomović.

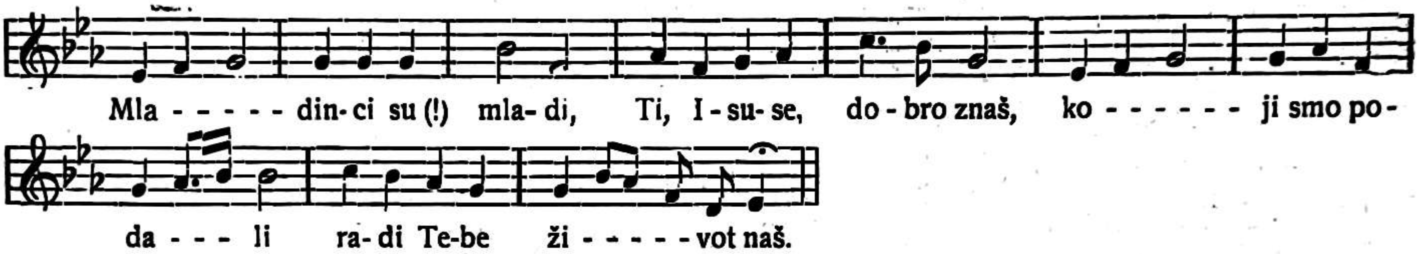

Josipova sina
Veljaše pogubiti,
Da puku na znanje,
Svim dare (!) da će biti.
A nevojne majke,
Za prijati dare,
Divne povijahu
Za ditiće mlade.

Side Anđel s neba,
Javi u snu Josipu,
Da bježi Marijom
I Ditićom u Eđiptu (!)
Slava Ocu i Sinu,
I Duhu Svetomu,
Jednom Gospodinu,
Bogu prislavnomu.

Svaku od ovih pjesama završuju jednom te istom kiticom, koju pjevaju ovako:

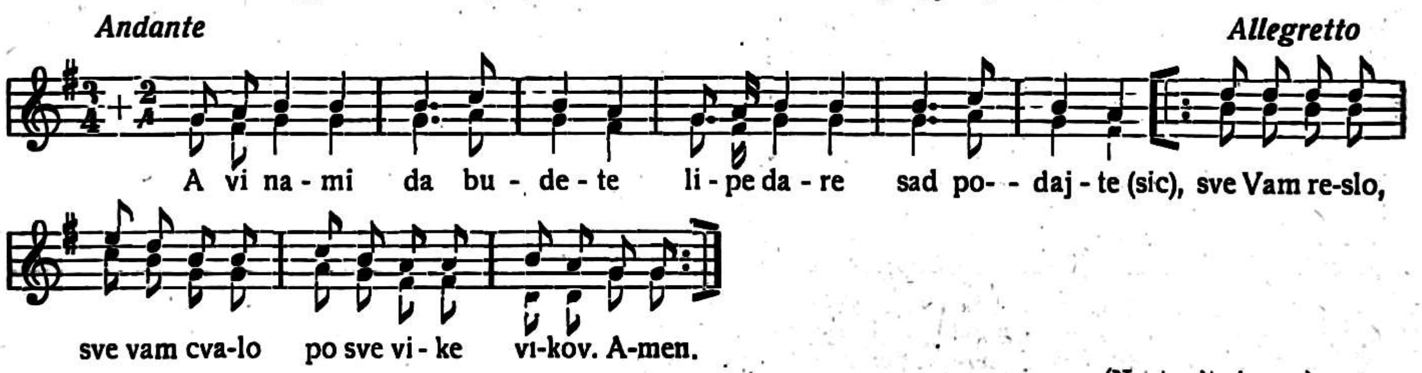

(Nastavit će se.)

Naši dopisi.

Makarska, dne 21. januara 1932.

Ove godine razvila se muzika u našoj franjevačkoj bogosloviji kao rijetko prije. Naš zbor pojačan je dobrim glasovima. Redovito dva sata sedmično vježbamo pod vodstvom našeg učitelja o. dra. Bože Vučića. Da bude izvještaj pregledniji dijelim našu muziku na dva dijela.

1. Vokalna muzika. Na nedjelje pjevamo izmjenično koralne, a na veće svetkovne figuralne mise: Gruber: St. Paulus, Haller: Missa tertia, Peregrinus: Hl. Sophia, Theresia i Gruberov: Requiem. Pod misom pjevamo i pjesme iz Vijenčeve i Novakove pjesmarice. Ove smo godine izvodili i nekoliko kompozicija starih polifoničara (T. L. de Vittorie, Casciolini, O. de Lassus...), a inače smo pjevali i mnogo tro- i četvero-glasnih pjesama novijih kompozitora (H. Bill, Löwel, Mason, Wiltberger, Zoller, Molitor, B. Stein). Na blagoslovu sa Presvetim pjevali smo Tantum ergo od Wiltbergera, Etta, F. H. Engelharta, J. Surzinskog... Na akademijama izvadamo lijepe komade za troglasni zbor od spomenutih autora. Od profane muzike izvadali smo ove godine neke pjesme od I. pl. Zajca, Ljadova, Hatzea,

Čurkovića. Osim zbornog pjevanja gajimo i solo pjevanje. Solisti su pjevali nekoliko »Ave Maria) (J. Mayer-Enknach, J. Rheinberger) i drugih pjesama od Hatzea, Gallettia, Sattnera i t. d.

2. Instrumentalna muzika. Osim tamburaškog zbora nastupamo ove godine i sa dvije violine, dvije flaute i klarinetom i tako imamo neki mali orkestar. Ove instrumente marljivo vježbamo i prigodno nastupamo, s njima na akademijama. Ovaj je orkestar izvadao Vondračeka (Budnica, Slovanski zvuci), Fučik-Bajuk (Triglav), Vogrič (Naša zastava, Pomladni cvet). Uz pratnju klavira izvodile se ove godine ove kompozicije: Danela op. 123 (Reverie Air de Bollet) 2 W. Hermann (Walzer-Reigen), jedna ili dvije violine, J. L. Zussek op. 20 (Sonata 4) flauta. (klavir četveroručno: M. Mayer op. 117. (Galop militaire), Chopin op. 66. II. (Valce X). Schubert op. 51. (Trois marches heroiques 2-3). Dosta bogoslova uči bilo klavir, bilo harmonij.

Donosima raspored naše akademije — muzičke večeri, što smo je održali, dne 10. I. 1932.: 1. J. Bozet Jubilate (trogl. zbor); 2. Vogrič: Naša zastava (komb. orkestar); 3. F. P. Barić: Poziv (tenor-solo); 4. J. S. Bach-Sonata G (Flauta, violina, klavir); 5. E. Begueci: Alla stella confidente (klavir četver.); 6. F. P. Ivanov: Tri narodne pjesme (trogl. zbor); 7. Schumann op. 73: Fantasia a-mol (klarinet-klavir); 8. Čurković: Prosjak (bariton solo); 9. Skioptično predavanje; 10. Ljadov: Vozle rečki (trogl. zbor); 11. Vogrič: Pomladni cvet (komb. orkestar); 12. J. Hatze: Majka (Tenorsolo); 13. Ch. Danela op. 126. VI. Polka (Viol.-klavir); 14. Fr. Schubert op. 27. Trois marches heroiques II. 15. J. Klemenčić: Dijete Isus (bariton solo — trogl. zbor); 16. Vondraček: Vesely návrat (tamb. zbor); 17. Hermann op. 118. III. Plauderei (violina, — klarinet, klavir); 18. I. pl. Zajc: Pozdrav (Finale: trogl. zbor).

Bogoslov.

Mostar, dne 8. februara 1932.

Prigodom 10. godišnjice smrti velikog prosvjetitelja, oca sirotinje i vode hercegovačkog naroda o. fra D i d a k a B u n t i ć a priredilo je hrv. kulturno društvo »N a p r e d a k« u zajednici sa svim hrvatskim društvima u Mostaru na 7. II. svečanu komemoraciju u počast ovog našeg velikana u dvorani »Hrvoje«. Uz lijepo predavanje i deklamaciju izveo je cecilijanski mješoviti zbor veoma lijepu kompoziciju dra B o ž i d a r a Š i r o l e: U slavu fra Didaka Buntića«, riječi Dragutina Domjanića, spjevanu i komponiranu prigodom ove desetgodišnjice. Hrvatska glazba izvodila je koračnicu »Fra Didak Buntić«, koju nam je komponirao g. I v o M u h v i ć, viši kapelnik vojne muzike u Zagrebu. Skladba je veoma mila svakome i to ne samo radi Buntića, nego i radi svoje umjetničke strane i melodičnosti. G. kompozitor uredio je takodjer »Trio« od ove koračnice za muški zbor. Koračnicu smo prepisali iz originala, što ga je g. Muhvić poklonio Cecilijinu društvu na Širokom Brijegu. Uzvanika bila je dvorana »Hrvoje« dupkom puna.

Veoma smo zahvalni gospodi kompozitorima Muhviću i Široli te pjesniku g. Domjaniću, koji su nam pomogli da što svečanije proslavimo ovog našeg velikana. Neka im je hvala od svih nas!

Na 3. II. priredio je i zbor franj. mladeži »B a k u l a« svečanu akademiju prigodom ove 10. godišnjice. Uz lijepa dva predavanja i deklamaciju zbor je izveo i dva muška zbora: M u h v i ć: Poputnica fra D. Buntića i Z a j c: Poputnica hrvatskoga doma. Na klaviru su svirali četveroručno Larghetto iz druge Beethovenove simfonije dr. Ignacije Jurković i fra Bruno Adamčik, zatim dvije violine fra Teofil Pehar i fra Bruno Adamčik, a na klaviru pratio ih je dr. Ignacije Jurković. Tamburaški zbor izveo je dvije kompozicije: Koračnicu »Fra D. Buntić« od Muhvića i II. koncertno kolo od E. Adamiča.

Akademiji je prisustvovao veoma lijepi broj uzvanika, korporativno došao je muški cecilijanski zbor, hrv. pjev. društvo »Hrvoje« i hrv. glazba, koja je svirala izmedju pojedinih točaka.

K.

Kuna, dne 20. februara 1932..

»Otok«, prije zvan Badija (opatija), leži u blizini grada Korčule te svojim položajem i bujnom vegetacijom svakoga privlači. Može se kazati, da je to jedan od najljepših dalmatinskih otoka.

Na tom otoku postoji starodrevni franjevački samostan s nižom gimnazijom. Gimnazija uredjena je posve moderno i ima pravo javnosti. Uz samostan je vrlo lijepa crkva, a uz nju znamenita kapela sv. Križa.

Gimnazija ima vrlo dobar pjevački zbor, kojemu je duša neumorni dirigent prof. o. D r a g u t i n Š k u n c a. On vježba zbor, a orgulja o. K a z i m i r B u č i ć, predstojnik samostana. Bio sam ugodno iznenadjen, kad sam na Bogojavljenje čuo pjevati taj zbor. Vrlo lijepi glasovi, uzorna disciplina, čista intonacija, potpuna fuzija glasova, diskretna pratnja, — sve je bilo odlično. Zbor izvodi razne kompozicije domaćih i stranih autora. Pripominjem, da se uz to vrlo marljivo gaji i koral. Mnogi djaci uče klavir, violinu i druge instrumente. Postoji ovdje i dobro uvježbani tamburaški zbor. Na svemu tomu moram da čestitam vrijednom zborovodji o. Škunci i orguljašu o. Bučiću i želim, da proslijede u svom zaslužnom radu oko unapredjenja pjevanja i glazbe u tom zavodu.

O. Kosta Selak.

Glazbena literatura.

P. Hugolin Sattner: Golgota, osem postnih pesmi za mešan zbor in orglje.

Jedva smo zakoračili u 1932. godinu, a već nam se javlja vrijedni i marljivi maestro Sattner sa novim djelom, koje posvećuje korizmenom razmatranju.

Svi ovi zborovi pisani su jasnim stilom, mjestimice lakom polifonijom. Harmonija je blagog izražaja, razvija se logičnom linijom, uslijed čega je i vodjenje dionica naravno i spjevno. Melodija je značajna, lirskog ugodjaja, a pjeva epskom širinom.

Zborovi su za izvedbu veoma laki i zahvalni. Orgulje u glavnom izvode isto što i zbor, tek na nekoliko mjesta imadu samostalni karakter.

Djelo je izdala Jugoslavenska knjigarna u Ljubljani. Cijena partiture 20 D, a glasovima à 3 D. **Franjo Lučić.**

Emil Adamič: Enaindvajset cerkvenih pesmi po napevih iz Kokošarjeve zbirke. — Vrlo je pohvalno, da se je pristupilo jedamput k izdavanju bogate zbirke (preko 750 napjeva) pok. župnika I v a n a K o k o š a r a. Pokrenuo je to izdanje orguljaš Roman Pahor u Renčama, a u lijepo harmonijsko ruho je zaodjeo te napjeve skladatelj E m i l A d a m i č, koji ima priredjenu već čitavu pjesmaricu slovenskih popijevki iz Goričke, što ih je kanila izdati družba sv. Mohorja u Gorici. Dobro, da je dometnuo izdavač kratak predgovor i naznačio, gdje je Kokošar pojedinu pjesmu zapisao. Možda bi bilo zgodnije i zanimivije, da su te bilješke pridodane svakoj popijevki. Posve je razumljivo, da nisu sve pjesme od jednake vrijednosti. Medju interesantnije spadaju one pod br. 3., 7, 14, 16, 18. Drago nam je, da smo u toj zbirci našli i uskrsnu: »Jezus je od smrti vstal«, koju je već Trubar uvrstio u svoju pjesmaricu (izdanja od god. 1584. i 1595.). Pjesma pod br. 17. sjeća na našu uskrsnu popijevku: »Uskrsnu Isus danas nam«. Izdavač se pobrinuo, da bude i tekst pojedinih pjesama dotjeran, a ipak je pazio, da riječi prve kitice ostanu kako su zabilježene. Nema sumnje, da će puk tu zbirku radosno dočekati.

Ta se zbirka dobije kod izdavača: R o m a n P a h o r, org., Ranziano 107. (Prov. Gorizia), a stoji 6 lira. Tko naruči 10 primjeraka, dobije primjerak (za 5) lira. Preporučamo.

Gospodov dan. Mašne, obhajilne in blagoslovne pesmi za mešani zbor uredil V. V o d o p i v e c. Izdala in založila Goriška Mohorjeva družba — Gorica.

Pjesmarica donaša 100 popjevaka od 22 slovenska crkvena muzičara. Najbrojnije su svojim kompozicijama zastupani H. Sattner, St. Premrl, V. Vodopivec, E. Komel, E. Hochreiter, M. Tomc i M. Železnik.

Pjesmarica prikazuje solidan rad i zdravo nastojanje na pridignuću slov. crkvene popijevke i njenoj emancipaciji od germ. natruhe.

Pretežno se te pjesme odlikuju širokom i gibivom melodijom, a gdjekoje i osobitom karakteristikom. Harmonički slijed je logičan i navadan, a neke popijevke (od St. Premrla, M. Železnika i dr.) imadu osebujniji harmonički izražaj.

Ova će pjesmarica korisno doći svim crkvenim zborovima, a veoma je prikladna i za puk, jer mu je bliza svojim izražajem. **Fr. Lučić.**

P. I. M. Plum, O. S. M. Pièce funèbre pour grand orgue. (op. 83.) Cijena 2 fr.

Ova nam skladba po svom obliku predstavlja vrlo uspjelu fantaziju, gradjenu po koralnim temama iz sekvencije »Dies irae.« Skladatelj je htio da ocrta strahote suda Božjega i tjeskobu pojedine duše, koja ima da se tomu sudu predstavi. Zato često u raznim oblicima ističe temu »Dies irae«. Drugo odjeljenje u $^{12}/_{8}$ mjeri sa šestnaestinama živo i plastično prikazuje onu tjeskobu duše i to u pp, dok u pedalu otskače ozbiljna melodija »Quantus tremor« u mf. Grandiozna i potresna je obradba melodije »Tuba mirum« u fff. Kad duša vidi sve ove strahote i osjeća da im ne može izbjeći, utječe se Božjemu milosrdu toplom molitvom »Oro supplex et acclinis«. Pod okriljem toga Božjeg milosrda kao da je ublažena oštrina suda i pravednosti Njegove. Fantazija završuje u adagio sa krasno obradenom antifonom »In paradisum deducant te Angeli«.

U cijeloj skladbi pomno je naznačena i registracija te neće uz malo studija zadavati posebnih poteškoća kod sviranja. Budući da liturgijski propis ne dopušta sviranje kod mise za pokojne osim za pratnju pjevanja, bit će ova skladba zgodna za izvadjanje na dan Sviju Svetih prije ili poslije pobožnosti za pokojne ili kao lijepa točka za crkveni koncert. Skladatelj je ovo djelo posvetio »časnoj uspomeni svoje dobre drage majke.« Preporučam. **O. Anselmo Canjuga.**

P. I. M. Plum, O. S. M.: Messe de Pâques pour Orgue ou Harmonium (op. 80.) Cijena 2 fr.

U ovom je djelu isti skladatelj obradio misu za Uskrs i to ovim načinom: Za uvod (I.) upotrebljava temu uskrsnoga introita »Resurrexi«, koja se javlja u različitim promjenama u prvom i drugom manualu. Kod pjevane mise može to zgodno da posluži kao uvod u sam koralni introit. II. Offertoire obraduje gipko i zanimljivo koralne teme uskrsne sekvencije »Victimae paschali«. Za III. Élévation ou Communion uzeo je kao temu napjev Benedictusa iz koralne mise za uskrsno vrijeme sa značajnom uporabom izrazito koralnih kadenca. Živahna obradba teme Ite missa est, alleluja (IV.) završuje ovaj opus i čini sa prijašnjim zgodnu cjelinu. Da se postigne željeni efekt trebaju dakako orgulje sa dva manuala i spretne ruke za registriranje. **O. Anselmo Canjuga.**

P. I. M. Plum, O. S. M.: Ego sum. Motettum ad unam vocem cum Organo et Cello ad lib. (op. 90.) Cijena 1.50 fr.

U ovom motetu obradio je autor poznatu antifonu za Benedictus iz oficija za pokojne. Motet počinje sa koralnom temom, ali ju poslije slobodno obraduje. Motet nije dug te se

može izvesti iza takodjer kratkoga Benedictusa kod mise za pokojne.

O. Anselmo Canjuga.

P. I. M. Plum, O. S. M.: Quatuor motetta 2 vocum aequalium comitante organo. (op. 98.) Cijena partituri 2 fr., dionicama 0.30 fr.

U ovoj zbirci, koja sadržaje 4 moteta: Ave verum corpus, Ave Maria, Caelitum Joseph i Tantum ergo upotrebljava auktor takodjer mnogo koralnih melodija, koje zgodno ritmizira i obradjuje mjestimice zanimljivim imitacijama. Samo si on dopušta neke osobitosti svojega stila, na koje naše oko niti uho nije naučno. Nije barem ukusno, da upotrebljava često pomake usporednih otvorenih kvinta, mnogo usporednih kvarta, niti će ugodno djelovati na pjevače i slušatelje završeci sa nejasnim i neodredjenim harmonijama. Dva moteta na pr. završuju sa kvintsekstakordom. Disonanca ostaje, pogotovu na svršetku, disonanca!

O. Anselmo Canjuga.

P. I. M. Plum, O. S. M.: »Vexilla Regis« 2 vocum aequalium cum organo. (op. 100.) Partitura stoji 3 fr., pojedini glasovi 0.50 fr.

Poznate melodije koralnoga himna »Vexilla Regis« obradjene su zanimljivo i spjevno. Kompozitor upotrebljava izrazito koralne kadence, što daje cijeloj misi posebno obilježje. I ovdje dolaze do izražaja gore spomenute osobitosti stila skladateljeva.

Sve ove skladbe dobivaju se kod Schott fréres, Editeurs, Bruxelles.

O. Anselmo Canjuga.

Mihovil Logar: Sonatina (Piano-solo) — **Musique à mon bébé** (petite suite pour petites mains intelligentes): Sérénade; Musique de Jazz; Le poisson d'or; C'est mon Bébé que s'endort — Edition Frajt, Beograd.

Prvi i treći stavak trodjelne sonatine u lakom slogu pisani su živim i sigurnim ritmom i jasnim klavirskim stilom. Srednji stav čini melankolična dumka, kojom je kompozitor odao počast geniju poljske narodne muzike. Taj stav, kako ističe sam kompozitor, nije namijenjen početnicima, no ni prvi i treći nisu za klavirske početnike, jer iziskuju valjanu muzičku reprodukciju i izvjesnu zrelost shvaćanja. Prvi i treći stav providjeni su neusiljenim korektnim prstometom. Oprema je jednostavna, ali ukusna, a note vrlo čitke.

Četverodjelna suita kozmopolitske Muzike »à mon Bébé« posvećena je gdi Käthe Mary-Köster. Premda i u toj suiti vlada odredjena i jasna ritmika ipak ona ne zadržava gotovo ni u jednom stavu izvjesni odredjeni i stalni tonalitet, već u tom pravcu prevladava u njoj nemir i nesigurnost, a kromatika izaziva pogdjegdje oporost. Čini nam se, da je kompozitor u apsolutnoj muzici jači i uvjerljiviji nego li u programskoj .

Dr. Markulin.

Vlad. R. Gjorgjević: »Ogled bibliografije srpske narodne muzike«. Preštampano iz »Glasnika etnografskog muzeja« u Beogradu, knj. VI. — Beograd, 1931., leksikon format. str. 6. — Jedan od najzaslužnijih srpskih sakupljača i poznavatelja pučkih popijevki prof. Gjorgjević sabrao je tu bibliografsku muzičku gradju, koja se odnosi na srpsku narodnu muziku. Bio je to vrlo težak posao, jer je ta gradja porazbacana po knjigama, kalendarima, almanasima, časopisima i listovima ne samo našim, nego i stranim, pa čovjek nije nikada siguran, da je sve pokupio. Prof. Gjorgjević sam priznaje, da ova njegova bibliografija ne će biti potpuna (Čudim se, da mu je izbjegla odlična rasprava K o s t e P. M a n o j l o v i ć a: »Muzičke karakteristike našega juga« — štampana u 4 sv. »Glasnika profesorskog društva« u Beogradu, knj. V. str. 248.—255., a nadopunjena mnogobrojnim muzičkim primjerima u »Sv. Ceciliji«, god. 1925. str. 138. i 174. Ta je rasprava i naposc otisnuta.) pa ju je zato nazvao ne: »Bibliografija srpske narodne muzike« već »Ogled bibliografije«. Svakako smo vrlo zahvalni g. Gjorgjeviću, da nam je sakupio tu gradju, a ono, što je možda slučajno ispušteno, moći će se sada lako nadopuniti.

Cerkveni Glasbenik. Štv. 1, 2 — januar—februar. — F r a n F e r j a n č i ć sjeća se blagopok. goričkog nadbiskupa dra Fr. Sedeja, koji je bio oduševljen pristaša cecilijanskog pokreta te je već kao mlad svećenik, a kasnije kao kanonik i nadbiskup mnogo radio za tu ideju. D r. J o s i p M a n t u a n i opisao je zaslužan glazbeni rad Emila Hochreitera povodom 60. godišnjice njegova narodjenja. F r. F e r j a n č i č govori u svojim praktičnim člancima pod naslovom: »Malenkosti« o pratnji na orguljama, po kojoj se najbolje poznaje glazbeni ukus orguljaša. A d. G r ö b m i n g nastavlja svoju opsežnu raspravu: »Nekaj poglavij iz fiziologije in fonetike« te se osvrće u ovom broju poimence na poklopac (epiglottis). D r. A. D o l i n a r u članku: »Iz glasbenega razvoja« govori o t. zv. »gotskoj glazbi« (glavni zastupnici Dufay, Okeghem i Josquin des Prés.) Sadanji predsjednik Cecilijina društva i zaslužni kulturni povjesničar V i k t o r S t e s k a upoznao nas je sa savremenikom glazbenika Ivana pl. Höffera župnikom na Igu Mihaelom Omerzom (1679.—1742.). Omerza uglazbio je više oratorija, od kojih su se nekoji u Ljubljani na početku 18. stoljeća javno izvodili. Šteta, što nam se od svih tih djela nije sačuvalo upravo ništa. F r a n K l a u č n i k predlaže, da bi se po župama osnivali omladinski zborovi, s kojima je on postigao vrlo lijepe uspjehe. A u g u s t K o s izvješćuje o crkvenom koncertu, koji se održavao 25. VII. 1931. u minoritskoj crkvi u Ptuju. Nastupio je gudački kvartet, a i orgulje (o. Ciril Sparužić) imale su svoj udio bilo kao pratnja, bilo samostalno (Reger, Rinck). Slijede izvještaji urednika S t. P r e m r l a o koncertima u Ljubljani i drugim gradovima, dopisi, glazbena literatura i razne vijesti.

U glazbenom prilogu nalazimo ove skladbe: M a t i j a T o m c: »Postna«, za mješoviti zbor i orgulje, d r. A. D o l i n a r: »Kot nekdaj gobavec«, A n t o n T r e p a l—d r. F r. M l i n a r-C i g a l e: »Raduj se, Kraljica« (mješ. zbor) i M a r t i n Ž e l e z n i k: »Ave Maria« za bas i orgulje.

»Crkveni Glasbenik« stoji godišnje 40 D. Toplo preporučamo.

Muzičar. Glasilo »Saveza muzičara u kraljevini Jugoslaviji«. — S novom godinom stu-

pio je »Muzičar« u deseto svoje godište. Toga se sjeća uredništvo u 1. ovogodišnjem broju te donosi osim članka, posvećenog tom jubileju, sliku prve savezne uprave i slike sadanjih predsjednika (Fr. Lhtoke, predsjednika »Saveza« i predsjednika beogradskog P. Krstića, zagrebačkog — U. Fabbria i ljubljanskog A. Nefata — podsaveza). Matija Bravničar iznosi nekoliko misli o organizaciji s posebnim obzirom na »Savez«. — U našoj državi postoje dvije profesionalne muzičke organizacije: »Savez muzičara« i »Udruženje muzikanata«. P. I. Krstić u posebnom članku: »Muzičari i muzikanti« ističe, da te dvije organizacije zahtijevaju neku saradnju. To ne znači, da se trebaju sjediniti, ali bi morale imati neki forum, sastavljen od članova obiju organizacija, koji bi rješavao dodirna i sporna pitanja. Vrlo je interesantan članak Rikarda Schwarza pod naslovom: »Muzičke škole i muzička zvanja«. Do svjetskog rata razvijala se linija muzičkog života normalno. No posljednjih godina izmijenile se znatno životne prilike. Utjecaj mehaničke muzike postao je fatalan za muzičko zvanje. Valja se prilagoditi novim prilikama i shvatiti duh novog vijeka. U prvom redu valja obratiti pažnju muzičkim školama i uvoditi i moderna djela u nastavni plan. Ne treba osudjivati niti jazz. Na konservatorijima treba stvoriti nove predmete, treba proučavati akustičke mogućnosti gramofona kao muzičkog instrumenta, instrumentaciju i aranžmane za komorni radio orkestar i treba odgojiti muzičke referente za gramofonsku industriju i radio stanice. Ne treba pobijati tonfilm, nego ga iskoristiti. Ne treba principijelno osudjivati fabrikaciju gramofonskih ploča i filmova, već treba kontrolirati industriju mehaničke muzike i njene intencije. Ako su te intencije dobre, bilo bi besmisleno opirati se logičnom toku razvitka. — Milan Graf napisao je članak: »O modernoj gradnji instrumenata«, u kojem upozorava na violine, izradjene u radionici prof. dr. Kocha u Dresdenu. Sa violinama i violama izradjenim u toj radionici, služi se zagrebački i dresdenski kvartet. Danas, kad stare talijanske violine pomalo izumiru, violine tog njemačkog fizičara pružaju vanrednu zamjenu za djela velikih talijanskih majstora. — Vasilije Mirk iznosi nekoliko misli o diletantizmu i zvanju. »Muzičar« priopćuje uvjete natjecaja i jury internacijonalnog natjecaja za pjevanje i violinu. Glasoviti čelista Enrico Mainardi priopćuje zanimljiva svoja opažanja o muzičkim prilikama u Rusiji. — Belgijanac Pierre Hans izumio je novi način notnog sistema, za koji držimo, da ne će pobijediti kao ni toliki drugi. Slijedi izvještaj o glazbenom životu u Mariboru i razne sitnije vijesti.

U 2. broju apelira potpredsjednik zagrebačkog podsaveza Milan Graf na članove, da marljivije uplaćuju članarinu i posmrtninu. Iz njemačkog preveden je člančić o muzici u kavanama, koje su u zadnje vrijeme postale zabavni lokali sa plesom i kabaretom. Kavanari priznavaju, da su radi toga izgubili svoje stalne goste, koji su više plaćali, nego mladež, koja pleše. Navode se danas, u doba jubileja, spomendani slavnih muzičara. Zanimljiva je statistika o izvedbama djela glasovitih kompozitora u operi i u radiu. Slijede sitne vijesti iz muzičkog svijeta, humorističke i savezne vijesti.

»Muzičar« izlazi jedamput mjesečno, a stoji godišnje 48 D.

Muzički Glasnik. — Br. 9. i 10. (novembar—decembar). Službeni organ južnoslovenskog pevačkog saveza i muzičkog društva »Stanković«. — Prvi članak: »Na razmedji u našem muzičkom životu« napisao je Ant. Dobronić. Naša muzička tvorba je u novije doba, kaže pisac, krenula putanjom umjetnosti i to savremene i naše nacionalne. Publika je ta nastojanja primila s iskrenim simpatijama i pravim razumijevanjem. No naša muzička reprodukcija i kritika je, veli pisac, svijesnim favoriziranjem epigona i zapostavljanjem pokretača, najplodnijih, unijela u našu javnost dizorijentaciju i krive sudove o vrijednosti pojedinih naših kompozitora i njihovog značenja. Naša muzička reprodukcija i kritika naškodile su zapravo samo sebi, jer da su odalečavanjem publike od koncertne dvorane i kazališta podrezale sebi mogućnost opstanka. Da li će se oni tim žalosnim iskustvom okoristiti, pokazat će skora budućnost. B. Dragutinović napisao je članak: »Značaj kadence u delu Richarda Wagnera« prema objašnjenju Wagnerovih principa poznatog muzičkog naučnika Paula Beckera. — Dr. Dušan Putnik priopćuje drugi članak Branislava Hubermana: »Muzika u doba mehaniziranja«. Slijedi članak: »Uporedni pregled muzičke delatnosti u Francuskoj, Engleskoj i Njemačkoj. — Prof. Vaclav Vedral piše o praškom konservatoriju povodom 100. godišnjice njegova opstanka. Jos. M. Brnobić osvrće se na muzički život u Skoplju, a napose na rad pjev. društva »Mokranjac«, koje je zadnjih godina vrlo napredovalo, kako smo se mogli uvjeriti prigodom prošlogodišnjeg koncerta u Zagrebu. B. Dragutinović pohvalno piše o premijeri »Salome Richarda Straussa u Beogradu. (25. XI. pr. g.). Slijede sitnije vijesti o muzičkom životu u Beogradu, Zagrebu, Skoplju i drugim gradovima, te o operi u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani. »Muzički Glasnik« ocjenjuje nova glazbena djela i donosi vijesti muzičkog društva »Stanković« i »Južnoslovenskog pjev. Saveza«. Godišnja pretplata iznosi 30 D za članove pjev. društva »Stanković«, a 50 D za nečlanove. Preporučamo.

»Junošeski drugar« (Uredio Boris Gajdarov). To je zbirka višeglasnih (broj dionica se mijenja od 8 do 3 i 2) kompozicija za mladež. Kompozitori su P. Ev. Stefanov i P. Bojadžijev.

Kompozicije se ističu i odlikuju interesantnim ritmom, koji ima svoj korijen u narodnoj muzici. Prem je taj ritam interesantan, čini se ipak, da bi na nekim mjestima radi prevelikog opetovanja istog ritma moglo doći, do nepoželjne monotonije. Osim toga javlja se pitanje, da li je način bilježenja toga ritma na nekim mjestima zgodan. Tako na pr. Stefanov bilježi taktove:

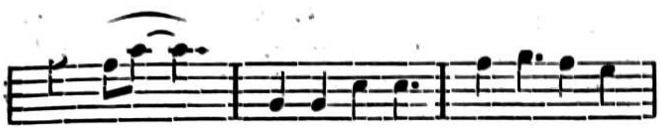

kao $^{9}/_{8}$. Ako brojimo osmine, vidimo da ih zaista ima 9 u taktu. Medutim cijeli svijet pod $^{9}/_{8}$ taktom razumijeva ritam od triput po tri osmine, a nipošto tri četvrtine i tri osmine ili: četvrtina, tri osmine i dvije četvrtine. Izgleda, da bi bilo preglednije za osjećaj ritma, da se svaki od tih tobožnjih $^{9}/_{8}$ taktova rastavi u dva takta: prvi od $^{2}/_{4}$, a drugi od $^{5}/_{8}$ a na drugom mjestu obratno: prvi $^{5}/_{8}$, a drugi $^{2}/_{4}$.

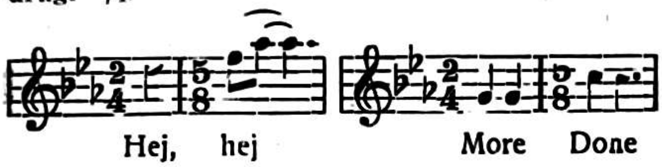

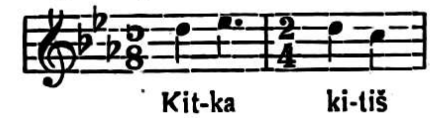

Ne bi ništa smetalo, ako bi se odmah uz ključ naznačilo, da se vrst takta mijenja:

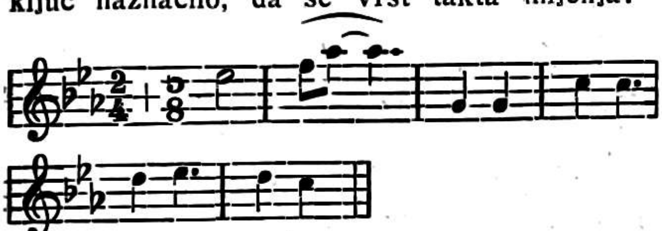

Vidi se po svemu, da izlaze fraze po 2 takta i to prva fraza $^{2}/_{4}$ + $^{5}/_{8}$, druga fraza $^{5}/_{8}$ + $^{2}/_{4}$.

I za dirigenta je stvar tako jasnija i laglja, jer $^{2}/_{4}$ može udarati, kako se udaraju, a $^{5}/_{8}$ po poznatoj figuri

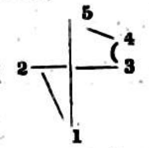

kod čega osmine $^{2}/_{4}$ takta ostaju po trajanju jednake osminama $^{5}/_{8}$ takta.

Inače su kompozicije harmonijski vrlo jednostavno i jasno pisane, pak će biti u tom pogledu vrlo lake za izvadanje i dobro će zvučiti. Radi toga tu zbirku preporučamo.

Fr. Dugan.

Musica Divina. — Monatschrift für Kirchenmusik und Liturgie. Službeno glasilo bečke dieceze. — Ova odlična glazbena smotra, koju izdaje u nakladi »Universal-Edition« odjeljenje za crkvenu muziku na bečkoj muzičkoj akademiji, već je jedamput poslije rata umanjila svoj opseg. Teške prilike prisilile su je opet, da je danas u dvadesetoj godini svog života ponovno znatno umanjila ne samo svoj opseg, već i format, što mora da požali svaki prijatelj crkv. glazbe. Na 16 malih stranica ne može se mnogo zanimljiva. priopćiti. Osim toga izostao je i glazbeni prilog, koji je donosio mnogo vrijednih skladbi starih majstora i savremenih autora.

Na prvom mjestu je članak dra H. L ö b m a n n a: »Warum eine Zeitschrift für Kirchenmusik«, u kojem nabraja kakove ima sve zadatke crkveno glazbeno glasilo. S. S c h n a b e l piše o pokretu, koji je potekao baš iz Klosterneuburga, a ide za tim, da puk što više sudjeluje kod liturgije. P. F i d e l i s B ö s e r govori o etosu Brucknerove muzike. Orguljaš bečke prvostolne crkve prof. K a r l W a l t e r naglasuje, kako su orgulje osobito, ako će puk više učestvovati kod liturgije (koral, pučke popijevke), važan faktor. I on je zato, da bi bile orgulje što bliže veliko n oltaru. Spominje orgulje franjevačke crkve u Beču, sagradjene god. 1642., koje imaju 20 registara, a stoje takodjer iza velikog žrtvenika. Predlaže, da bi se te orgulje, koje su premalene za veliku crkvu, povećale za treći manual. Priopćuje nadalje dispoziciju jednih malenih orgulja i iznosi, kako bi se drugi manual i sviraonik postavio kod velikog žrtvenika i oboje električki spojilo. Vrlo je zanimljiv članak F r a n z a M o i s s l a: »Primadonnen-Unwesen auf Kirchenchören«. Taj bi članak mogao svaki dirigent iz vlastitog iskustva upotpuniti raznim doživljajima. Slijedi nekoliko glazbenih vijesti i kratki izvještaji o glazbenoj literaturi.

»Musica Divina« izlazi svaki mjesec jedamput, a stoji godišnje 75 D. Preporučamo.

The Caecilia. Magazine of Catholic Church and School Music. — Taj američki mjesečnik za crkvenu i školsku glazbu, utemeljio je još god. 1874. poznati Cecilijanac J o h. S i n g e n b e r g e r, čije se kompozicije i kod nas izvode. List, koji je stupio ove godine već u 59. svoje godište uredjuje sada O t t o A. S i n g e n b e r g e r, a saradjuju u njem poznati Cecilijanac iz isusovačkog reda Ludwig Bonvin, benediktinac Dom Gregory Hügle, dominikanac Justin Field, Rev. Remy Zadra i M. Mauro Cottone. List je vrlo lijepo uredjivan i donosi i lijep glazbeni prilog. U 1. ovogodišnjem broju tiskana je W. J. M a r s h o v a misa u čast malomu Isusu za mješoviti zbor i orgulje.

L' Organista liturgico, Edizioni Casa musicale Vit. Carrara-Bergamo.

Muzička škola »Pratico-primaria a cultura Ceciliana« odlučila je ove godine pod gornjim naslovom izdavati kraće orguljaške kompozicije u mjesečnim svescima. Netom izašli prvi broj sadržaje šest kompozicija, koje su u glavnom pisane za praktičnu porabu i primjenu kod pojedinih liturgijskih dijelova. Autori tih kompozicija Luigi Picchi, Franco Vitadini, Giuseppe Oltrasi, Giov. Batt. Campadonico i Giov. Domenico Faccin, renomirani su talijanski organisti i crkveni kompozitori, što dolazi do izražaja i u ovim njihovim radnjama.

Štil im je gladak, arhitektonski dotjeran, harmonički jasan i odlikuje se lijepom invencijom. Za izvedbu su kompozicije veoma lake i zahvalne, ne stavljaju ni na organistu, niti na instrumenat težih zahtjeva. Kod svake kompozicije je označena točna registracija.

Fr. Lučić.

La Schola Cantorum, Edizione mensile di musica corale per uso liturgico.

Edizioni musicali — Carrara-Bergamo.

Prvi svezak XVIII. godišta »Schole cantorum« donosi devet crkvenih kompozicija,

koje su pisane za dvoglasje, troglasje i četveroglasje.

Sadržaj je ovaj: 1. Antonelli Arm. »Laude a Gesù« za puk (per coro di populo); 2. Picchi Luigi »Pange lingua« za dvoglasje; 3. Haydn Giuseppe »Tantum ergo« za troglasni muški (ili ženski) zbor. 4. Od nepoznatog autora iz 16. stoljeća »O salutaris hostia« za troglasni muški (ženski) zbor. 6. Campodonico G. B. »Nisi Dominus« za dvoglasje. 7. Mondo Michele »Panis Angelicus« motet za dvoglasje. 8. Nicolosi Salv. »Passio D. N. J. C.« za troglasni muški zbor i 9. Caudana Fed. »Pange lingua« i »O salutaris hostia« za alt, tenor, bariton i bas.

Sve te kompozicije resi ljepota i ozbiljnost melodijskog i harmoničkog izražaja. Ništa nema u njima namještenog i traženog, sve se dionice odvajaju punom slobodom u glatke melodijske linije.

Izvoditi ih mogu sa velikom lakoćom i manji zborovi. **Franjo Lučić.**

Pregled štampe o glazbi.

U glasniku gradišćanskih Hrvata: »**Hrvatske Novine**« (od 30. I. 1932. br. 5.) napisao je poznati rodoljub i književnik Ignac Horvat lijep članak pod naslovom: »Hajdmo za njimi!« Spominje, kako je nedavno čuo na radiu iz Beča njemačke pučke popijevke i plesove iz Gradišća. Govornik je naglasio, da je prije nekoliko godina pozvalo njemačko jedno kulturno društvo njemačku inteligenciju u Gradišću, neka bilježi i sabire narodno blago. Odziv bio je neočekivan. Doskora prispjelo je preko 5000 radnja, od toga oko 1600 popijevki. Gradja je pregledana i do sada je tiskano 30 najljepših pučkih popijevki i 100 najboljih pučkih pripovijedaka.

I ako su »Hrvatske Novine« a tako i Hrv. kulturno društvo, opetovano pozivale Hrvate u Gradišću, da zabilježe stare običaje, popijevke i pripovijesti, nije do sada gotovo ništa na tom polju učinjeno. Pisac ističe, da bi na tom polju mogli najviše učiniti hrvatski djaci. Ti bi morali sakupljati poslovice, običaje, popijevke, pripovijesti i legende, a vrlo bi bilo korisno, da zabilježe i razna imena bilja, drveća, gljiva, ptica, životinja i t. d. i vlastitosti narječja pojedinih hrvatskih sela i predjela.

»Ča se posebno hrvatskih jačak tiče, nje bi si na ovakov način izminjali i zadovoljavali potrebu naše mladine, ka rado čuje i mora da čuje »nove« jačke, ako su one drugdi i stare, ali su hrvatske, pak ne bi morala po naših selih hrvatska jačka malo po malo zamučat i vsakorjačkim tudjinskim jezikolomnim notam svoje mesto prepustiti, kot se to kod nas jur gadja«.

Vrlo smo zahvalni g. piscu, da je i opet nabacio tu temu, koja se ne može nikada dovoljno naglasiti i preporučiti. Željeli bismo samo to, da njegove riječi nadju mnogo odziva. »Sv. Cecilija« mogla bi slaviti već petnaest godišnji jubilej, otkako posvećuje veliku pažnju upravo tom pitanju medju našom gradišćanskom braćom. Već prije prevrata počeli smo donositi u našim glazbenim prilozima stare crkvene popijevke iz Vejkovićeve zbirke, koje nam je slao blagopok. M. Meršić (Miloradić). a odjenuo ih u otmjeno glazb. ruho prof. Fr. Dugan st. Kasnije smo pokrenuli akciju i za sakupljanje svjetovnih pučkih popijevki i dobili smo u par navrata doista dragocjenih priloga ne samo s tekstovne (stare balade) već i sa muzičke strane. Nekoje od tih obradio je dr. Franjo Dugan ml. i objelodanio ih u zbirci »Hrvatska pjesma«. Iz onoga, što nam je poslano, uvidjeli smo, da ima tu dragocjene gradje, za koju bi bila šteta da propadne. Držali smo, da će se ta akcija sve više proširiti. Medjutim od nekoliko godina ovamo prestale su gotovo sve veze, jamačno ne našom krivnjom. Zato tim radosnije pozdravljamo poziv u »Hrvatskim Novinama« i želimo, da naidje na razumijevanje. Ima medju gg. svećenicima i učiteljima više njih, koji bi mogli mnogo učiniti napose kod zapisivanja pučkih napjeva. Neka ne odgadjaju s time, jer stari pučki napjevi naglo prelaze u zaborav naročito u današnje vrijeme. Spasimo zato, što se još spasiti dade!

U božićnom broju »**Dubrovačke Tribune**« (br. 135.) priopćio je A. G. kratki historijat zaslužnog »Crkvenog pjev. zbora« u Dubrovniku. U starom Dubrovniku smatrala je inteligencija velikom čašću, da pjeva po crkvama. No kultiviralo se više solo nego zborno pjevanje. Do god. 1925. nije bilo posebnog društva za pjevanje u katedrali, već je to obavljao skup pjevača, koji bi se sastajali od zgode do zgode. Pod upravom don P. Matijevića pjevali su najviše sjemeništarci djela klasičke polifonije. Osim tog zbora nije bilo stalnog pravca u izboru kompozicija.

Dne 4. X. 1925. zaključiše pjevači dobrovoljci (bilo ih je oko 15) na sastanku nakon pjevanja u crkvi Male braće, da će jedamput u tjednu imati pokuse, da spreme novi program za pjevanje u katedrali. Kao glazbeni vodje fungirali su prof. Fr. Lederer i savjetnik Ant. Gjivanović, koji su uvijek sporazumno radili i sve besplatno. Zbor nema nikakvih članova prinosnika, a uzdržava se čednom pripomoći općine i katedrale. Zbor, kojemu je službeni naziv: »Crkveni pjev. zbor«, broji sada 50 pjevačica i pjevača. Nastupa u prvom redu u katedrali prigodom svih glavnih svečanosti, zatim po ostalim dubrovačkim crkvama, pa i po nekim okolnim mjestima. Repertoar zbora, koji gaji isključivo crkvenu glazbu, osvježuje se neprestano novim kompozicijama. U prvom se redu gaji koral, a uz priznate starije auktore izvode se i moderniji. Pošto katedrala nema orgulja, prati pjevanje obično harmonij, a kod svečanih zgoda gudački orkestar.

Za ovu godinu kani Crkv. pjev. zbor izvesti oratorij »Judita« od Arnalda Furlottia iz Parme, a za blagdan sv. Cecilije nabožni koncert.

Razne vijesti.

Nove orgulje za kapelicu dječačkog sjemeništa u Zagrebu izgradila je tvrtka M. Heferera ud. i sin s ovom dispozicijom:

I. Man.

1) Bourdon 16'
2) Principal 8'
3) Gamba 8'
4) Kopula 8'
5) Salicional 8'
6) Regal 4'
7) Superoctav 2'
8) Mixtura $2^2/_3$' (4 struka)

II. Man.

9) Geigenprincipal 8'
10) Fugara 8'
11) Nachthorn 8'
12) Konzertflöte 8'
13) Aeolina 9'
14) Voix celeste 8'
15) Traversflöte 4'
16) Viola 4'
17) Flautino 2'
18) Sesquialtera ($^2/_3$', $1^3/_5$')
19) Trompeta 8'

Ped.

20) Principalbass 16'
21) Subbass 16'
22) Zartbass 16'
23) Octavbass 8'
24) Tuba 16'

Spojevi:

a) Spoj II. Man. na I.
b) Spoj II. na Ped.
c) Spoj I. na Ped.
d) Superoctav II. na Ped.
e) Superoktav II. na I.
f) Suboktav II. na I.
g) Superoktav II.

Kolektivi:

1) Povoljna kombinacija
2) Mezzoforte
3) Forte
4) Tutti
5) Ukidač
6) Autom. piano Ped.
7) Handregister ab
8) Rohrwerke ab
9) Walze ab
10) Valjak za crescendo
11) Stopalo za žaluzije
12) Tremolo.

Orgulje su kolaudirane i preuzete dne 26. februara o. g. Kao kolandatori fungirali su potpisani i preč. Mons. Stanko Premrl iz Ljubljane. Zapisnik o kolaudaciji ističe, da su orgulje izrađene vrlo solidno, da je upotrebljen prvorazredni materijal (drvo i kovine) i da je izradba pomna i čista. Osim toga se ističe, da je funkcija pneumatike precizna, a intonacija pojedinih registara odgovara njihovom specijalnom karakteru. Kao osobito dobro uspjeli registri spominju se oni, koji oponašaju gudaljke (Streicher): Gamba 8', Salicional 8' Geigenprincipal 8', Fugara 8', Aeolina 8' (Voix celeste 8'). Menzure svih registara uzete su dosta široke, te zvuk i pojedinih registara i punih orgulja ispunja znatni ali akustični prostor kapele. Sviraonik je uređen vrlo praktično, a dimenzije sviraonika i klaviatura udešene su prema najnovijim tendencijama gradnje po naputku potpisanoga. Prostor u orguljama je lijepo raspoređen, te dopušta udoban pristup k svim dijelovima (naposе k jezičnim registrima). Električni ventilator, koji puni mijeh, funkcionira nečujno i onda, kad su vrata od orgulja otvorena.

Cijena tih orgulja s obzirom na upotrebljeni materijal (osobito birano drvo) i savjesnu izradbu i svirala i vazdušnica i pneumatike nije previsoka. Treba naime kod narudžbe uvijek imati na umu, da se graditelj mora odštetiti ili upotrebom manje vrijednog materijala ili mora upotrijebiti za izradbu kraće vrijeme (jer su radnici plaćeni po vremenu). Ako se u cijeni ide daleko ispod normale kod toga može stradati i solidnost izradbe, a na svaki način strada pomnja izradbe (dakle i kvaliteta instrumenta) ili barem vanjština pojedinih dijelova instrumenta.

S orguljama kapelice dječačkog sjemeništa u Zagrebu tvrtka Heferer ponovno je utvrdila svoj dobar glas, kojega je uvijek uživala i utvrdila ga je i muzikalnom vrijednošću i vanjskim licem tih novih orgulja.

Fr. Dugan.

Grafičko pjevačko društvo »Sloga« u Zagrebu priredilo je prigodom IV. redovitog kongresa Saveza Grafičkih Radnika-ca u dvorani Hrvatskog Glazbenog Zavoda dne 14. II. o. g. koncerat s ovim programom:

1. A. Gostinčar: Himna slozi (muški zbor) posvećen Savezu grafičkih radnika 18. II. 1922.; 2. St. Mokranjac: XI. Rukovet (muški zbor); 3. F. Dugan ml.: Jurjevske popevke (mješoviti zbor); 4. E. Adamič: Ljubezen brez upa (mješ. zbor); 5. P. Krstić: Klipa, klapa! (mješ. zbor); 6. I. Tajčević: Pjesme od kola (muški zbor); 7. Fr. Lhotka: Banda udarala (muški zbor); 8. St. Mokranjac: Primorski napjevi (mj. zbor) i 9. I. pl. Zajc: »More« glazbena slika za veliki muški zbor i orkestar, (posvećena »Slozi« dne 19. VIII. 1899.).

Program se je svidio slušateljstvu, te je bio, osim nekih manjih nedostataka, (Mokranjac: XI. rukovet, tenori) dobro izveden. Iznenadile su nas mlade pjevačice »Sloge«, kojima je nakon učenja od nešto preko pola godine bio to prvi nastup, sa čistom vokalizacijom, tako, da se razumjela svaka riječ. Slušateljstvu se osobito svidjela pjesma Mokranjca »Primorski napjevi«, koju je mješoviti zbor »Sloge« morao ponoviti. Posljednja točka »More« od Zajca nije polučila onaj efekat, koji bi morala, jer je stvar pisana za veliki muški zbor, a »Sloga« danas imade za takove stvari premalo basova. Ipak je i ta glazbena slika bila velikom voljom pjevača dobro izvedena.

Dvorana Hrv. Glazbenog Zavoda bila je puna slušatelja, većinom grafičara i njihovih

obitelji, kao i delegata, u koliko su bili prisutni. Burno se povladjivalo iza svake točke i marnom i agilnom zborovodji g. J. Vrhovskom i izvadjačima. Sve u svemu, jedan vrlo dobar i lijep uspjeh naše »Sloge«.

A. V.

Hrv. pjev. društvo: »Trebević« iz Sarajeva, kani prirediti poslije uskrsnih blagdana (2. i 3. IV.) prigodom proslave desete godišnjice glavne »Napretkove« podružnice u Zagrebu, dva koncerta, jedan crkveni, a drugi svjetovni. Pjev. društvo »Trebević« ubraja se medju naša najbolja pjevačka društva, a postiglo je nedavno (14. I. o. g.) veliki uspjeh sa svojim koncertom u obnovljenoj sarajevskoj katedrali. Uvjereni smo, da će »Trebević« pod vrsnim ravnanjem svog dirigenta Ive Demetra i u Zagrebu potpunoma uspjeti. Raspored jednog i drugog koncerta nije nam još poznat, jedino to znamo, da će se prigodom crkvenog koncerta u prvostolnoj crkvi izvoditi »Staroslavenska misa« Krste Odaka, »Veličaj« Fr. S. Vilhara, »Tebe Boga hvalimo« Franje Dugana i »Salve Regina« Jos. Rheinbergera. »Trebevićev« zbor broji sada oko 75 pjevačica i pjevača.

Izvanredna glavna skupština Udruženja jugoslavenskih kompozitora i autora (UJMA) održavala se dne 10. I. o. g. u prostorijama Autor Centrale u Zagrebu. Skupština, koju je otvorio, predsjednik udruženja Krešimir Baranović, sazvana je u prvom redu radi preselenja Autor Centrale u Beograd. Tajnik Ž. Hirschler izvijestio je o radu i poslovanju odbora u prošloj godini. Iza izvještaja blagajnika i revizionalnog odbora, raspravljalo se o stanju jugoslav. muzičkih autora. Mjesto Ž. Hirschlera, koji se na službi zahvalio, izabran je tajnikom dr. Pavao Markovac. Skupštini prisustvovali su osim zagrebačkih članova delegati iz Beograda (inspektor P. Krstić, K. Manojlović te M. Vukdragović) i Ljubljane (E. Adamič, Z. Prelovec i L. M. Škerjanc).

Članovi savjeta stručnjaka za autorska prava. Na prijedlog ministra prosvjete imenovani su u taj savjet za predsjednika Branislav Nušić, za potpredsjednika prof. dr. Mileta Novaković, a uz književnike, slikare, vajare kompozitori: Stevan Hristić, Petar Krstić, Antun Lajovic i Fran Lhotka.

Crkveni pjev. zbor u Dubrovniku izveo je kod pontifikalne mise prigodom 10. godišnjice krunisanja pape Pija XI. V. Gollerovu: »Missa in hon. s. Laurentii« za muški zbor, papinu himnu i Lederov: »Te Deum« za mj. zbor.

Prigodom svečanosti sv. Vlaha pjevao je crkv. pjev. zbor Furlottievu: »Missa festiva« uz pratnju gudačkog orkestra, triju rogova i harmonija. Prviput je tom zgodom izvedena himna »in honorem s. Blasii«, što ju je napisao belgijski skladatelj I. M. Plum i posvetio crkv. pjev. zboru i njezinom dirigentu. Himna je napisana za mješ. zbor, gudački orkestar i harmonij (Mro Vrutický). Ta je kompozicija vrlo lijepo djelovala.

Dubrovačka filharmonija održala je dne 1. II. prigodom svečanosti sv. Vlaha svoj 58. simfonijski koncert koji je otpočeo himnom sv. Vlahu iz misterija: »Čudo sv. Vlaha« od Mra L. M. Rogovskoga. Slijedila je Beethovenova: Peta simfonija (C-mol), a onda Smetane: »Iz českih lugova i gajeva« te Gotovčevo: »Simfonijsko kolo«. Koncert pod vještim ravnanjem Mra Vrutickoga vrlo je uspio.

Dubrovačka filharmonija pripravlja iza svog uspjelog koncerta na blagi dan sv. Vlaha drugi koncerat, na kojem će izvoditi ove kompozicije: Dvořak: Iz novog svijeta, Rimski-Korsakov: Ruski uskrs, Sibelius: Finnlandin, simfonička pjesma, Gotovac: Suita iz Morane i Čajkovski: Slavenski marš.

Nove orgulje u crkvi sv. Franje u Splitu. Prigodom 700-godišnjice smrti sv. Antuna Padovanskog mnoge su franjevačke crkve uredile svoje orgulje ili dobavile nove. Tako su i čč. oo. Franjevci-Konventualci u Splitu za svoju crkvu sv. Franje naručili nove orgulje kod tvrtke Josipa Brandla u Mariboru s ovom dispozicijom:

I. Manual:	**II. Manual:**
1) Principal 8'	7) Gemshorn 8'
2) Bordun 8'	8) Salicional 8'
3) Gamba 8'	9) Bečka flauta 8'
4) Flauto amabile 8'	10) Vox coelestis 8'
5) Praestant 4	11) Travers flauta 4'
6) Mixtur $2^2/_3$' (3 struka)	

Pedal:

12) Subbass 16'
13) Harmonikabass 16'
14) Bordunbass 8' (Iz I. M.)

Spojevi:

1) Manualkoppel
2) Pedalkoppel I.
3) Pedalkoppel II.
4) Superoktavkoppel II.
5) Superoktavkoppel II—I.
6) Suboktavkoppel II—I.

Kolektivi:

1) Piano
2) Mezzoforte
3) Forte
4) Fortissimo
5) Registereinschalter
6) Registerabsteller
7) Crescendo
8—9) Puceta za slobodnu kombinaciju.

U I. i II. manualu ima po 56 tipkala ali u II. Man. ima 68 glasova radi superoktave. U pedalu ima 27 tipkala. Ukupno ima 815 svirala i to: 165 drvenih, 176 cinkovih i 474 cinastih.

Orgulje su pneumatične uz pogon električnog ventilatora. Sveukupna je cijena D. 106.000 uz koji drugi manji potrošak (stan i hrana dvojici radnika za vrijeme instalacije). Orgulje su prama ugovoru predane na uporabu prije svršetka maja 1931.

Bio sam pozvan od starješine samostana, o. Marka Kraljevića, da bih došao i

pregledao orgulje, da li u svemu odgovaraju ugovoru. Kada sam došao dne 10. VI. 1931. i pregledao, našao sam neke manje nedostatke i odmah to pismeno javio g. Brandlu i predložio, da bi njegov radnik došao te nedostatke popraviti nakon 2 mjeseca, jer će možda kroz to vrijeme radi dalmatinske vrućine izbiti još koji nedostatak, pa će se uz moju prisutnost moći tada radikalno urediti. Gosp. Brandl je najpripravnije pristao pa sam i ja došao u drugoj polovici augusta. G. Brandl je tada sa jednim radnikom najsavjesnije kroz kratko vrijeme male nedostatke popravio. Nakon toga mogao sam O. Marku Kraljeviću ovo izjaviti:

Orgulje glede dispozicije, tehnike i muzičke strane potpunoma zadovoljavaju i odgovaraju sastavljenom ugovoru. Graditelj je postavio i slobodnu kombinaciju, koja nije predvidjena u ugovoru, a dobro će poslužiti svakom vrsnom orguljašu. Napose:

1) Mijeh je dovoljno velik te zadovoljava i najvećim zahtjevima sviranja. Prijenos sile polugom crpećeg mijeha je lagan, ali se redovito ne će upotrebljavati, jer potrebiti zrak za svirale i pneumatiku dobavlja električni ventilator, koji se nalazi u samom ormaru orgulja i tako nečujno radi, da ga se na koru gotovo ne čuje.

2) Pneumatika funkcionira precizno te zadovoljava za obično i koncertno sviranje.

3) Kanali i kancele imaju dovoljnu širinu da sve svirale uzmognu imati dostatno zraka, čim se dotakneš tipkala, pa makar svirao pleno organo.

4) Boje pojedinih registara odgovaraju njihovoj naravi. Ja bih lično želio, da imam Gambu malo jaču i karakterističniju, kako je redovito kod Riegera.

5) Pojedini su registri dobro intonirani i izjednačeni, pa odskače jedinstvenost pojedinog registra.

Izradba je djela uredna, čista, ukusna. Graditelj garantira za materijal i trajnost radnje, pa će on besplatno popraviti slučajne nedostatke, isključujući jamstvo zlobnog oštećenja, upliva temperature i posljedice prašine.

Učinak zvuka pojedinih registara je veoma ugodan, a cjeline upravo impozantan pa i onda, kada je crkva puna. Osobito upada nježnost i ljupkost nekojih registara i veličajnost punih orgulja.

Ovo sam sve usmeno odmah izjavio spomenutom starješini, a pismenu sam izjavu odgodio s dvaju razloga: 1) Kada su orgulje bile postavljene, nijesu bile besprikorne i 2) radi glasina, da tvrtka Brandl nije solidna, radi pred više godina neuspjelog pokušaja novotarije u jednom dijelu grade.

Ja sam se više puta raspitivao za stanje ovih orgulja pa su mi ih uvijek hvalili. Sada sam bio u Splitu i otišao, da ih lično pregledam, pa sam ih našao u najboljem redu, što najbolje svjedoči za solidnost spomenute tvrtke g. Josipa Brandla u Mariboru. Ove su orgulje zbilja na ponos tvrtci i ujedno najbolja preporuka.

O. Bernardin Dr. Sokol, franjevac.

Hrv. pjev. i glazb. društvo »Zrinski« u Osijeku održalo je dne 13. II. o. g. svoju 36. glavnu skupštinu, koju je otvorio s pozdravnim govorom potpredsjednik Ivan Jagodić, a tajnik Nikola Butković izvijestio je o društvenom radu u minuloj poslovnoj godini. Ponovo je izabran ovaj društveni odbor: Ivan Aničić, predsjednik, Ivan Jagodić, potpredsjednik, Vatroslav Kozmar i Nikola Butković, tajnici i Franjo Mimohodek, blagajnik. I odbornici ostali su isti.

Hrv. pjev. društvo »Lisinski« u Našicama održalo je nedavno svoju glavnu skupštinu. Iz izvještaja saznajemo, da je društvo izvelo Rihovskoga: »Missa Loretta« i priredilo više koncerata (Našice, Gjurgjenovac, Podrav. Slatina i Donji Miholjac). Izabrana je ova društvena uprava: dr. Zvonimir Hadžija predsjednik, Kazimir Lombarović potpredsjednik, Franjo Bäcker tajnik, Dragutin Balog blagajnik, Ernest Turković arhivar, Vilko Mermelstein poslovodja, Zvonko Petek zborovodja i Ivan Živković, Franjo Sajčić, dr. Stjepan Hartl odbornici.

Graditelji orgulja Lindauer i Majdak iz Vrapča popravili su nedavno orgulje župske crkve u Sv. Gjurgju kod Ludbrega i primili ovu: Priznanicu:

Tvrtka Lindauer i Majdak iz Vrapča kod Zagreba izvela je u septembru 1931. u ovdjašnjoj župskoj crkvi čišćenje, popravak i ugadjanje orgulja.

Radnje su vrlo solidno izvedene, a cijene umjerene, pa gornju tvrtku rado preporučam veleč. gg. župnicima.

U Sv. Gjurgju Ludbreškom, 20. januara 1932. **Ivan Vučetić,** župnik.

*

Natjecaj Južnoslovenskog Pevačkog Saveza. Južnoslovenski Pevački Savez, u vezi s proslavom svoje desetgodišnjice i Sveslovenskim pevačkim sletom, koji će se održati o Vidovdanu 28. VI. 1934. god. u Beogradu, raspisuje

KONKURS

1. za kantatu, komponovanu za mešoviti hor i orkestar,

2. za horove: tri muška, tri ženska i tri mešovita.

Tekstovi svih kompozicija ostavljaju se slobodnom izboru kompozitora, osim kantate za mešoviti hor i orkestar, čija će sadržina izražavati ideju vodilju jugoslovenske nacije.

I. Oblik Kantate je slobodan. Kompozitorima se skreće pažnja, da će kantatu izvoditi horovi svih saveznih društava i da, prema tome, računaju sa reproduktivnim mogućnostima ovakvoga hora. Trajanje kantate 15—20 minuta.

II. Svaka vrsta hora (muški, ženski, mešoviti) ima tri kategorije. Horovi se klasifikuju u kategorije prema težini same kompozicije. I. kategorija najteža, III. najlakša. Kompozicije treće kategorije namenjene su, u prvom redu, seljačkim horovima. Prema tome, svaki je kompozitor dužan da naznači za koju je kategoriju kompozicija komponovana, a ocenjivački odbor J. P. Saveza pridržava sebi

pravo eventualne revizije od kompozitora odredjene kategorije hora.

Na ovom konkursu imaju pravo učestvovati svi JUŽNOSLOVENSKI kompozitori. Poslednji rok za predaju kompozicije je 30. septembar 1932. godine. Od odbora izabrane kompozicije honorisaće se: Kantata: Din. 5000.— Kompozicije: prve kategorije po Din. 1200.—, druge kategorije po Din. 1000.—, treće kategorije po Din. 800.— Nagradjene kompozicije ostaju svojina J. P. Saveza i honorisaće se, pored gornje nagrade, još i po 100.— din. od štampane strane. — Princip koji važi za savezna muzička izdanja.

Kompozicije moraju biti napisane čitko, tudjom rukom i pod šifrom. Na priloženom, zapečaćenom kovertu, napisaće kompozitor svoju šifru na partituri označenu, a u koverti svoje ime i adresu.

Kompozicije valja slati na adresu: Južnoslovenskom Pevačkom Savezu, Beograd, Ratnički Dom.

Ovaj se konkurs, pod današnjim datumom, objavljuje u dnevnim listovima u Ljubljani, Zagrebu, Beogradu i Sofiji.

Glavni tajnik: Kosta P. Manojlović, kompozitor. Pretsednik J. P. S. Dr. Viktor Novak, prof. univerziteta.

Koncertna dvorana »doma Kolarčeve zadužbine« u Beogradu. Beograd dobio je vrlo lijepu, prostranu i akustičnu dvoranu u domu Kolarčeve zadužbine, namijenjenom Narodnom universitetu. Dvorana gradjena je po osnovi profesora universiteta Pere Bajalovića, pa dr. M. Milojević govoreći opširnije o njoj (Srpski knj. glasnik, knj. XXXV. br. 4. str. 307.), kaže, da je to jedna od najljepših koncertnih dvorana na svijetu, a prostrana je tako, da ima u njoj mjesta preko 1000 slušalaca. Beogradskim muzičkim krugovima čestitamo na tako uspjeloj dvorani, pogotovu, što je pitanje akustike vrlo dobro riješeno.

Posve je razumljivo, da je ta dvorana otvorena dne 4. II. o. g. svečanim koncertom »Beogradske filharmonije«, kojim je ravnao St. K. Hristić. Koncert otvoren je simfonijskom pjesmom Vitěslava Nováka »Na Tatri«, a završen španskim kapricom od Rimskog-Korsakova. Od naših kompozitora bili su na programu St. Hristić sa svojom svitom iz »Ohridske legende« i s arijom Pavle (gdja Rogovska Hristić) iz »Sutona«, Kr. Baranović sa: »Simfonijskim scherzom« i dr. M. Milojević sa: »Pjesmom vjetra od mora«. Koncert je vanredno uspio.

*

Glavnu godišnju skupštinu Glazbene Matice u Ljubljani otvorio je dne 8. II društveni predsjednik dr. Vladimir Ravnikar lijepim govorom i naglasio uspješan rad kako učiteljskog zbora, tako pjevačkog zbora i orkestralnog društva. Svečana jubilarna skupština održat će se u proljeće prigodom glazbenog festivala. Tajnik Mahkota osvrnuo se u svom izvještaju na početak Glazbene Matice i ocrtao svestrani rad društva tečajem prošle godine. Društvena zgrada lijepo je obnovljena po nacrtima arhitekta Plečnika. — Društvena škola imala je prošle godine 449 učenika i 31 učiteljsku silu. Dirigent orkestralnog društva je kompozitor Lucijan M. Škerjanec, a predsjednik dr. Ivan Karlin. Prošle je godine Gl. M. u svojoj nakladi izdala 7 edicija, a tečajem šezdeset godina svog opstanka 157 raznih svezaka (ukupno 1763 kompozicija). O novčanom stanju društva, koje je dosta povoljno, izvijestio je blagajnik Mirko Gruden. U odbor izabrani su za vrijeme od dvije godine: dr. Fran Černe, Franc Grm, Mirko Gruden, dr. Vladimir Kreč, Anton Lajovic, prof. Anton Lovše, dr. Vladimir Ravnikar, dr. Mirko Rupelj, prof. Saša Šantel i dr. Janko Žirovnik.

Natjecaj »filharmonične družbe« u Ljubljani. Povodom svojevremeno raspisanog natjecaja za najbolje vokalno-instrumentalno simfoničko djelo prispjelo je više radnja. — Jurya (Vaclav Talich, prof. Josef Suk i Krešimir Baranović) ocijenila je, da nijedno od prispjelih djela ne odgovara stavljenim zahtjevima. Filharmonična družba je ipak trim najboljim radnjama: »Celjska romanca« (Osterc), »Vizija« (dr. Švara) i »Ubežni kralj« (Šonc) doznačila nagrade u ukupnom iznosu od 8.000 Din. — Podjedno je filharmonična družba raspisala nagradu od 5000 Din. za najbolju svečanu uverturu za veliki orkestar. Uslov: izvedba može trajati najviše 8 minuta. Poželjno je, da skladba ima slovensko narodno obilježje. Natjecati se mogu svi jugoslavenski kompozitori. Posljednji rok za priposlanje rukopisa je 15. aprila 1932.

Slovenski vokalni kvintet u Ljubljani priredio je dne 22. II. u filharmoničkoj dvorani svoj prvi samostalni koncert. Izvodio je zborne skladbe R. Savina, E. Adamića, O. Deva, Z. Prelovca, Z. Fibicha, I. Suka i R. Schumanna te samospjeve Benjamina Ipavca, Lajovca, Adamića i Osterca. Zanimanje za koncert bilo je veliko i koncet je vrlo uspio, tako, da su se nekoje skladbe morale opetovati i neke dodati. Članovi tog kvinteta su: M. Štibernik (I. ten.), Milan Jug (II. ten.), Antun Petrovčić (I. bas), Roman Petrovčić (I. bas) i A. Šulc (II. bas).

Odlična slovenska operna i koncertna pjevačica Pavla Lovšetova priredila je i ove godine sa svojom kćerkom Majdom prvih dana januara u Ljubljani samostalni koncert. Kao svaki put privuklo je pjevačko umijeće gospođe Lovšetove i njezin vanredno topli glas mnogobrojnu publiku u dvoranu filharmonične družbe. Na programu je bilo 16 pjesama, odnosno opernih arija i dueta. Dominirali su pretežno ruski kompozitori. I gospodica Lovšetova lijepo se je razvila i od prošle godine očito napredovala. Klavirska pratnja Marjana Lipovšeka bila je odlična.

Vaša Přihoda, veliki češki violinista, koncerovao je s velikim uspjehom dne 5. II. u Ljubljani. L. M. Š. kaže o njem u svojoj ocjeni, »da je tip virtuoza sedanje dobe: zgolj virtuozni moment je stopnjevan do take popolnosti, da je njegovo obvladanje že samoposebi umevno. Temu nasproti pa se umetnik vživi v podajano skladbo z ono obsedenostjo, ki je morala navdajati skladatelja, ko je

skladbo pisal«. Vaša Přihoda imao je na programu Bachov adagio i fugu iz g-mol sonate, Čajkovskoga violinski koncert, Brahmsa te Rimskog-Korsakova: Himna suncu, R. Straussov valčik iz opere: »Kavalir s ružom« te Sarasatovu fantaziju na motive iz opere »Carmen«. Na završetku morao je umjetnik dodati više manjih stvari, jer oduševljeno općinstvo, koje je napunilo veliku dvoranu u »Unionu« nije prestalo s odobravanjem.

*

Hrvatske euharistijske igre u Pragu. Dne 6. XII. 1931. izvedena su prvi puta u Pragu u počast novog praškog nadbiskupa g. dra Karla Kašpara hrv. kat. djela: »Blagoslov ljeta« i »Mali vrtec ograjen« od s. Bernardine Horvat te »Misa« od Marka Soljačića s glazbom prof. Jurja Stahuljaka. Djela je režirao dr. Sajic, a dirigirao prof. Janda. Izvodila se u Stavostnom Divadlu. Predstavi su prisustvovali medu ostalima novi praški nadbiskup dr. Kašpar i jugoslavenski poslanik dr. Grisogono sa svojom gospođom i kćerkom. Soljačićeva je »Misa« tom prigodom uopće prvi put izvedena s glazbom Jurja Stahuljaka. Djelo je uglazbljeno za mješoviti zbor i soliste uz pratnju orgulja i orkestra. Muzički dio sastoji od ovih stavaka: 1. Uvod: Preludij i fuga. 2. Kyrie eleison: Moderato (gis-mol). 3. Gloria. Allegro moderato (D-dur). 4. Credo. Moderato (E-dur). 5. Offertorium. Moderato (F-mol). 6. Sanctus. Andantino (Es-mol). 7. Benedictus. Moderato (F-dur). 8. Agnus Dei. Adante (a-mol). 9. Gospod s vama. Andante (g-dur).

Igre su bile ponovno izvedene još 8. i 13. XII. pr. god. uz veliko odobravanje dupkom punog kazališta.

Praška filharmonija izvodila je na svom nedavnom koncertu najnovije djelo našeg zemljaka d r a Josipa Mandića glazbenu pjesmu u šest dijela: »Noćni put«.

Toplina Smetanine glazbe. U praškom »Tempu« (Br. 9. god. 1931.) bavi se Jan Racek pitanjem, u čemu stoji toplina Smetaninog glazbenog govora. Specifična značajka Smetanine glazbe je poseban čas melodičke i harmoničke topline. Istina, vrelo tomu žaru valja tražiti u glazbeno-lirskoj koncepciji djela, ali prema Raceku ipak vrelo toga žara leži u samim harmoničko-melodičkim vrijednotama glazbenih misli.

Smetana je karakterističan u tom, što osjećajnu stranu izrazuje čestom upotrebom tipički svoga kvartsekstakorda, osobito subdominantnog kvartsekstakorda. Ova dva akorda. često u spoju septakordom jesu poglavito Smetanino izražajno sredstvo.

Toplinu polučuje Smetana septakordom i ponovim akordom u tonički trozvuk. Mnogo puta grupira Smetana paralelne sekste, te često rabi tercnu položinu.

Kod Smetane pjevaju sve dionice; zato se ne smije govoriti o absolutnoj homofoniji Smetaninoj. Kod njega zapravo vidimo polifoniju u homofoniji. Zato je Smetanina dikcija vazda čuvstvom i melodijom bogata, puna.

Smetana je genijalno dokučio i izrabio unutarnju dinamičnost kvartsekstakorda. On rabi nesamo subdominantni kvartsekstakord, nego vrlo često; kvartsekstakord prve stupke, koji djeluje većom stalnošću i velikom zvukovnom toplinom.

Od nonskih akorda rabi Smetana najradije veliki dominantni nonski akord, obično u spoju s kvartsekstakordom i septakordom. Vrlo često vidi se u Smetane nonski akord nonom u sopranu, dakle u nonskoj položini. Nonske akorde dobiva Smetana često melodičkim vodenjem dionice, dakle ne putem čisto harmoničkim. No Smetana ipak nonski akord razrješuje kao posve samostalnu kadencu. Veliku nonu dominantnog nonskog akorda alterira Smetana u malu nonu. Time polučuje osobitu mekoću.

Premda su i stariji glazbenici poznavali kvartsekstakord, septakord i nonski akord ipak upotrebljava on harmonički spoj ovih akorda posve originalno. Uporaba toničkog i subdominantnog kvartsekstakorda, kako to čini Smetana, je nešto posve novo u glazbi.

»Mozartovo udruženje u čehoslovačkoj republici« uzelo si je za zadaću, da uzdržava i opravlja vilu Bertramku s parkom (Smichov, Mozartova ul. 169), gdje je Mozart dulje vremena boravio te gdje je mimo drugo dovršio god. 1787. operu »Don Giovanni«, a god. 1791. napisao operu »La Clemenza di Tito«. Društvo je kupilo vilu 1. I. 1929.

Frant. Ksav. Dušek. Dne 8. XII. 1931. navršilo se 100 godina što je umro Frant. Ks. Dušek, glasoviti praški skladatelj, pianist i pedagog, oduševljeni štovatelj Mozartov. Mozart je bio njegov gost u vili Bertramci.

Otakar Mařak, operni pjevač u Pragu, slavio je 5. I. 1932. šezdesetgodišnjicu svoga života.

Vaclav Kaprál napisao je muški zbor na riječi I. Trýba, a sada radi na ciklusu pjesama. Izdaje i dva gudačka kvarteta.

Iša Krejči sastavio je ciklus duhovnih pjesama za alt i 6 pjesama s malim orkestrom na tekste Jana Nerude.

Karel Šolc priređuje u zimskoj sezoni večeri klavirskih noviteta od Jeremiaša, Schulhoffa, Martinu-a i drugih.

*

Prvi radio spoj Jugoslavije s Amerikom. U četvrtak, 14. I. u 3.30 popodne, imali smo sreću da čujemo u Americi koncerat iz Ljubljane i Zagreba. National Broadcasting Co. objavila je u srijedu na večer, da će narednoga dana donijeti program iz Jugoslavije kroz sve svoje stanice u Sjedinjenim Državama, a u New Yorku kroz WEAF stanicu.

U naznačeno vrijeme stanica je bila spojena sa Berlinom, koji je kroz »short wave« slao u svijet seriju evropskih radio koncerata. Na ovaj je način Jugoslavija po prvi put stupila u vezu s Amerikom i to preko Berlina. Na 1. dan Božića National Broadcasting Co. slala je program iz New Yorka u Jugoslaviju, u kojemu su učestvovali naši umjetnici, gg. Emil Blažević i Ivan Ribić i tamburaški zbor Milana Vernija, naime »Balkan Mountain Men« (Balkanski brdjani). Sada je Jugoslavija program uzvratila.

U Americi smo čuli glasoviti zbor Glazbene Matice iz Ljubljane pod vodstvom maestra Mirka Polića. Zbor je otpjevao dvije pučke pjesme: (1) Je pa davi slanca pala, i (2) Škerjanček poje; obje u obradbi Mateja Hubada.

Zatim je slijedio program iz Zagreba, odakle smo čuli solo g. Šulca na violini uz pratnju g. Borisa Papandopulo i to dvije tačke, od kojih je prva bila »Slijepačka« od Krste Odaka. Iza toga slijedio je koncerat baritoniste Drage Hržića, člana zagrebačke opere, kojega je na klaviru pratio g. Milan Majer. Program bio je ovaj: (1) Ljuven sanak (Josip Hatze), (2) Jabuka (Lujo Šafranek-Kavić, (3) Proljeće (Oskar Jozefović), (4) Ljetni dani (Krešimir Baranović). Bila je još jedna kompozicija, naslov nisam uhvatio. Poslije toga bio je najavljen klavirski dio, i to kompozicije Dore Pejačević, ali tada je spoj bio prekinut.

Prije prve tačke Glazbene Matice bilo je objavljeno, da je zbor pjevao »Oče naš« od Oskara Deva i Adamićevu »Pod oknom«, ali to nismo čuli.

Recepcija u Americi bila je vanredno dobra. Baš toga dana imali smo u New Yorku pravi proljetni dan. Šteta je, da nismo čuli više horskih skladbi. Od 45 minuta, što je spoj trajao, samo osam minuta upotrebila je Glazbena Matica, 15 minuta violin solo, a 20 minuta bariton solo.

Bilo bi vrlo poželjno i korisno, kad bi se ovakvi spojevi češće udesili, preporučili bismo, da se izabere podesnije vrijeme, na pr. u nedjelju, a ne kad su ljudi na radnji. Istina je, da je u to vrijeme u starom kraju već bilo 8.30 na večer, ali u New Yorku bilo je samo 3.30, u Chicagu 2.30, u Denveru 1.30, a u San Francisku 12.30 popodne. Milo nam je, da je Amerika već jednom čula i iz Jugoslavije, jer su se druge države već davno javile i javljaju se od vremena na vrijeme, naročito Engleska, odakle imamo skoro dnevne programe. Neka je hvala umjetnicima, koji su izvadjali program i radio stanicama, koji su nam omogućili ovaj vanredni užitak.

Ivan Mladineo.

Šubeljev koncerat. Dne 14. I. priredio je Roerich Muzeum u New-Yorku jugoslovensku umjetničku večer. U punoj dvorani vrlo biranog općinstva istupio je naš ljubljanski baritonista g. Šubelj, kojega je na pianu pratila »Ljubljana« (ime gdje. Hall).

Šubelj je vrlo karakteristično iznio tri grupe pjesama, i to: Pod pendžeri, Tamo daleko, Kršćenje Hristovo, Uspavanka, Aman, Aman. U drugoj skupini bile su engleske dječje pjesme: Little yaller dog, Fairy ,songs Three policeman i Lil' boy. U trećoj skupini bile su dvije umjetne pjesme i to Pavčičeva: Padale so svetne sanje i Lajovčeva: Mesec v izbi, i četiri pučke popjevke: Zagorski zvonovi, Stanček, Megla v jezeru i Šuštar. Na opći zahtjev nadodao je pjevač još dvije pjesme.

Općinstvo je bilo silno razdragano i ostalo do svršetka, dapače nije se dalo iz dvorane. Moralni uspjeh ove priredbe bio je velik.

I. M.

Koncert: »Rodoljuba« u Johnstownu Pa održao se dne 26. XII. 1931. Hrv. pjevačko društvo »Rodoljub«, koje je već za života blagopok. Fr. Ser. Vilhara zajedno sa svojim zaslužnim dirigentom prof. Hansom Roemerom podržavalo s tim našim skladateljem prijateljske veze, izvelo je i na tom koncertu dvije Vilharove pjesme: »Za Hrvatsku« i »Probudjenje duhova«. Uz razne samospjeve i orkestar, sudjelovalo je na tom koncertu i slovensko pjev. društvo »Bled«, koje je pod ravnanjem svog dirigenta Johna Potokara otpjevalo dvije pjesme: »Tožba po cvetlicah« i »Ne zveni mi«. Drago nam je, što se Vilhara sjećaju u Sjedinjenim državama, dok se na nj u domovini gotovo posve zaboravilo.

Iz Cecilijina društva.

† Franjo Madjerek. Dne 19. II. o. g. izgubilo je Cecilijino društvo vrlog prijatelja i oduševljenog pristašu, izsl. dekana i um. župnika pregradskog Franju Madjereka. Pokojnik ugledao je svijetlo Božje dne 6. VI. 1843. u Virju. Zaredjen god. 1865. u svećenika, vršio je službu kapelana u Bjelovaru, bio od god. 1870.—1881. župnikom u Gornjoj Rijeci, a od 1881.—1921., kad je umirovljen, u Pregradi. Na svim tim mjestima svog službovanja, razvio je pokojnik svestran i vrlo opsežan rad i ostavio medju svojim župljanima najljepšu uspomenu na svoje djelovanje. Ovdje treba napose naglasiti, da je bio pokojnik od prirode vrlo glazbeno nadaren, pa zato i veliki prijatelj glazbe. Već iz varaždinske gimnazije došao je u zagrebačko sjemenište kao dobar pjevač i izvrstan flautista, pa se je kao takav istaknuo medju svojim drugovima i vršio znatnu ulogu u sjemenišnom glazbenom društvu, današnjem »Vijencu«. Vrlo zanimljiv za tadanje sjemenišne glazbene prilike je Madjerekov članak, što ga je napisao god. 1930. u »Sv. Ceciliji« (str. 17—19.) pod naslovom: »Glazbeni život u zagrebačkom sjemeništu na početku šezdesetih godina«. Dragocjen je to prilog savremenika o našem glazbenom nastojanju prije sedamdeset godina. Zahvalni smo mu, što je on to napisao kao svoju oporuku. Kao u sjemeništu, tako je posvećivao on mnogo brige i pažnje kao župnik crkvenom pjevanju. U Pregradi osnovao je crkveni pjevački zbor, kojim je sam ravnao. U pjesmarici: »Serafski zvuci«, koju je izdao god. 1915. »Glasnik sv. Franje«, a uredio o. Kamilo Kolb, tiskana je njegova božićna popijevka: »Tiha noć biserna«.

Franjo Madjerek je već od početka sa zanimanjem pratio Cecilijanski pokret i pomno čitao »Sv. Ceciliju«. Za naš arkiv poklonio nam je više pjesmarica. Već teško bolestan,

pisao nam je malo dana prije smrti dršćućom rukom, ali još uvijek uredno: »Inter meos libros inveni adhuc: (nabraja glazb. djela). Si horum aliquos indiges, paratus sum Tibi dono dare«. To je i učinio. Tako je eto on do svoje smrti pratio naše nastojanje oko preporoda hrvatske crkvene glazbe, želeći nam u radu što više uspjeha. Hvalimo mu na tom i uvjeravamo ga, da si je medju nama ostavio svijetlu uspomenu. Pokoj mu vječni!

Cecilijino društvo u Srijemskoj Mitrovici. Prijatelje Cecilijina pokreta jamačno će zanimati, kako se razvija naše nedavno osnovano Cecilijino društvo. Pokrenuo ga tamošnji regens chori g. Franjo Šram, koji je, čim je došao u Srijemsku Mitrovicu, nastojao svim silama, da dodje do utemeljenja tog društva. To mu je i uspjelo uz veliko razumijevanje mjesnog župnika Mons. dr. Franje Račkoga. Osnovan je ženski zbor od kojih 30 pjevačica. Radilo se marljivo na tomu, da se podigne crkveno pjevanje. U novembru prošle godine održala se konstituirajuća glavna skupština, na kojoj je izabran upravni odbor s preč. g. dr. Račkim na čelu. Počelo se odmah marljivo vježbati za koncert, koji se održao na blagi dan naše zaštitnice sv. Cecilije (22. XI.). Program, sastavljen od lakših kompozicija, sadržavao je ove točke: 1. Ign. Hladnik: Fantazija za orgulje (op. 33. br. 1.); 2. Canjuga-Dugan: Spavaj, spavaj (žen. zbor, dvije violine i orgulje); 3. Jos. Klemenčić: Dijete Isus (žen. zbor i orgulje); 4. Iv. pl. Zajc: Offertorium pastorale (dvopjev za sopran i alt, dvije violine i orgulje); 5. V. Žganec: Pjesma Srcu Isusovu (alt solo, ženski zbor i orgulje); 6. I. Mayer: Ave Maria (alt solo, dvije violine, trombon i orgulje); 7. Fr. Šram: Sv. Ceciliji (ženski zbor i orgulje); 8. O. Kamilo Kolb: »Kad je Isus u mom srcu (sopran i alt solo, ženski zbor i orgulje); 9. I. S. Bach: Fuga e-mol (op. 36.; orgulje solo te 10) Kainerstorfer-Šram: O sliko sveta (alt solo, ženski zbor, dvije violine, trombon i orgulje).

Sopran solo pjevala je društvena članica gdjica Lorica Maur, alt solo gdja supruga regensa Fr. Šrama, violine su svirali gg.: Halbich i Mataković, trombon g. Engelhart, orgulje g. Franjo Šram. On je morao i mnoge stvari preraditi, prevesti i instrumentirati. Koncerat uspio je iznad svakog očekivanja te se mlado društvo mitrovačkoj publici predstavilo vrlo dostojno. Od onda pjevalo je društvo svake nedjelje i blagog dana i izvodilo kompozicije iz zbirke. »Virgini Matri« i opetovalo neke iz koncertnog programa.

U januaru o. g. sudjelovalo je Cecilijino društvo na akademiji Križarica, te izvodilo pjesme: »Spavaj, spavaj« (Canjuga-Dugan) i »Sv. Ceciliji« (Fr. Šram). Čisti prihod te akademije bio je namijenjen mitrovačkoj sirotinji. U današnje teško doba znatno se pomoglo siromašnoj djećici zimskim kaputima, koje su sašile vrijedne članice.

Već se odmah u početku pomišljalo, da se osnuje i mješ. zbor. Nedavno pozvani su neki pjevači (došlo ih je 12), da stupe u društvo. Oni su se najpripravnije odazvali, pa će se doskora početi s vježbama. Nadamo se, da će taj miješoviti zbor moći nastupiti već o uskrsnim blagim danima, a poslije toga prirediti crkveni koncerat sa većim i težim kompozicijama.

Dne 21. II. održavalo je društvo svoju glavnu skupštinu, za koju je vladao veliki interes, pa je bila vrlo dobro posjećena. Iz izvještaja predsjednika, tajnika, blagajnika i arkivara moglo se razabrati, da je društvo do sada vrlo marljivo radilo i postiglo lijepe uspjehe. Na skupštini izabran je dosadašnji predsjednik Mons. dr. Fr. Rački začasnim predsjednikom i duhovnim savjetnikom, a predsjednikom Fr. Šram, društveni dirigent. Odbor je inače u glavnom ostao isti, samo je nadopunjen sa dva muška lica. Na skupštinu došlo je i njem. crkveno pjev. društvo (ženski zbor). Ono se saglasilo s time, da pristupi društvu, kao njemačka sekcija. Novoizabrani društveni predsjednik Fr. Šram opširno je govorio o svrsi Cecilijina pokreta i o odnosima pojedinih pjevačkih društava naprama Cecilijinom društvu. Ti pojmovi nisu bili do sada jasni, jer su neki neupućeni govorili, da je Cecilijino društvo nepotrebno, kad već postoje pjev. društva: »Nada«, »Tomislav« i »Hrv. omladina«. Predsjednik je napomenuo, da ima svako društvo široko polje rada, no dok su ostala društva svjetovnog karaktera, Cecilijino društvo ima crkveni karakter. Članice i članovi pokazuju mnogo volje i ljubavi za ustrajan rad, pa im želimo, da što bolje napreduju i postignu najbolje uspjehe. **I. H.**

U **Hrvatskoj Obrani** u Osijeku od 21. XI. 1931. napisao je Š. L. člančić pod naslovom: »Crkvena glazba i cecilijanski pokret u Osijeku i njegovoj okolici«. Pisac ističe, kako je kod nas cecilijanski pokret dosta kasno otpočeo. Pa i danas ima još župa, gdje se još nije otpočelo s time, da se izvode u crkvi skladbe doista dostojne crkve.

Grad Osijek je u tom pogledu lijepo uznapredovao. Datira se to od onda, kad je opat i župnik Matija Pavić namjestio za ravnatelja svog kora g. Josipa Brečka. Taj je doskora pokrenuo Cecilijino društvo, komu je bio prvim predsjednikom župnik Pavić. Društvo, komu je danas predsjednikom g. Ivan Jagodić, nadporeznik u miru, veliki ljubitelj pjesme, lijepo se razvilo i uznapredovalo.

Nakon osnutka Cecilijina društva u Osijeku, osnovala se slična društva u Vinkovcima, Virovitici, Našicama, Donjem Miholjcu, Bijelom Manastiru te u Osijeku III. Osobito je u tom uznapredovao sam Osijek, koji ima danas četiri crkvena pjevačka zbora. U donjem gradu pjeva kat. pjev. društvo: »Lira«, u tvrdjavi i gornjem gradu posebni crkveni zbor, a kod veleč. oo. kapucina Cecilijino pjev. društvo. Svim ovim zborovima želimo, da ustraju na započetom radu oko preporoda naše hrv. crkv. pjesme!

Malo kritike. Jedan naš pretplatnik piše nam 29. XII. 1931., šiljajući pretplatu za 1931.: **Šaljem Vam pretplatu za god. 1931. Vaš list za selo malo vrijedi, jer je više od pol pisanja suvišno za mene. Jedino cijenim glazbeni prilog, glazbenu literaturu, pregled štampe o**

glazbi, vijesti Cecilijina društva, naši dopisi i sada članke o kantualu, to je za mene sve. Ostalo: opis raznih glazbenika, kako se pjeva kod Bunjevaca i t. d., to nije za nas. Vi rade pišite teoriju, onda bi list imao pravu vrijednost.« — I ako je taj naš kritičar dosta strog, ipak se tješimo time, što ima u svakom broju »Sv. Cecilije« prilično toga što ga zanima. U ostalom sreća, što ima svaki čovjek drugojačiji ukus, pa će se valjda naći čitatelja, koje će zanimati i drugi članci u »Sv. Ceciliji«. Konačno ne trebamo se više obazirati na kritiku ovog našeg čestitog pretplatnika, jer nam je nedavno saopćio, da privremeno prestaje biti pretplatnikom našeg glasila. Prvi si je broj dakako zadržao za uspomenu.

Češki prijevod pjesme: »Tri kralja jahahu«. Tu pjesmu, kako se pjeva u Ložišću na Braču, a tiskana je u članku o. Antonina Zaninovića: »Nekoliko kolenda iz Dalmacije (Sv. Cecilija, 1931. str. 214.), preveo je na češki jezik i priopćio u Našincu (od 6. I. 1932. br. 4) naš saradnik O. F. Babler. Prve dvije kitice glase u češkom prijevodu:

Jechaly tři králi
od východu slunce,
nesli darem myrhu,
kadidlo a zlato.

Jejich koně byli
jako bílé víly
ovsa nežádali,
žízně necitili.

G. Babler mnogo se bavi s proučavanjem naših pučkih popijevki te ih je već mnogo preveo na češki jezik.

Gosp. Ivan Bišćan, vrijedni naš zemljak u Farrellu (Pa), koji znatnim darovima podupire već više godina naše glasilo, poslao nam je opet tri dolara i američki crkvenoglazbeni časopis: »The Caecilia«. I na jednom i na drugom daru neka izvoli primiti našu toplu zahvalu.

Darovi našoj knjižnici. Velem. gosp. ravnatelj Vladimir pl. Simić sjetio se opet naše knjižnice te je poklonio libreta opere: »Margareta (Faust)« (Halevy pohrvatio August Šenoa i: »Ciganka« (Preveo August Šenoa). — Naš suradnik veleč. g. o. Kosta Selak, franjevac u Kuni na Pelješcu darovao nam je ove muzikalije: P. H. Sattner in E. Hochreiter: »Planike« (2. sv.) 2. Anton Jobst: »Sveti trije kralji«, 3. Anton Grum: » Missa de Requie«, 5. Anton Grum: »Tebe Boga hvalimo« i 6. I. Massenet: »Le Jongleur de Notre Dame«. — Nadalje nam je bl. gdja Anka Wiesinger iz ostavine blag. dekana i župnika u Samoboru Milana Zjalića priposlala ova djela: 1. Graduale Romanum (Editio Schwann — Düsseldorf), 2. Mich. Horn: Organum comitans Kyriale sive Ordinarium Missae, 3. B. Kothe: »Musica sacra« (Sammlung von Hymen u. Motetten), 4. Camillo Grunewald: »Kyriale sive cantus ordinarii missae«, 5. Dr. F. X. Haberl: »Manuale chorale« (Volksausgabe), 6. Anton Foerster: »Cantica sacra« (Cerkvena pesmarica za moški zbor. Drugi del), 7. Cor Jesu, te laudamus (Cantionale pro alumnabus monialium de SS. Corde Jesu), 8. Anton Walter: »Dr. Franz Witt«, 9. Vilko Novak: »Crkvena pjesmarica«, 10. Anton Foerster: »Cecilija« II. del, 11. Pjevački Vijestnik«, I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII., 12. V. Novak, J. Slogar i Iv. Muhvić: »Zbirka muških i mješovitih zborova«, 13. Bohumír Pokorný: Prvá sbirka slovenských a slováckih pisni, 14. Hrvatska opera 1870.—1920., 15. La Mara: »Chopin«, 16. Serafski zvuci, 17. Dr. D. Njaradi: »Gospodin pomolimsja (Molitvenik za grkokatolike).

Time se poklonima naša knjižnica znatno obogatila, pa molimo plemenite darovatelje da izvole primiti našu usrdnu zahvalu.

Darovi za naše glasilo. Otkako je izašao zadnji broj, primili smo za naše glasilo ove darove: veleuč. g. **Stjepan Kramar,** profesor u Zagrebu 100 D; po 60 D: presvij. g. **dr. Emanuel Maršik,** vladin savjetnik u m. u Taboru, bl. g. **Otokar Pacovski,** direktor osig. društva u Zagrebu, veleuč. g. **dr. Vinko Žganec,** advokat u Somboru, veleuč. g. **Franjo Medřický,** profesor glazbe i zborovodja u Sisku, blag. g. **Vjenceslav Holub,** graditelj orgulja u Slav. Požegi, preč. g. Mons. **dr. Antun Slamić,** kanonik u Zagrebu, preč. g. **Janko Bočkaj,** dekan u Ludbregu, veleč. g. **Lovro Katić,** župnik u Hrastovici i slavno pjev. udruženje **»Lisinski«** u Zagrebu; veleč. g. **Vladimir Globočnik,** župnik u Sopju, 40 D; po 30 D. preč. g. **Aurel Jambrečak,** dekan u Moravču i veleč. gg. župnici: **Stjepan Šoštarčić** u Starim Čičama i **Franjo Benko** u Radoboju; veleč. g **Alojsije Venko** u Dubici 25 D.; po 20 D.: presvij. g. Mons. **Tomo Igrc,** protonotar apostolski u Sarajevu, blag. g. **Stjepan Jerković,** nadčinovnik praštedione u Zagrebu, blag. g. **Ivo Skubin,** ravn. učitelj u Pitomači, bl. gg. **Lindauer i Majdak,** graditelji orgulja u Vrapču, veleč. g. **Ivan Mitretić,** župnik u Vugrovcu, veleč. g. **Ivan Šabarić,** kateketa u Gjurgjevcu; po 10 D.: preč. g. **dr. Ivan Gjuranec,** kanonik u Zaboku, preč. g. **Stjepan Prezel,** dekan u Šišku, veleč. gg. župnici: **Srećko Ivasović** u Bistri, **Ignjat Rodić** u Selnici, **Josip Šimečki** u Sesvetama, bl. g. **Anton Grum,** skladatelj i zborovodja u Vrhniki, veleuč. g. vjeroučitelji: **Mihael Kanoti** u Varaždinu i **Stjepan Lovrić** u Slav. Brodu. Svim tim plemenitim dobročincima izričemo svoju usrdnu hvalu.

SV. CECILIJA« izlazi svaka dva mjeseca, a stoji na godinu 40 din., za škole i djake 25 din. Članci i dopisi i pretplata šalju se na Janka Barlè-a, ravnatelja nadbiskupske pisarne u Zagrebu, a glazbeni prilozi na ravnatelja Franju Dugana u Zagrebu (Palmotićeva ul. br. 17).

IZDAJE: »CECILIJINO DRUŠTVO« U ZAGREBU. — UREDNIK LISTA: **JANKO BARLÈ, KANONIK** U ZAGREBU, KAPTOL, BROJ 31. — UREDNIK GLAZBENOG PRILOGA: **FRANJO DUGAN,** PROF. MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU, PALMOTIĆEVA UL. 17. — TISAK **»NADBISKUPSKE TISKARE«** U ZAGREBU. — ZA TISKARU ODGOVARA: **STJEPAN MARINOVIĆ, KAMAUFOVA 14.**

...Nek je svašta...

† **Dr. Hermann Müller,** profesor moralnog bogoslovlja i od god. 1910.—1926. predsjednik sveopćeg njemačkog Cecilijina društva, preminuo je nakon duljeg bolovanja dne 18. I. o. g. u Paderbornu. Pokojnik rodjen je dne 1. X. 1868. u Dortmundu. Zaredjen god. 1891. u svećenika, postao je kapelanom u svom rodjenom gradu. God. 1894. polazio je crkv. glazb. školu u Regensburgu i postao je nakon toga ravnatelj kora stolne crkve u Paderbornu. God. 1901 postao je profesorom bogoslovlja, a god. 1909. utemeljio je i do god. 1927. uredjivao časopis: »Theologie und Glaube«. Napisao je više teoloških rasprava. Za »Kirchenmusikalisches Jahrbuch« napisao je više zanimljivih rasprava iz glazbene povijesti i izdao više samostalnih radnja: »Kyrioleis«, »Gänge durchs Kirchenlied (1926.), Der Musiktraktat... des Bartholomäus Anglicus« i t. d.

Godine, što ih je dr. Müller sproveo kao predsjednik Cecilijina društva, bile su vrlo teške. Najprije bila je borba oko uredjenja tradicionalnog korala. Dr. Müller bio je več od početka pristaša »Vaticanae«. Trebalo je mnogo strpljivosti, opreza i odlučnosti u toj borbi. Nadalje nastalo je pitanje glede novih smjerova u crkvenoj muzici. Iza toga su došle teške godine rata, kojih posljedice se osjećale i u djelovanju Cecilijina društva. I sve te razne neprilike je dr. Müller uspješno nadvladao te si svojim ustrajnim i uspješnim radom u sveopćem njemačkom Cecilijinom društvu ostavio trajan spomen. Počivao u miru!

† **Eugen d' Albert,** glasoviti pianista i kompozitor, umro je dne 3. III. o. g. u Rigi od kapi. Rodjen 10. IV. 1864. u Glasgowu, počeo je učiti glazbu kod Pauera u Londonu, a kasnije nastavio nauke u Beču kod Hansa Richtera i Liszta u Weimaru. Došao je ubrzo na glas kao odlični pianista. A i kao kompozitor imao je mnogo uspjeha. Napisao je dva koncerta za klavir (h-mol, e-dur), cellokoncert u C-duru, dva gudačka kvarteta, mnogo klavirnih kompozicija i t. d. Od njegovih opera su najznatnije: »U dolini« (1903.) i »Mrtve oči«. Opera »U dolini« izvodila se u Zagrebu prvi put 18. XI. 1910. i izvodila se kasnije u svemu do četrdeset puta. U Zagrebu se pjevale i njegove opere: »Kći mora« (»Liebesketten«) i »Odlazak« — svaka šest puta. Od ostalih d' Albertovih opera spominjemo još: »Rubin« (1893.), »Ghismonda« (1895.), »Improvizator« (1900.), »Flauto-solo« (1905.), »Revolucionarna svadba« (1919.), »Scirocco« (1921.), »Mareike von Nymwegen« (1923.) i »Der Golem« (1926.). D' Albert sudjelovao je i kod izdanja sveukupnih Lisztovih djela.

Obnova glasovitih orgulja Franje Križmana u St. Florianu (t. zv. Brucknerovih orgulja). O tim orguljama već je opetovano pisano u »Sv. Ceciliji« (gl. R. Alexander: »Izlet u St. Florian« god. 1925. str. 180, i dr. I. Mantuani: »Frančišek Ksav. Križman, izdelovalec orgelj« god. 1927. i 1928.). Povodom 100. godišnjice glasovitog Ant. Brucknera god. 1924. predložio je Max Auer, da bi se na uspomenu tog umjetnika, koji je odrašao i razvio se kod tih orgulja, te divne orgulje temeljito obnovile. Prije dvije godine povjeren je taj posao tvrtki Gebrüder Mauracher iz Linza i tvrtki Dreher-Flamm iz Salzburga. Posao imao je biti dogotovljen prošle jeseni, no trajalo je to dulje vremena nego je bilo predvidjeno. Kasnije se naime ustanovilo, da je materijal nekih svirala trošan, pa se naknadno morali zamijeniti posve ili djelomice neki registri. Do 12. XI. (državni blagdan) bio je veći dio orgulja (oko 50 registara) u toliko dogotovljen, da su se orgulje mogle uporabiti. Kod svečanog »Requiema« za pok. majstora Brucknera izveo je zbor stolne crkve u Linzu pod ravnanjem Franza Ksav. Müllera Brucknerov: »Requiem«. Kasnije je isti zbor u mramornoj dvorani priredio vokalni koncert, na kojem je izvodio kompozicije bivših pjevača samostanskog kora (Sängerknaben). Prof. V. Goller je iza toga pokazivao uredjaj obnovljenih orgulja. Rad će se nastaviti i u proljeće obaviti konačni poslovi oko intonacije i ugodjaja orgulja. Na dan sv. Florijana (4. V.) biti će blagoslov i preuzeće obnovljenih orgulja. To će biti spojeno sa Brucknerovom proslavom.

Orgulje u tvrdjavi: na vrhu brežuljka. Do rijeke Inna dražesno se protegao gradić Kufstein, gdje se diže kojih 200 metara u visinu brežuljak s gordom tvrdjavom Geroldseck sa svojim tornjevima i zabatima. U jedan od ovih tornjeva postavljene su orgulje. Ondje, odakle su nekada topovi gruvali i sipali smrt, ozvanja i u daljine se širi zvuk moćnih orgulja, glasnice mira i pomirenja. Ovo je djelo glasovite tvrtke F. Walcker & Co. u Ludwigsburgu, a ima se zahvaliti inženjeru Maksu de Polo u Innsbrucku.

Ove orgulje broje 1813 cijevi, od kojih mjeri najveća 5.60 metara, najmanja 15 cm. Većina ovih piski leži vodoravno. Tri mijeha pritište težina od 530 kg. — Stotinu metara ispod samih orgulja nalazi se sviraonik. Posve osebujan je izbor glasova (registara) za oba manuala. Prvi manual: Bordun 16, Principal maior 8' Doppelflöte 8', Fugara 4', Cornett 6—10 fach, Cymbel 3—4 fach, Trompete 8'. Drugi manual: Principal 8„ Gamba = Vox caelestis 8', Octave 4', Quinte 2²/₃', Octave 2' Mixtur 5—6 fach, Tromba 16', Helltrompete 8', Clairon 4' Tremulant za cijele orgulje. Pedal: Kontrabass 16', Subbass 16', Violon 8', Octave 4', Mixtur 5—6, Tuba 16', Tromba 16', Helltrompete 8' i Clairon 4'. Osim toga su obični pomoćni registri, spojnice i kombinacije. Orgulje postavljene su u vrijeme od 5 tjedana, a sav trošak iznosi oko 400.000 D; sve je namireno dobrovoljnim prinosima.

Svira se na tim orguljama svaki dan dvaput: opodne u 12 sati i navečer u 8 sati. Čim utihne crkveno zvono s Gospinim pozdravom i u spomen palih junaka, ozvanjaju orgulje kroz 10 minuta, a čuje ih se 10—13 km. daleko u krugu. Od vremena do vremena priredjuju umjetnici koncerte na ovim čudnim orguljama, a te koncerte prenašaju radiom. U svoje vrijeme, kad se radilo o gradnji tih orgulja, pisao je o tom u »Sv. Ceciliji« (1927. str. 89.) stručnjak W. E. Ehrenhofer-Zirm: »Orijaške orgulje na otvorenom prostoru«.

Vj. Lončar.

Nova električna glazbala. Kako se je zadnjih dana istakla tvrtka Bechstein izgradivanjem novih električnih Nernst klavira, tako je sada najavila tvornica klavira Schönfelder novu električnu violinu. Autor je Albert Hiller, a kao začetnik ideje imenuje se ruski inžinir Ivan Makkonin. Mehanični se titraji pretvaraju u električne te prenašaju na gramofon. Pavao Bipos prenio je tu manipulaciju na sva gudačka glazbala.

Berlinski inžinir Vierling izumio je t. zv. »Tonwandel-Apparat«, pomoću kojeg može slabe i ružne zvukove pokvarenog glazbala filtrirati, provlačiti ih kroz čitav niz kondenzatora, svijetljki i mikrofona, te im napokon izmamiti idealno lijepe zvukove. Na taj će se način pretvoriti i najslabija violina u pravu Stradivarijevu, najjadniji piano u nov novcat klavir!!

Vj. L.

Čudovište — glazbalo profesora Nernsta. Pročulo se zadnjih mjeseci, da dobro poznati prof. Nernst konstruira u vezi s jednim fizičarom, s firmom Siemens i s tvornicom Bechstein čudnovati klavir. Budući da su svi pokusi do konačnog usavršenja ostali strogo tajni, to je u javnost doprlo malo sigurnih vijesti. I evo, — sada se već može dobiti na prodaju taj klavir uz dosta nisku cijenu od 2.700 M.

Novost »Beckstein-Siemens-Nernstovog klavira« je predmet svakidanjeg razgovora u Berlinu. Ovaj instrumenat, koji hoće da zbliži mehanično i električno izvađanje, predočuje nevjerojatnu savršenost današnje tehnike; izvana se jedva u čem razlikuje od običnog piana. Ali nutrina? Divna zbirka žica, svijetiljki, kondenzatora. Podloge za resonanciju nema. Pomoću malešnih telefonomagneta snimlje se ton, a ti su magneti poredani ispod žica, napetih ko zrake (a ne kao dosada), te vode ton do gramofona. Posebni patentirani »mikročekići« priječe da se čuje neugodni štropot kod udaranja tipki.

A kako zvuči taj piano? U srednjem položaju kao dobar Bechstein-Flügel, u basu čudnovato čisto i jasno, jako i puno, dok je diskantov karakter nešto staklen, sličan tonu zvona kod celeste. — Proizvađanje tonova pomoću elektrike ima nekih osebujnih prednosti. Pošto si udario tipku, možeš držati klavirski ton u istoj intenziteti kroz gotovo jednu minutu. Još više. Pomoću posebne naprave možeš taj proizvedeni već ton quasi »natrag uzeti« i pojačati ga, da zabruji kao kod orgulja. Tim putem može se na tom klaviru čuti i harmonij; drugom nekom napravom dade se pretvoriti u spinet. Izmjerom kondenzatora moguće je da oponašaš glasovnu osebujnost i drugih klavirskih sistema. Posebnom polugom dade se po volji uklopiti i gramofon ili radio. Tako nastaju izvanredne, pedagoške kombinacije n. pr. da učenik svira klavirski izvadak za jednu, recimo, operu na radiu.

Konačni sud o tom električnom univerzalnom klaviru Nernstovom teško je izreći sada. Dvojimo, da će sasma potisnuti stari, dosadašnji klavir.

Vj. Lončar.

Izvedba djela grofice Dore Pejačevićeve u Beču. Kako čitamo u »Novostima« (od 19. II. 1932. br. 50.) priredjen je dne 16. II. u palači grofice Hartenau (žene bivšeg bugarskog kneza Aleksandra Battenberga) koncert, na kojem se izvodila isključivo djela prerano umrle darovite naše skladateljice Dore Pejačevićeve. Sve su kompozicije izvedene vrlo dobro, a mnogobrojnim uzvanicima iz najotmjenijeg bečkog društva naročito se svidjela skladateljičina »Simfonija« (praizvedba u Dresdenu, Beču i Budimpešti) i »Slavenska sonata«.

Internacijonalna utakmica pjevača i violinista biti će u Beču prigodom t. zv. »Wiener-Festwochen« izmedju 5.—19. VI. 1932. Svrha je te utakmice, da se pronadju talenti, pa mogu sudjelovati samo pjevači i pjevačice, violinisti i violinistkinje, koji još nisu poznati javnosti i nisu još navršili 30. godinu svoga života. Umjetnici, koji su već priznati u svijetu, ne mogu se takmičiti. Priredjivački odbor sastavljen je od istaknutih muzičkih stručnjaka, a članovi jurya su majstori internacijonalnog glasa iz 14 država, a njihov je predsjednik direktor bečke opere prof. Klemens Kraus. Pobjeditelj u ovoj utakmici dobiva od grada Beča novčanu premiju u iznosu od 20.000 šilinga za dalje školovanje. Učesnici utakmice mogu da sami izaberu što će pjevati i na kakvom jeziku. Oni koji se takmiče, moraju prije da polože ispit pred priredjivačkim odborom u Beču. Pjevači i violiniste iz Jugoslavije, koji žele da sudjeluju kod ove utakmice, mora da se prijave povlašćenoj pozorišno-koncertnoj agenciji Udruženja glumaca u Beogradu (Jugovićeva ulica).

Stanislav Goldbach, češki skladatelj, komponirao je jednu klavirnu sonatu u 3 dijela, te radi na gudačkom sekstetu.

Josef Toman, češki skladatelj, dovršio je gudački kvartet u 3 dijela. Izvest će ga »Praški kvartet«.

Ravelov klavirni koncerat za lijevu ruku izveden je u decembru 1931. u Berlinu po pianistu P. Wittgensteinu, komu je ova skladba posvećena.

Nechlidov, ruski skladatelj, koji živi u Parizu, sastavio je operu na riječi Ogrizovićeve »Smrt majke Jugovića«.

Richard Strauss instrumentirao je iznova Schumannov »Carneval«.

Eugen Goosens piše operu »Don Juan« na tekst Arnolda Benneta.

P. Malipiero skladao je simfoničku skladbu, koju naziva »Koncerti«. Ta skladba sadržava osim uvoda i zaglavka 7 dijelova za razne instrumente i to postupice za flaute, oboe, klarinete, fagote, trublje, bubnjeve i kontrabase.

Dr. E. Deutsch otkrio je u bečkoj državnoj biblioteci nepoznato Haydnovo djelo »12 njemačkih plesova« iz godine 1792. za mali orkestar bez viola. — Osim toga nadjen je Haydnov gudački kvartet op. 1. br. 1, koji je za života Haydnova bio vrlo cijenjen.

Zoltan Kodaly skladao je operu pod naslovom »Neobični doživljaji Háry Janoša« prema pučkom pripovijedanju. Opera je izvedena u Kölnu.

Tečajeve jazzove glazbe drži u Pragu Ervin Schulhoff. Svrha mu je da omogući glazbenicima egzistenciju. U tečajevima uči se jazzova instrumentacija, jazzovo aranžiranje i komponiranje. Kasnije će pridoći pouka u svim nastrojima jazza.

Maurice Ravel napisao je za jednorukog pianista Paula Wittgensteina klavirni koncerat za lijevu ruku.